

**T.C.
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI**

**İİBF İŞLETME BÖLÜMÜNDE VERİLEN MUHASEBE EĞİTİMİNİN
ULUSLARARASI MUHASEBE EĞİTİMİ STANDARTLARI-2
KAPSAMINDA İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Selçuk KALYONCU

**Danışman
Doç. Dr. Münevver KATKAT ÖZÇELİK**

ARTVİN-2023

TEZ BEYANNAMESİ

Artvin Çoruh Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “İİBF İşletme Bölümünde Verilen Muhasebe Eğitiminin Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları-2 Kapsamında İncelenmesi” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim. Aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi de beyan ederim. Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Artvin Çoruh Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- ☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Artvin Çoruh Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin ... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

....../....../2023

İmza

Selçuk KALYONCU

T.C.
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

Doç. Dr. Münevver KATKAT ÖZÇELİK danışmanlığında, **Selçuk KALYONCU** tarafından hazırlanan bu çalışma **07/09/2023** tarihinde aşağıdaki jüri tarafından **Artvin Çoruh Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı'nda oybirliği** ile Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan	: Doç. Dr. Mustafa SAVCI	İmza:.....
Jüri Üyesi	: Doç. Dr. Münevver KATKAT ÖZÇELİK	İmza:.....
Jüri Üyesi	: Doç. Dr. Serkan AKÇAY	İmza:.....

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir.

.... / / 2023

Doç. Dr. Mustafa Çağatay KORKMAZ
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

TEZ BEYANNAMESİ	I
TEZ KABUL TUTANAĞI	II
İÇİNDEKİLER.....	III
TABLO LİSTESİ.....	VI
KISALTMALAR.....	VIII
ÖZET	X
SUMMARY	XII
ÖNSÖZ	XIV
GİRİŞ.....	1

I. BÖLÜM

1. MUHASEBE EĞİTİMİ	7
1.1. Muhasebe Eğitiminin Amacı ve Önemi.....	7
1.2. Muhasebe Eğitiminin Hedefi ve Beklentileri	9
1.3. Dünyada Muhasebe Eğitimi.....	10
1.3.1. Dünyada Muhasebe Eğitiminin Gelişimi.....	10
1.3.2. Muhasebe Eğitimi Konusunda Uluslararası Kuruluşların Çalışmaları	12
1.3.3. Küreselleşmenin Muhasebe Eğitimine Etkisi	13
1.4. Türkiye’de Muhasebe Eğitimi	14
1.4.1. Türkiye’de Muhasebe Eğitiminin Gelişimi	15
1.4.2. Türkiye’de Muhasebe Eğitiminin Yapısı.....	16
1.4.2.1. Ortaöğretimde Muhasebe Eğitimi.....	18
1.4.2.2. Yükseköğretimde Muhasebe Eğitimi.....	20
1.4.2.3. Diğer Özel ve Kamu Kurumlarınca Verilen Muhasebe Eğitimi.....	23
1.4.2.4. Profesyonel Muhasebe Meslek Mensubunun Muhasebe Eğitimi	24

II. BÖLÜM

2. ULUSLARARASI MUHASEBE EĞİTİMİ STANDARTLARI VE

KRİTERLERİ.....	26
2.1. Bilgi Kriterine Göre Muhasebe Eğitimi Standartları	28
2.1.1. IES 1: Muhasebe Mesleği Eğitimine Giriş Gerekleri Standardı	28
2.1.2. IES 2: Muhasebe Meslek Eğitimi Programlarının İçeriği	29
2.1.3. IES 3: Mesleki Beceriler Standardı	31
2.1.4. IES 4: Mesleki Değerler Etik ve Tutum Standardı	32
2.2. Yetenek Kriterine Göre Muhasebe Eğitimi Standartları.....	34
2.2.1. IES 5: Uygulama Deneyimi Gerekleri Standardı	34
2.2.2. IES 6: Mesleki Yeterlilik ve Yetkinliğin Değerlendirilmesi Standardı	34
2.3. Tutum Kriterine Göre Muhasebe Eğitimi Standartları	36
2.3.1. IES 7: Yaşam Boyu Öğrenme ve Mesleki Yeterliliğin Sürekli Geliştirilmesi Standardı	36
2.3.2. IES 8: Profesyonel Denetçiler İçin Gerekli Yetkinlikler Standardı.....	37

III. BÖLÜM

3. İİBF İŞLETME BÖLÜMÜNDE VERİLEN MUHASEBE EĞİTİMİNİN ULUSLARARASI MUHASEBE EĞİTİMİ STANDARTLARI-2 KAPSAMINDA İNCELENMESİ

3.1. Çalışmanın Yöntemi	38
3.1.1. Araştırmanın Amacı ve Katkısı	38
3.1.2. Araştırmanın Bilgi Toplama Yöntemi	38
3.1.3. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları	39
3.1.4. Araştırma Verilerinin Analizi	40
3.2. Çalışmanın Bulguları	42
3.2.1. Tanımlayıcı İstatistikler	42
3.2.2. Grup Ortalamalarına (Medyanlarına) Göre Bulgular	44
3.2.2.1. Cinsiyete Göre Bulgular	44
3.2.2.2. Eğitim Görülen Üniversiteye Göre Bulgular	45

3.2.2.2.1. Üniversitelerin Muhasebe-Finansman Bilgisine Göre Farklılıkları (Post Hoc Testleri)	45
3.2.2.2.2. Üniversitelerin İşletmecilik Bilgisine Göre Farklılıkları (Post Hoc Testleri). 46	
3.2.2.3. Sınıfa Göre Bulgular	46
3.2.2.4. Mezun Olunan Liseye Göre Bulgular	47
3.2.2.5. Üniversiteye Giriş Puanına Göre Bulgular	48
3.2.2.6. Tercih Sırasına Göre Bulgular	49
3.2.2.7. Meslek Mensubu Olma İsteğine Göre Bulgular	50
3.2.3. Soru Bazlı Bulgular	50
3.2.3.1. Üniversiteye Göre Bulgular	51
3.2.3.1.1. Muhasebe-Finans Bilgisi Boyutunun Üniversiteye Göre Bulguları	51
3.2.3.1.2. İşletmecilik Bilgisi Boyutunun Üniversiteye Göre Bulguları.....	54
3.2.3.2. Sınıfa Göre Bulgular	57
3.2.3.2.1. Muhasebe-Finans Bilgisi Boyutunun Sınıf Seviyesine Göre Bulguları	57
3.2.3.3. Mezun Olunan Liseye Göre Bulgular	59
3.2.3.3.1. Bilgi Teknolojileri Bilgisi Boyutunun Lise Mezuniyetine Göre Bulguları	60
3.2.3.4. Meslek Mensubu Olma İsteğine Göre Bulgular	61
3.2.3.4.1. Muhasebe-Finans Bilgisi Boyutunun Meslek Mensubu Olma İsteğine Göre Bulguları	62
SONUÇ VE ÖNERİLER	65
KAYNAKLAR	68
EKLER	81
ÖZGEÇMİŞ	88

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1: Muhasebe Eğitiminde Kademelere Göre Genel ve Özel Amaçlar.....	17
Tablo 2: Türkiye’de Muhasebe ve Finansman Alanı Bulunan Ortaöğretim Kurumları Sayısı (2023).	19
Tablo 3: Türkiye’de Yükseköğretim Kurumları Birim Sayıları Dağılımı (2023).	20
Tablo 4: Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartlarının Yürürlüğe Giriş Tarihleri.	26
Tablo 5: Muhasebede Bilgi, Yetenek ve Tutum.....	27
Tablo 6: Muhasebe ve Finans Ana Başlığı Altında Verilmesi Gereken Dersler.	30
Tablo 7: İşletmecilik Bilgisi Ana Başlığı Altında Verilmesi Gereken Dersler.	30
Tablo 8: Bilgi Teknolojileri Ana Başlığı Altında Verilmesi Gereken Dersler.....	30
Tablo 9: Muhasebe ve Finans, İşletmecilik Bilgisi ile Bilgi Teknolojileri Ana Başlıkları Altında Verilmesi Gereken Ana Konular.....	31
Tablo 10: Cronbach Alfa Güvenilirlik Analizi.....	39
Tablo 11: Üniversitelerin İİBF İşletme Bölümlerinin Anakütle ve Örneklem Sayıları.	40
Tablo 12: “Üniversite Giriş Puanınız” Sorusuna Verilen Cevabın Gruplandırılması.	41
Tablo 13: “Şu Anda Okumuş Olduğunuz Bölüm Tercih Sıralamasında Kaçınıcı Sıradaydı?” Sorusuna Verilen Cevabın Gruplandırılması.	42
Tablo 14: Anket Sonuçlarına Ait Tanımlayıcı İstatistikler	43
Tablo 15: Cinsiyete Göre Bulgular.....	44
Tablo 16: Eğitim Görülen Üniversiteye Göre Bulgular	45
Tablo 17: Üniversitelerin Muhasebe ve Finans Boyutuna Göre Farklılıkları (Post Hoc Testleri).	46
Tablo 18: Üniversitelerin İşletmecilik Boyutuna Göre Farklılıkları (Post Hoc Testleri)...	46
Tablo 19: Sınıfa Göre Bulgular.	46
Tablo 20: Mezun Olunan Liseye Göre Bulgular.	47
Tablo 21: Üniversiteye Giriş Puanına Göre Bulgular	48
Tablo 22: Tercih Sırasına Göre Bulgular	49
Tablo 23: Meslek Mensubu Olma İsteğine Göre Bulgular.....	50
Tablo 24: Muhasebe ve Finans Bilgisi Boyutunun Üniversiteye Göre Bulguları.....	51
Tablo 25: İşletmecilik Bilgisi Boyutunun Üniversiteye Göre Bulguları.	54

Tablo 26: Muhasebe ve Finans Bilgisi Boyutunun Sınıf Seviyesine Göre Bulguları.	57
Tablo 27: Bilgi Teknolojileri Bilgisi Boyutunun Lise Mezuniyetine Göre Bulguları.	60
Tablo 28: Muhasebe ve Finans Bilgisi Boyutunun Meslek Mensubu Olma İsteğine Göre Bulguları	62

KISALTMALAR

AÇÜ	:Artvin Çoruh Üniversitesi
AKTS	:Avrupa Kredi Transfer Sistemi
AYT	:Alan Yeterlilik Testi
BİST	:Borsa İstanbul
ÇPAL	:Çok Programlı Anadolu Lisesi
FEE	:Avrupa Muhasebeciler Federasyonu
IAASB	:Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu
IAESB	:Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Kurulu
IAS	:Uluslararası Muhasebe Standartları
IASB	:Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu
IASC	:Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi
IES	:Uluslararası Eğitim Standartları
IESBA	:Muhasebeciler İçin Uluslararası Etik Standartları Kurulu
IFAC	:Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu
IFRIC	:Uluslararası Finansal Yorum Komitesi
IFRS	:Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
IPSASB	:Uluslararası Kamu Sektörü Muhasebe Standartları Kurulu
ISA	:Uluslararası Denetim Standartları
İİBF	:İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
KTÜ	:Karadeniz Teknik Üniversitesi
MAÖL	:Mesleki Açık Öğretim Lisesi
MEM	:Mesleki Eğitim Merkezi
METEM	:Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi

MÖDAV	:Muhasebe Öğretim Üyeleri Bilim ve Dayanışma Vakfı
MSUGT	:Muhasebe Sistemi Uygulamaları Genel Tebliği
MTAL	:Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
MUFAD	:Muhasebe ve Finansman Öğretim Üyeleri Bilim ve Araştırma Derneği
MYO	:Meslek Yüksek Okulu
ÖSYM	:Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
RTEÜ	:Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
SMMM	:Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavir
SPK	:Sermaye Piyasası Kurulu
TESMER	:Temel Eğitim ve Staj Merkezi
TFRS	:Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TİDE	:Türkiye İç Denetim Enstitüsü
TMS	:Türkiye Muhasebe Standartları
TMUD	:Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği
TÜRMOB	:Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
TYT	:Temel Yeterlilik Testi
UES	:Uluslararası Eğitim Standartları
UFRS	:Uluslararası Finansal Raporlama Sistemi
UMES	:Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları
YKS	:Yükseköğretim Sınavı
YÖK	:Yüksek Öğretim Kurulu

ÖZET

İİBF İŞLETME BÖLÜMÜNDE VERİLEN MUHASEBE EĞİTİMİNİN ULUSLARARASI MUHASEBE EĞİTİMİ STANDARTLARI-2 KAPSAMINDA İNCELENMESİ

Günümüzde değişen ekonomik ve ticari koşulların yanı sıra gerçekleşen teknolojik gelişmeler işletmelerin söz konusu süreçlere uyum sağlamasını gerekli kılmaktadır. Bu uyum süreci içerisinde her alanda olduğu gibi muhasebe alanında da belli gelişmeler yaşanmaktadır. Bu bağlamda, işletmelerin hem iç işlerinde hem de dış paydaşlarına sunacakları bilgiler için mesleki açıdan yeterli bilgi ve donanıma sahip muhasebe meslek mensubu ihtiyacı sık sık dile getirilmektedir. Küreselleşmeyle birlikte daha da fazla önem kazanan muhasebecilik mesleğinin belli standartlara bağlı olarak varlığını sürdürmesi ve günceli yakalayabilmesi uluslararası seviyede önem kazanmıştır.

Bu çalışmanın konusu, Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) tarafından oluşturulan Uluslararası Eğitim Standartları (IES) altındaki “Muhasebe Meslek Eğitimi Programlarının İçeriği (IES-2)” standardının üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) İşletme bölümünde verilen muhasebe eğitimi ile uyumunun değerlendirilmesidir. Bu konuda yapılacak araştırmaların geleceğin muhasebe meslek mensubu adaylarının günün ihtiyaç ve koşullarına ne düzeyde hazır oldukları hususunda yönlendirici olacağı, aynı zamanda mevcut muhasebe eğitiminde gerekli değişikliklerin yapılmasında rehberlik görevi üstlenebileceği ve bu yönüyle literatüre katkıda bulunabileceği düşüncesinden hareketle bu konu araştırma konusu olarak seçilmiştir.

Çalışmada, üniversitelerin işletme bölümü öğrencilerinin almış oldukları muhasebe eğitimi ile uluslararası muhasebe eğitimi standartlarının ne seviyede uyumlu olduğunun anket yöntemi ile tespit edilmesi amaçlanmıştır. Söz konusu anket; “Artvin Çoruh Üniversitesi Hopa İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi”, “Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi” ve “Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi” nin 3. ve 4. sınıf İşletme Bölümü öğrencilerine uygulanmıştır. Çalışma kapsamında yapılan istatistiki analizler neticesinde adı geçen üniversitelerdeki işletme bölümünde verilen muhasebe eğitiminin IES 2 ile uyumunun orta düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Muhasebe Eğitimi, Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları, Muhasebe Meslek Mensubu, İşletme Bölümü

SUMMARY

AN EXAMINATION OF ACCOUNTING EDUCATION GIVEN IN THE BUSINESS ADMINISTRATION DEPARTMENT OF THE FEAS WITHIN THE SCOPE OF INTERNATIONAL ACCOUNTING EDUCATION STANDARDS-2

Today, changing economic and commercial conditions as well as technological developments make it necessary for businesses to adapt to these processes. In this adaptation process, there are certain developments in the field of accounting as in every field. In this context, the need for accounting professionals with sufficient professional knowledge and equipment for the information that businesses will provide both in their internal affairs and to their external stakeholders is frequently expressed. The accounting profession, which has become even more important with globalization, has gained importance at the international level to maintain its existence depending on certain standards and to keep up to date.

The subject of this study is to evaluate the compliance of the "Content of Accounting Professional Education Programs (IES-2)" standard under the International Education Standards (IES) established by the International Federation of Accountants (IFAC) with the accounting education given in the Business Administration Department of the Faculty of Economics and Administrative Sciences (FEAS) of universities. This subject has been chosen as a research topic based on the idea that the researches to be conducted on this subject will be guiding about the level of readiness of the future accounting professional candidates for the needs and conditions of the day, at the same time, it can serve as a guide in making the necessary changes in the current accounting education and contribute to the literature in this respect.

In the study, it is aimed to determine the level of compatibility between the accounting education received by the students of the business administration departments of the universities and the international accounting education standards with the survey method. The questionnaire in question; "Artvin Çoruh University Hopa Faculty of Economics and Administrative Sciences", "Recep Tayyip Erdoğan University Faculty of Economics and Administrative Sciences" and "Karadeniz Technical University Faculty of Economics and Administrative Sciences" were applied to 3rd and 4th year Business Administration Department students. As a result of the statistical analysis conducted within the scope of the study, it was concluded that the compliance of the accounting education given in the

department of business administration in the mentioned universities with IES 2 is at a moderate level.

Keywords: Accounting, Accounting Education, International Accounting Education Standards, Professional Accountant, Department of Business Administration

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tezimin yazılma sürecinde verdiği her türlü destek için değerli danışmanım Doç. Dr. Münevver KATKAT ÖZÇELİK' e teşekkürlerimi sunarım. Üniversite eğitimim ile başlayan ve halen esin kaynağım olan kardeşim dediğim kıymetli dostum Arş. Gör. Mustafa GENÇ' e bu meşakkatli süreçte ve aynı zamanda ağrı ve krampları eşliğinde benim yanımda olup verdiği destekler için minnettarım.

Yüksek lisans eğitimime başladığım andan tezimin son anına kadar manevi desteğini her zaman yanında hissettiğim sevgili eşim Fatma KALYONCU' ya ve göz ağrılarımız Ali Kaan ve Erdem yavrularımıza beraber geçirebileceğimiz anlardan fedakârlık ettikleri için sonsuz şükranlarımı sunarım.

Selçuk KALYONCU
ARTVİN 2023

GİRİŞ

Küreselleşme her alanı etkilediği gibi dinamik bir yapıya sahip olan muhasebe ve finans alanını da etkilemektedir. Bu etki, işletmelerde sürdürülebilirlik adına ortaya çıkan ihtiyaçların karşılanabilmesi için hem mevcut muhasebe sistemlerinin hem de muhasebe eğitiminin değişimini ve gelişimini gerektirmektedir. İşletmelerin artan rekabet koşullarında rakipleri ile beraber paydaş sayılarının artması; güvenilir, karşılaştırılabilir ve şeffaf finansal raporlama ihtiyacını ortaya çıkartmıştır. Bu ihtiyaçlara bağlı olarak Uluslararası Finansal Raporlama Sistemi (UFRS) ortaya çıkmış ve bu standartları uygulayacak yetkin kişilerin eğitilmesi önem kazanmıştır. Bu standartları uygulayacak nitelikli muhasebe meslek mensuplarının yine belli standartlar ile mesleki anlamda yetişmesi alacakları profesyonel muhasebe eğitime bağlıdır. Bu bağlamda evrensel muhasebe bilgilerinin gerisinde kalmamak adına uluslararası düzeyde muhasebe mesleğini icra edecek adayların almış olduğu muhasebe eğitimindeki standartların dikkate alınması gerekmektedir.

Muhasebe meslek mensuplarının uluslararası düzeydeki üst örgütü olan Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) 1977 yılında kurulmuştur. Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) ise 1994 yılında IFAC üyesi olmuştur. IFAC, “Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Kurulu”nu (IAESB) kurmuştur. Bu kurulun hedefleri doğrultusunda ‘Uluslararası Eğitim Standartları’ (UES) ile muhasebe meslek mensuplarının eğitimi, gelişimi ve değerlendirilmesi süreçlerini içeren uluslararası düzeyde standartlar oluşturulmuştur. Bu bilgiler ışığında muhasebe meslek mensubu olmak isteyen adayların alacakları eğitimlerin standartlara uygun olması yani bu adayların Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları kapsamında yetişmeleri gerekmektedir.

Literatür araştırması sonucunda Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları-2 Kapsamında yapılan bazı çalışma örneklerine aşağıda yer verilmiştir.

Aksu ve Gül (2021) tarafından yapılan çalışmada UES-2’nin ülkemizdeki köklü üniversitelerin internet sitelerindeki ders içerikleri taranarak işletme bölümü derslerinde ne denli yer aldığı incelenmiştir. UES-2 kapsamında yapılan incelemede ülkemizdeki üniversitelerin muhasebe dersleri içeriklerinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Fakat yeni açılan üniversitelerin muhasebe ders içeriklerinin UES-2’ye uygunluk derecesinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Kızılyalçın (2020) tarafından yapılan çalışmada lisans düzeyindeki 92 işletme bölümünün ders içerikleri incelenmiş ve bu içeriklerin UES-2'ye farklı düzeylerde uyum sağladığı tespit edilmiştir. Çalışmada muhasebe eğitimi ile ilgili ders içeriğinde temelde muhasebe ve finans, organizasyon ve iş ile bilgi teknolojileri alanlarıyla ilgili araştırma yapılmıştır. Bölümün ders içeriklerinin işletme ve organizasyon alanıyla en çok uyum gösterdiği ve bilgi teknolojileri ile de aksine en az uyum gösterdiği belirlenmiştir.

Tosunoğlu ve Cengiz (2020) tarafından yapılan çalışmada Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversitelerinde muhasebe eğitimi veren bölümlerin ders içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Aynı zamanda bu içeriklerin UES ile uyumlu olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma sonunda muhasebe derslerinin sayısı olarak fazla olduğu tespit edilmiştir. Akademisyenler ve meslek mensuplarıyla yapılan mülakat sonucunda bu derslerin aynı içeriğe sahip olduğu belirlenmiştir. Bu durumda farklı isimler ile sayısı olarak fazla olan fakat içerik olarak aynı derslerin öğrenciyi ezbere teşvik ettiği ifade edilmiştir. Ayrıca meslek mensupları ve akademisyenlerle yapılan mülakat sonucu benzer derslerin standartlara uygun olarak gruplandırılması ve muhasebe eğitiminde sektörün ihtiyaçlarının da göz önünde bulundurularak ders içeriklerinin gözden geçirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Özdoğan ve Mollaoğulları (2019) tarafından yapılan çalışmada Ege bölgesindeki devlet üniversitelerinde verilen muhasebe eğitimlerinin UES-2 ile uyumu ele alınmıştır. Çalışmada öncelikli olarak Türkiye'de lisans seviyesinde verilen muhasebe eğitiminin IES-2'ye ne derecede uyumlu olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. UES-2 standardının altındaki 10 ana yetkinlik başlığında yer alan öğrenme çıktıları ile bahsi geçen üniversitelerin eğitim kataloglarında yer alan ilgili derslerdeki öğrenme çıktılarıyla karşılaştırılma yapılmıştır. Karşılaştırma sonucunda çalışmada tespit edilen eksikliklerin giderilerek muhasebe meslek mensuplarının istenilen yetkinliğe ulaşabilmeleri için tavsiyeler verilmiştir. Yapılan çalışmada araştırmaya konu olan üniversitelerde verilen muhasebe eğitimlerinin UES-2'de yer alan yetkinlikleri tam olarak karşılayamadığı tespit edilmiştir. Bu noktada eksikliklerin giderilmesi ve üniversitelerin ilgili bölümlerindeki mevcut muhasebe eğitimlerinin UES'ler ile uyumlaştırılması için TÜRMOB, Muhasebe Öğretim Üyeleri Bilim ve Dayanışma Vakfı (MÖDAV), Muhasebe ve Finansman Öğretim Üyeleri Bilim ve Araştırma Derneği (MUFAD) ve Türkiye İç Denetim Enstitüsü (TİDE) gibi meslek örgütlerinin öncülüğünde bir akademik komisyonun oluşturulması önerilmiştir. Aynı

zamanda bu komisyonun UES'ler ile uyumlu ortak bir ders içeriğinin oluşturulmasında öncülük edebileceği vurgulanmıştır.

Talayman (2019) tarafından yapılan çalışma Türkiye'deki muhasebe eğitiminin UES 2 öğrenim çıktılarını karşılama düzeyini araştırmayı amaçlamıştır. Çalışmada devlet ve vakıf üniversitelerinin ders içeriklerini ve öğrenme çıktılarını ilgili üniversitelerin internet sitesinden araştırmış ve ilgili üniversitelerin ders içeriklerini UES 2 öğrenim çıktılarını karşılama düzeyinde farklılıklar olduğu saptanmıştır. Ayrıca çalışmada devlet üniversitelerinde UES 2 öğrenim çıktılarının karşılama düzeyinin vakıf üniversitelerine göre daha ileri olduğu ortaya konmuştur. Diğer bir deyişle vakıf üniversitelerinde UES 2 öğrenim çıktılarının nispeten yetersiz olduğu saptanmıştır.

Öztürk ve Erdoğan (2017) tarafından yapılan çalışmada Batı Akdeniz bölgesinde yer alan Antalya, Isparta ve Burdur illerindeki üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin ders içeriğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda dünyanın en iyi üniversiteleri sıralamasında olan Türkiye'den ilk üç üniversitenin (Koç, Sabancı ve Bilkent Üniversitesi) internet sitesinde yer alan ders içerikleri ve muhasebe eğitimi veren öğretim üyeleri ile birebir görüşmeler yapılarak veriler oluşturulmuştur. Çalışma sonunda söz konusu illerdeki üniversitelerde verilen muhasebe derslerinin sayısı olarak yeterli ve nitelik olarak aynı olmasına rağmen bu derslerin isimlerinin, ders saatlerinin ve Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS) bilgilerinin farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Bahsi geçen vakıf üniversitelerinde ise muhasebe derslerinin sayılarıyla birlikte niteliklerinin de artırılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Devlet ve vakıf üniversitelerindeki farklılıkları ortadan kaldırarak muhasebe derslerinin isimlerinin, ders saatlerinin ve AKTS bilgilerinin belli bir standart oluşturularak yeniden düzenlenmesi tavsiye edilmiştir.

Can ve Demirci (2016) çalışmalarında Sakarya Üniversitesinde UES kapsamında Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavir (SMMM) olmak isteyen kişilerin lisans mezunu olma şartını destekleyen fakülteleri incelemiştir. Sakarya Üniversitesinin İşletme, Siyasal Bilgiler ve Hukuk Fakültelerinin ders içerikleri incelendiğinde UES kapsamında bazı bölümlerin ders içeriklerinde mezunların muhasebe mesleğini profesyonel olarak icra edilebilmesi için gerekli derslerin olmadığı gözlemlenmiştir. Sonuç olarak hukuk bölümünde muhasebe adı altında herhangi bir ders verilmezken işletme bölümünün ders içerikleri standarda en uygun ders içeriği olduğu vurgulanmıştır.

Çavunt (2016) Sakarya Üniversitesi'nde verilen muhasebe dersler ile SMMM Staj Giriş Sınavını kazanmış muhasebe meslek mensubu adaylarının aldıkları dersleri karşılaştırmıştır. Sonrasında bu derslerin belirli bölümlerde eğitim gören öğrencilerin muhasebe mesleğini yapabilmeleri için yeterliliği ve UES-2 ile uyumlulukları araştırılmıştır. İşletme Fakültesi İşletme bölümünde öğrenim gören öğrenciler ile 5 Meslek Yüksek Okulunun Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümü öğrencilerine çalışma kapsamında anket uygulamıştır. Çalışmada lisans ve ön lisans seviyesindeki söz konusu bölümlerin ders içeriklerinde yer alan muhasebe ve finans derslerinin UES-2 ile uyumlu olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte profesyonel muhasebe meslek mensubu olmak için alınması gereken Muhasebe Meslek Mevzuatı, Mesleki Etik ve Değerler, Ticari Belgeler, Büro Yönetimi gibi derslerin Meslek Yüksek Okulu (MYO)'larda zorunlu olduğu fakat söz konusu derslerin işletme bölümlerinde seçmeli ders kategorisinde dahi yer almadığı belirlenmiştir. Aynı çalışmada lisans düzeyinde UES'ler ile uyumlu ders içeriklerine sahip muhasebe bölümlerinin açılması önerilmiştir.

Daştan ve Bellikli (2016) tarafından yapılan çalışmada Türkiye'de muhasebe eğitimi veren devlet üniversitelerinin TÜRMOB tarafından SMMM kabul sınavına uyumu, UES-2 bağlamında araştırılmıştır. SMMM mesleğine giriş sınavlarının UES-2 kapsamında tam bir uyum göstermediği gözlemlenmiştir. Bununla birlikte araştırmaya konu olan standardın bilgi teknolojileri alt başlığındaki konularla mevcut ders içeriklerinin tam olarak uyumlu olmadığı tespit edilmiştir.

Öztürk ve Fındık (2016) tarafından yapılan çalışmada, muhasebenin alt kültür boyutları dikkate alınarak ülkemizde mevcut muhasebe eğitiminin uluslararası muhasebe standartları ile adaptasyonunun ve bu adaptasyon sürecinde ortaya çıkan problemlerin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada Trakya Üniversitesi, Kırklareli Üniversitesi, Namık Kemal Üniversitesi ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü son sınıf öğrencileri ile anket yapılmıştır. Ankete katılan öğrencilerin “profesyonellik” ve “şeffaflık” boyutlarında uluslararası muhasebe standartları ile uyumlu olduğu, fakat uluslararası muhasebe standartlarının özündeki “esneklik” boyutunun ankete katılan öğrenciler nezdinde yeterince somutlaşmadığı tespit edilmiştir.

Kaya (2015) yapmış olduğu çalışmada Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesindeki muhasebe eğitiminin UES'ler ile ne düzeyde uyumlu olduğunu tespit etmek

istemiştir. Bu amaçla yapılan anket çalışmasının evrenini söz konusu fakültede öğrenim gören ve muhasebe dersleri alan ve almakta olan lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Son sınıfa kadar muhasebe dersleri yoğun olan işletme ve iktisat bölümü öğrencilerinin diğer bölüm öğrencilerine göre mevcut muhasebe derslerini yetersiz buldukları görülmüştür. Yine aynı çalışmada mesleki becerilerin lisans eğitiminde eğitim yılları boyunca artış gösterdiği ve bölümler arasında farklılaştığı belirlenmiştir. Bunlarla birlikte teorik derslerin yanı sıra eğitim süresi boyunca uygulama deneyimlerine de yer verilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu gerekliliğin UES'lere uyumu ve piyasanın ihtiyaçlarını karşılayacağı belirtilmiştir.

Uyar (2008) tarafından yapılan çalışmada UES-2'de yer alan konuların Akdeniz Üniversitesinde verilen muhasebe eğitiminde ne düzeyde yer aldığı incelenmiştir. Çalışmada UES-2'de belirtilen konularla ilgili derslerin işletme, iktisat ve maliye bölümlerinde yer aldığı fakat uluslararası ilişkiler, kamu yönetimi ve hukuk bölümlerinde söz konusu konularla ilgili derslerin yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu yetersizliğin özellikle hukuk bölümünde tespit edildiği belirtilmiştir. Ayrıca çalışmada muhasebe eğitimi verilen bölümlerin hepsinde bilgi teknolojileri konusunda verilen derslerin yetersiz olduğu vurgulanmıştır.

Çürük ve Doğan (2001)'ın Türkiye'deki üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin işletmelerin taleplerini karşılayıp karşılayamadığını tespit etmeyi amaçlayan çalışmalarında iki hedef kitle seçilmiştir. Bunlardan biri Türkiye'deki mevcut üniversitelerde muhasebe dalında eğitim veren öğretim üyeleri, diğeri ise 500 büyük Türk işletmesi yöneticileridir. Her iki tarafa da aynı yapıda ve paralel nitelikte anket soruları hazırlanmıştır. Anket sonucunda, üniversitemizde derslerin verilme düzeyi ile işletmelerin talebi arasında önemli farklar olduğu, Türkiye'deki üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin işletmelerin taleplerini tam olarak karşılar düzeyde olmadığı tespit edilmiştir.

Bu çalışmada ise, İİBF İşletme bölümünde verilen muhasebe eğitiminin Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları ile uyumunun değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma sonucunda tespit edilecek uyum düzeyinin, hem söz konusu eğitim içeriklerinde gerekli değişikliklerin yapılmasında rehberlik yapacağı, hem de potansiyel muhasebe meslek mensuplarının mesleğe ne düzeyde hazır oldukları hakkında bilgi vereceği, bu özelliği nedeniyle de çalışmanın literatüre katkısı olacağı düşünülmektedir.

Çalışmada anket yöntemi uygulanmıştır. Çalışma kapsamında hazırlanan anket, UES-2 kapsamında yapılan çalışmalar (Uyar, 2008; Kaya, 2015; Can ve Demirci, 2016; Çavunt, 2016; Özdoğan ve Mollaoğulları, 2019; Talayman, 2019; Kızılyalçın, 2020; Kozache, 2020; Tosunoğlu ve Cengiz, 2020; Aksu ve Gül, 2021) dikkate alınarak hazırlanmıştır. Çalışmanın evrenini; Artvin Çoruh Üniversitesi Hopa İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin 3. ve 4. sınıf İşletme Bölümü öğrencileri oluşturmaktadır.

Çalışmanın ilk bölümünde muhasebe eğitimi ile ilgili temel kavramlara ve genel bilgilere yer verilmiştir. İkinci bölümde, uluslararası muhasebe eğitimi standartları açıklanmıştır. Üçüncü bölümde ise yöntem ve bulgulara yer verilmiş, elde edilen anket sonuçları SPSS programında yer alan uygun testlerle analiz edilerek sonuçları izah edilmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar ile bu sonuçların literatürde yer alan önceki çalışmalarla karşılaştırılması ve daha sonra yapılacak çalışmalar için önerilerin sunulması çalışmanın sonuç bölümünde anlatılmıştır.

I. BÖLÜM

1. MUHASEBE EĞİTİMİ

Muhasebe; işletmelerin finansal nitelikteki olay ve işlemlerinin kayıt altına alınması, sınıflandırılması, bu işlem ve olayların özetlenmesi ve yorumlanması ile birlikte elde edilen sonuçların ilgili kişilere sunulmasıdır (Akdoğan ve Aydın, 1987: 131). Muhasebe; aynı zamanda bir organizasyonun kaynaklarının nelerden oluştuğunu, söz konusu kaynakların nasıl kullanıldığını ve sonuç olarak organizasyonun faaliyetleri neticesinde bu kaynaklarda meydana gelen artış ya da azalışları ile organizasyonun finansal durumunu açıklayan bilgileri üreten ve bunları ilgili tüm paydaşlara sunan bir bilgi sistemidir (Sevilengül, 2005: 9). Özet olarak bir bilgi sistemi olduğu ifade edilen muhasebe sistemi alanında uzman yeterli bilgi ve donanıma sahip muhasebe meslek mensubu ihtiyacını beraberinde getirmektedir. Bu noktada muhasebe eğitimi bu ihtiyacın giderilmesinde en önemli yapı taşıdır.

1.1. Muhasebe Eğitiminin Amacı ve Önemi

Küreselleşme ile birlikte sosyo-ekonomik değişimler ortaya çıkarken bilim ve teknolojiye değişimler olmuş, bu sürece uygun olarak eğitimin uyumlandırılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu nedenle geliştirilmesi gereken alanlardan biri olmuştur. (Çelik ve Ecer, 2009: 617). Muhasebe eğitiminde temel amaç finansal verileri kullanacak paydaşlara eksiksiz, gerçek ve doğru bilgileri ihtiyaca uygun olacak şekilde aktarmak ve bu muhasebe verilerinin nasıl işlenip sunulması gerektiği hususunda karar alıcıları yönlendirmektir (Yardımcıoğlu ve Büyüksalvarcı 2007, 174). Muhasebe, ticari faaliyetleri işletmelerde kendine has bir şekilde yansıttığı için aynı zamanda “işletme dili” olarak da adlandırılmaktadır. Muhasebe eğitiminin hedefi de, bu dilin öğrenilmesi ve işletmelerdeki ticari faaliyetlerde ortaya çıkan bilgilerin işlenmesinde kullanılması yeteneğini geliştiren nitelikte bir eğitim olmalıdır (Sevilengül, 1998: 11). Muhasebe eğitiminin uygulamaları, işletmelerin ticari faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için ihtiyaç duyulan muhasebe bilgi ve tekniklerini kapsamaktadır. Diğer bir ifadeyle muhasebe eğitiminin amacı, yalnızca zihinsel ve bedensel faktörlere bir bütünsel olarak yaklaşması değil muhasebenin soyut ve somut bulgularla meydana getirilen olgunun görsel olarak ön plana çıkarılması faaliyetidir (Akbulut vd. 2014: 73). Özet olarak muhasebe eğitimi, günün koşul ve şartlarına uygun ve muhasebeden beklenen performansı gerçekleştirecek bireylerin yetiştirilmesini amaçlamaktadır.

Muhasebe sadece vergi yasaları ve kayıt sistemi içerisinde bilgi sunan bir sistemden ibaret değil, kendi iç dinamiklerinin dışında çevresindeki değişimlerden de etkilenip sürekli gelişen bir bilgi sistemidir. Bu gelişim sürecinde muhasebe aynı zamanda iktisat, maliye, hukuk, işletmecilik gibi alanlardaki bilgileri de önemli ve gerekli kılmaktadır. Bu sebeple muhasebe eğitimi; sadece muhasebe bilgisinin karşı tarafa kazandırılması değil bu bilgilerin yorumlanması, analiz edilmesi ve karar vermede kullanılmasına yardımcı olacak farklı disiplinlerden de yararlanmaktadır (Zaif ve Ayanoğlu, 2007:117). Eastman 2009’a göre muhasebe eğitiminde önemli unsurlardan biri de müfredattır. Paydaşlara temel muhasebe bilgisinin yanı sıra, işletme yönetimi, ekonomi bilimi ve istatistik gibi diğer alanlardan bilgi sunulması söz konusu müfredatın temel hedefleri arasındadır. İşletmeye ait bilgileri, istenilen zamanda istenilen şekilde doğru, güvenilir ve objektif bir anlayışla paydaşların ihtiyacına göre hazırlayabilecek muhasebe elemanı ihtiyacı her geçen gün artmaktadır. Söz konusu bu durum muhasebe elemanlarının mesleki bilgi ve donanım düzeylerini daha önemli hale getirmektedir.

Yükseköğretim kurumlarında verilen muhasebe eğitiminin en temel amacı piyasa beklentilerine uygun gerekli bilgi ve donanımına sahip topluma ve işletmeye katkı sağlayacak bireylerin ortaya çıkarılmasıdır. Bu amaçtan hareketle hedeflenen kazanım ve çıktıların kalitesi, muhasebe eğitim sürecinde yer alan paydaşlar ile birebir ilişkilidir. Muhasebe eğitiminde yer alan temel unsurlar şunlardır (Yücenurşen vd. 2016:298):

- Eğiticiler,
- Eğitimi alanlar,
- Eğitim ve öğrenme tekniği,
- Eğitim yerlerinin fiziksel imkanları,
- Kişi ve kuruluşların beklentileri ve tutumları,
- Diğer ilgili kurum veya kuruluşlar

Günümüzde kurumsallaşma, işletmelere faaliyet alanlarını genişletmeyi ve başarılı bir yönetim anlayışı ile yönetilmeyi zorunlu kılmıştır. Bu noktada muhasebe, başarılı bir yönetim anlayışının gerçekleşmesinin önemli bir unsurudur. Buradan hareketle pek çok işletme günümüzde muhasebe departmanlarında yer alan personelini alanında uzman ve yetişmiş kişilerden oluşturmaya çalışmaktadır (Tosunoğlu vd., 2018: 180). Bu hedefin iyi bir muhasebe eğitimi alt yapısıyla gerçekleştirileceği aşikardır. Bu bağlamda muhasebe eğitimi alan öğrencilerin istenilen düzeyde yetişmesi, muhasebe eğitiminin temel amacıdır. Farklı

yetkinliklerin kazanılması da çalışma ortamında karşılaşılan zorlukların üstesinden gelmede ve değişik açılardan sorunların çözümünde yardımcı olacağından ötürü gerekli görülmektedir. İşverenler, bu nedenle kalıpların dışında farklı düşünebilen ve diğer yardımcı alan bilgilerine sahip meslek mensuplarını tercih etmektedirler (Yaşar, 2019: 85).

1.2. Muhasebe Eğitiminin Hedefi ve Beklentileri

Muhasebe eğitimi veren kurumlar, işverenlerin muhasebe meslek mensuplarından beklentilerini göz önünde bulundurmalıdırlar. Aynı zamanda özellikle üniversitelerin ilgili bölümleri, muhasebe eğitimi sürecinde verdikleri muhasebe eğitimini güncelleyerek hem piyasa şartlarına uyumlu hale getirmeli hem de söz konusu üniversitelerdeki mevcut muhasebe eğitiminin kalitesini arttırmaya çalışmalıdırlar (Yanık, 2013: 200-201). Bununla beraber muhasebe eğitiminden beklenen ise, öğrencilere çevresinden etkilenen ve dinamik bir alan olan muhasebe mesleğine ait bilgi ve becerinin en iyi şekilde kazandırmasıdır (Zaif ve Ayanoğlu, 2007: 118). Bu kazanım ile birlikte muhasebeciler, karmaşık bir yapıda olan muhasebe işleyişinin üstesinden gelecek, farklı kişi ve grupların ihtiyaç ve beklentilerine cevap verebilecek mali tabloları mevcut yasal düzenlemelere uygun hazırlayabileceklerdir. Söz konusu kazanım, meslek mensuplarının eğitim kurumlarında aldıkları eğitim ve uygulama sırasında edindikleri tecrübeler ile yakından ilişkilidir (Çürük ve Doğan, 2001: 25).

Muhasebe öğrencilerinin dersler ve içeriklerinden beklentileri, çok fazla teorik bilgi barındıran bu derslerin bilgi teknolojileri sayesinde pratiğe dökülmesi ve uygulama faaliyetlerinin daha fazla bilgisayar programlarında yer almasıdır (Çakır vd., 2014). Aynı şekilde muhasebe meslek mensupları da üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin piyasanın ihtiyaç duyduğu uygulamalar ve bilgiler açısından eksiklikler içerdiğini belirtmişlerdir. Yine bu eksikliklerin öğrencilerin meslek hayatında önemli sıkıntılara sebep olduğunu ifade etmişlerdir (Tosunoğlu vd, 2018: 182).

Muhasebe eğitiminde mevzuat ve kanunların sürekli değişmesi muhasebe uygulamalarının takibini zor hale getirmektedir. Kanunlarla belirlenen bu uygulamaların zamanında öğrencilere aktarılması ve anlaşılır bir halde sunulması için üniversite öğretim elemanlarına çok iş düşmektedir. Bu sebeple öğretim görevlilerinin muhasebe uygulamalarındaki güncel gelişmeleri iyi takip edip muhasebe öğrencilerine aktarması muhasebe eğitiminin kalitesi açısından oldukça önemlidir.

1.3. Dünyada Muhasebe Eğitimi

Muhasebe mesleğinin tüm toplumlarda önemli yere sahip olması; şüphesiz ki muhasebecilerinin mevcut bilgi ve becerilerinin yanı sıra gerektiğinde müteşebbis, iş ortağı, finansal uzman, iletişim becerisi yüksek bir müzakereci, halka ilişkiler yetkilisi ve günün gerekliliklerine uygun iyi bir yönetici olabilme becerilerine sahip olma gerekliliğini de beraberinde getirmektedir (Güney, 2017: 244). Bu gerekliliklerin karşılanmasında ve geliştirilmesinde muhasebe eğitimi en temel yapı taşı olmaktadır. Bu noktada muhasebe ve ilgili alanlardaki bilgi birikiminin sağlanması muhasebe eğitiminin içeriği ile yakından ilişkilidir.

1.3.1. Dünyada Muhasebe Eğitiminin Gelişimi

Muhasebe bilim dalının akademide yer alması ve iş çevresinde muhasebe mesleğinin önemli bir yer edinmesi, muhasebe eğitimi ve muhasebe mesleğinin gelişimi için dünyada muhasebe camiasının sivil örgütlenmesini sağlamıştır. Söz konusu örgütlenmelerin sonucunda 7 Ekim 1977 tarihinde Almanya’da Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (International Federation of Accountant- IFAC) kurulmuştur. Muhasebe mesleğini tüm dünyada güçlendirmeyi ve geliştirmeyi amaçlayan IFAC, muhasebe şirketlerinin gelişiminde rol almaktadır. Aynı zamanda mesleğin kamu yararına en üst düzeyde katkı sağlaması için mesleğin değerini artırıcı faaliyetler yapmaktadır. Bunları gerçekleştirirken yararlandığı temel araçlar, standartlardır. Bu noktada IFAC, çeşitli standartlar hazırlamakta ve bunları yayımlamaktadır (Çavunt, 2016: 19-20).

IFAC bünyesinde dört kurul bulunmaktadır. Bu kurullar; denetim, etik, kamu sektörü ve eğitim alanlarında standartlar oluşturmaktadırlar. Söz konusu kurullardan “Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu (International Auditing and Assurance Standards Board- IAASB)”, Ekim 1977 tarihinde kurulmuştur. Kurul, denetim alanında standartlar geliştirmektedir. Yine aynı tarihte faaliyetlerine başlayan “Muhasebeciler İçin Uluslararası Etik Standartları Kurulu (International Code of Ethics for Professional Accountants- IESBA)” etik alanında standartlar oluşturmaktadır. Mayıs 1987 tarihinden itibaren faaliyetlerine başlayan “Uluslararası Kamu Sektörü Muhasebe Standartları Kurulu (International Public Sector Accounting Standards Board- IPSASB)”, kamu sektörü alanındaki standartlar geliştirmektedir. Uluslararası Eğitim Standartları (IES – International Education Standards) ise, öncesinde Ekim 1977’de faaliyetlerine başlayan “Eğitim Komitesi

(Education Committee)” tarafından geliştirilmiştir. Daha sonra ise, söz konusu komitenin ismi ve yapısı değişikliğe uğramış ve komite “Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Kurulu (International Accounting Education Standards Board- IAESB)” adıyla faaliyetlerini sürdürmüştür (Çavunt, 2016: 20). Günümüz ekonomik koşullarının ihtiyaçlarına cevap verebilmek için muhasebe uygulamalarında önemli değişimler gerçekleşmektedir. Bu değişimler, muhasebe eğitiminin ileriki zamanlardaki yönünü büyük ölçüde etkileyecektir (Wells vd., 2009).

IFAC; başlangıçta 51 ülkeden 63 kurucu üyeye sahip iken ve günümüzde 130 ülkeden 179 üyeli 3 milyona yakın muhasebeciyi temsil eden bir kurum haline gelmiştir (IFAC, 2016). Ülkemizde IFAC üyesi kuruluşlar; “Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği (TMUD)” ve “Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB)”dır. Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) bünyesindeki eğitim komitesi, muhasebe eğitimi ile ilgili çalışmalarını sürdürmektedir. Aynı zamanda muhasebe uygulamaları ile muhasebe eğitimi arasında var olan farklılıkları gidermek ve verilen eğitimlerin kalitesini arttırabilmek adına çalışmalar yapmaktadır. Burada IFAC'ın düzenlemelerinde yer alan muhasebe eğitimi, muhasebe meslek mensubu olabilme ve IFAC'a üye meslek örgütlerine kabul edilebilme adına gerçekleştirilen programlardır. Söz konusu eğitim programları, orta öğretim ve lisans düzeyinden mezunların mesleki yeterliliklerinin sağlanması adına gerçekleştirilecek eğitimlerdir. Bu noktada mevcut komite muhasebe eğitime yönelik belirli standartlar geliştirmiştir (Çavunt, 2016: 21).

Dünya genelinde muhasebe eğitimi ve muhasebe uygulamaları için geniş kapsamlı örgütlerin oluşturulması; emsal şekilde uygulamaların oluşturabilmesi bakımından önem arz etmektedir. Bu noktada Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Kurulu’nun (IAESB)-Uluslararası Eğitim Standartları’nın (IES), Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu’nun (IASB)-Uluslararası Muhasebe Standartları ile Uluslararası Finansal Raporlama Standartları’nın ve Muhasebeciler İçin Uluslararası Etik Standartları Kurulu’nun (IAASB)-Uluslararası Denetim Standartları’nın (ISA) birlikte uygulanması önem arz etmektedir. Bu durumda muhasebe uygulamalarının dünya genelinde kabul gören yaklaşımlara bağlı olarak gelişeceği belirtilmiştir. Uluslararası Eğitim Standartları (ISA), Uluslararası Muhasebe Standartları (IAS) ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS) kadar dünya genelinde yaygın şekilde bilinmemektedir (Crawford vd, 2014: 69).

Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları (UMES), muhasebecilerin eğitim ve staj sürecini kapsayan düzenlemeler yaparak muhasebe mesleğini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Söz konusu standartlar; mesleki yeterlilik sınavı öncesinde yerine getirilmesi gereken şartları, yeterlilik sınavının ne şekilde yapılması gerektiğini, yeterlilik sonrasındaki gerekli eğitimleri ve diğer düzenlemeleri içermektedir (Uyar, 2008: 81). Bu standartlar çalışmanın ikinci bölümünde ele alınmıştır.

1.3.2. Muhasebe Eğitimi Konusunda Uluslararası Kuruluşların Çalışmaları

Dünyada ekonomik alanda ortaya çıkan gelişmeler, ülke ekonomilerini birbirine bağlayarak, firmaları finansal tabloların hazırlanmasında standart uygulamalara yöneltilmektedir. Bu sebeple finansal raporlardaki bilginin uluslararası alanda karşılaştırılabilir olması zorunluluk arz etmektedir (Kocamaz, 2012: 106).

Finansal uygulamalardaki ülkeler arası farklılıkların ortadan kaldırılması ve bilgi kullanıcılarının anlayabileceği finansal tabloların düzenlenmesi amacıyla birtakım çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar doğrultusunda 1973 yılında Kanada, Fransa, İrlanda, Avusturalya, Almanya, Meksika, Japonya, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Hollanda'ya ait muhasebe örgütlerinin katılımıyla oluşturulan Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC) oluşturulmuştur. Uluslararası muhasebe standartlarını düzenlemekle sorumlu olan IASC, yeniden yapılanmasının ardından Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'na (IASB) dönüşeceği 2001 yılına kadar standartların oluşturulmasını sağlamıştır. IASC, hala Uluslararası Finansal Raporlama Standartları vakfı bünyesinde faaliyetlerine devam etmektedir. (Cellucci, 2011: 15).

Muhasebe meslek mensuplarının uluslararası sözcüsü niteliğinde olan IFAC, muhasebe mesleğini uluslararası boyutta güçlendirmek amacıyla kurulmuştur. Ayrıca muhasebe meslek mensupları için güvence ve denetim, kamu muhasebesi, eğitim ve etik alanlarında yüksek kalitede uluslararası standartların geliştirilmesi ve benimsenmesi için faaliyetler yürütmektedir. Standartların uygulanmasıyla birlikte standartlarla ilgili eğitimli meslek mensubu talebi oluşacağı için IFAC, meslek mensuplarının eğitimine özel önem göstermiş ve bir eğitim komitesi kurmuştur. Bu komitenin amaçları, eğitim programlarını desteklemek, standartlar ve ilkelerini geliştirmek ile muhasebe meslek mensuplarının eğitimlerini sürekli olarak sağlamaktır (Yanık vd., 2013: 244-245).

Avrupa Muhasebeciler Federasyonu (FEE) 1986’da kurulmuş olup Avrupa muhasebe mesleğini uluslararası düzeyde temsil etmek üzere 1987’de faaliyetlerine başlayan bir kuruluştur. Dünya genelinde 35 ülkeden 51 profesyonel muhasebe kuruluşunu bünyesinde toplayıp 1 milyondan fazla muhasebeci, denetçi ve danışmanı temsil eden FEE, 2016 yılında isim değişikliğine giderek çalışmalarını Accountancy Europe (Muhasebe Avrupa) adı ile sürdürmektedir (Atmaca, 2010: 32).

1973 ve 2000 yılları arasında IASC tarafından oluşturulan standartlar 2001 yılında IASB tarafından güncellenmiştir. IASB belli standartları yürürlükten kaldırmış, bazılarını değiştirmiş ve iyileştirmiş, bazılarını da iyileştirmek için birtakım öneriler sunmuştur. Standart düzenlenmemiş konularda ise, yeni standartlar düzenlemiştir. Diğer bir ifadeyle standartlar, IASB tarafından devamlı bir şekilde ihtiyaca göre geliştirilmiştir (World Bank, 2005: 248). Bugüne kadar IASB tarafından yayınlanmış olan 41 adet IAS ve 17 adet IFRS bulunmaktadır. Ülkemizde Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu, IASB tarafından yayımlanan standartları uyumlaştırarak Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) adı altında yayınlamaktadır. Bunun yanında finansal muhasebe standartlarının geliştirilmesi konusunda IASB’ye destek amacıyla 2002 yılında Uluslararası Finansal Yorum Komitesi (IFRIC) oluşturulmuştur. IFRIC’in kuruluş amacı, IFRS’nin yorumlanması ve uygulanmasına rehberlik etmektir. (Güdelci, 2019: 202).

1.3.3. Küreselleşmenin Muhasebe Eğitime Etkisi

Günümüzde teknolojiye yaşanan gelişmeler, başta ekonomik, sosyal ve ticari alanlar olmak üzere pek çok alanda hissedilir şekilde etkisini göstermiştir. Bu gelişmeler muhasebe eğitiminde değişimi gerekli kılmıştır. Paydaşlara daha güvenilir ve kaliteli bilgilerin sunulabilmesi adına muhasebe eğitiminin küreselleşme sürecinde uyumlaştırılması önem arz etmektedir. Küreselleşen dünyada, maliyet ve rekabet artışı, şirket birleşmeleri, sermaye hareketlerinin artması vb. ticari hayattaki gelişmeler işletmelerin finansal dili olan muhasebeye duyulan ihtiyacı her geçen gün arttırmaktadır. Bu nedenle, yükseköğretim kurumlarında verilen muhasebe eğitiminin ticari gelişmeler ışığında ortaya çıkan güvenli ve kaliteli finansal bilgi ihtiyacını karşılayacak nitelikte olması gerekmektedir. (Kaya, 2015:1).

Muhasebe eğitiminin küreselleşme sürecini hızlandıran etmenler arasında ticaret sınırlarının kalkması, sermaye piyasalarındaki değişimler, bunların etkisiyle ortaya çıkan

uyumlaştırma çalışmaları, meslek mensuplarının çalışma isteği ve akreditasyon standartları sayılabilir. Globalleşmenin bir sonucu olarak şirketler, ürünlerini genişleterek uluslararası pazarlarda yer almaya çalışmaktadırlar. Bu amaçlar doğrultusunda söz konusu şirketlerin iş birliği ve ortaklık yapmaları hatta birleşmeleri olası gözükmemektedir (Kıracı ve Köse, 2002; 51). Söz konusu iş birliklerinin aynı şekilde ortak bir dilin kullanıldığı finansal bilgi ihtiyacını ortaya çıkarması aşikârdır.

Diğer taraftan küresel sermaye akımının hızlanması, küresel işletmelerin sayısının artması gibi faktörler, ülkeler arasındaki finansal raporlama farklılıklarının azaltılmasını daha da ötesinde ortadan kaldırılmasını gerekli kılmıştır. Bilhassa çok uluslu şirketler farklı ülkelerde birbirinden farklı kanuni düzenlemelere ve yine birbirinden farklı finansal raporlama standartlarına uyum sağlamak zorunda kalabilirler. Karmaşıklığa sebep olabilecek bu durum şirketlerin faaliyet gösterdikleri ülke sayısı arttıkça içinden çıkılamayacak hale gelmektedir. Söz konusu sebepler ülkeler arasında var olan finansal raporlama farklılıklarının azaltılmasını gerekli kılmış uluslararası muhasebe standartlarının oluşumunun önemini ortaya koymuştur (Aydın, 2007:64).

Globalleşme aynı zamanda uluslararası muhasebe uygulamalarının uyumlaştırılmasını ve güncel kalması için gerekli çabaların hızlanmasını zorunlu kılmıştır. Diğer taraftan globalleşme paydaşların bilgiye ulaşımını kolaylaştırmış ve bu bilgiye ulaşım sürecinin maliyetini önemli ölçüde azaltmıştır. Bilgi teknolojisi sayesinde küçük ölçekli şirketlerin büyük ölçekli şirketlerle rekabetini kolaylaştırmaktadır. Söz konusu bu gelişmeler şirketlerin kendilerini güncel tutmalarını ve faaliyette bulundukları ülke ve piyasalarda gerçekleşen değişimlere uyum sağlamalarını zorunlu hale getirdiğinden küresel muhasebe uygulamalarını yapabilecek eğitimi almış meslek mensubuna ihtiyacı artırmıştır (Yılmaz ve Cığır, 2004).

1.4. Türkiye’de Muhasebe Eğitimi

Ülkeler diğer ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ve sahip oldukları muhasebe eğitimi seviyesiyle ilişkili olarak birbirleriyle olan siyasi ve ekonomik ilişkilerden etkilenerek muhasebe sistemlerini oluşturmuştur. Ülkemizde de aynı durum söz konusudur. Türkiye’de birçok batılı ülkenin (Almanya, Fransa gibi) muhasebe sisteminden etkilenmiştir (Ünal ve Doğanay, 2009).

Muhasebe eğitimi, örgün ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürülmektedir. Örgün eğitimde yer alan muhasebe eğitimi, ortaöğretim kurumlarından başlayıp üniversitelerin ilgili bölümlerine kadar devam etmektedir. Üniversitelerde de muhasebe eğitimi ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeylerde gerçekleştirilmektedir (Kutlu, 2010: 235).

1.4.1. Türkiye’de Muhasebe Eğitiminin Gelişimi

Ülkemizde 1868 yılında Mekteb-i Mülkiyeyi Şahane okulu kurulmuş ve bu okulda ülkemizdeki ilk muhasebe eğitimi başlamıştır. 1883 yılında faaliyetlerine başlayan Hamidiye Yüksek Ticaret Mektebi’nde ise; en geniş muhasebe eğitimi icra edilmiştir (Özdoğan, 1978:13). Üniversitelerde muhasebe eğitimi veren kürsüler, Cumhuriyet sonrasında kurulmuştur. Yine muhasebe eğitiminin yer aldığı okulların sayısı, 1960’lı yıllardan itibaren hızla artmıştır (Beyazıtlı, 2000:39). Bu okullar, “Ulumu Aliye-i Ticariye Mektebi”, “Ticaret Mektebi Alisi”, “Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi” ve 1959 yılında “İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi” adları ile muhasebe eğitime öncülük etmişlerdir. Üniversitelerin iktisat fakülteleri ve benzer fakültelerinde aynı zamanda siyasal bilgiler fakültelerinde de muhasebe dersleri okutulmuştur. Ortaöğretim yani lise seviyesinde ise ticaret liselerinde okutulmuştur. 1982 yılında iktisadi ve ticari ilimler akademileri adı atındaki o zamanın yükseköğrenim okulları üniversitelere dönüştürülmüştür. (Yazıcı, 2021:7).

Türk eğitim sisteminin en önemli ayağı olan mesleki ve teknik eğitim ile ticaret ve hizmetler sektöründe nitelikli eleman yetiştirmek en önemli amaçlardan biridir. Türkiye’de 1973 yılında 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu yürürlüğe girmiş ve zamanla bazı değişikliklere uğramıştır. Fakat bu değişimler genel hatların dışına çıkmamıştır. Akabinde 1986 yılında 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu yürürlüğe girmiş böylece mesleki ve teknik eğitim bir bütün halinde ele alınmıştır (Özsoy, 2007:96).

Ülkemizde yükseköğretim düzeyinde muhasebe eğitimi lisans düzeyinde; öncelikle İktisadi ve İdari Bilimler, Ticari Bilimler ve İşletme Fakülteleri gibi fakültelerde verilmektedir. Ön lisans düzeyinde ise, meslek yüksekokullarında verilmektedir. Lisans düzeyinde muhasebe eğitimi; çoğunlukla İşletme, İktisat ve Maliye gibi bölümlerde gerçekleştirilmektedir. Ön lisans düzeyinde muhasebe eğitimi ise; meslek yüksekokullarında Muhasebe ile Muhasebe ve Vergi Uygulamaları adı altındaki programlarda verilmektedir. (Dalğar vd, 2011). Meslek yüksek okullarındaki muhasebe programlarının, muhasebe

mesleğinde ihtiyaç duyulan nitelikli ara muhasebe elemanı ihtiyacını karşılamada çok önemli rol üstlenmektedir (Dinç, 2008:94).

Ülkemizde, üniversitelerin yukarıdaki bölümlerin muhasebe eğitimi ders içerikleri incelendiği çalışmalarda, söz konusu bölümlerdeki ilgili derslerin muhasebe uzmanlık bilgisi kazandırabilecek yeterlilikte olmadığı tespit edilmiştir. Çalışmada yer alan üniversitelerin lisans programlarındaki ilgili ders içerikleri incelendiğinde muhasebe eğitimi ile ilgili belirli derslerin (enflasyon muhasebesi, bilgisayarlı muhasebe, çalışma sermayesi yönetimi, işletme bütçeleri vb.) yer almadığı görülmüştür (Gençtürk vd. 2008:212).

Yapılan çalışmalarda, fakültelerin ilgili lisans eğitimi veren bölümlerinde genellikle muhasebe dışı alanlarla ilgili dersler (Üretim ve Pazarlama, Yönetim ve Organizasyon, İnsan Kaynakları Yönetimi, Yönetim Bilişim Sistemleri, Dış Ticaret vb.) verildiği için muhasebe alanına ilginin azaldığı belirtilmiştir. Ülkemizde muhasebe alanında lisansüstü programlar da yer almaktadır. Söz konusu programlarda muhasebe ile ilgili dersler seçmeli olarak bulunmaktadır. Yalnız mevcut programların temelde muhasebe ile ilgili akademisyen yetiştirmeyi amaçladığı fakat yine de ülkemizdeki muhasebe eğitim sisteminde belli eksikliklerin yer aldığı belirtilmiştir. Söz konusu çalışmalarda bu eksikliklerin giderilmesi adına muhasebe eğitimi ile ilgili olarak belirli stratejilerin geliştirilmesi ve günün ihtiyaçlarına uygun bir muhasebe eğitim sistemi altyapısının oluşturulması önerilmiştir (Elmacı ve Sevim, 2013:257)

Meslek mensupları için uluslararası standartlar ve kural koyucular, en az 4 yıllık lisans eğitiminin zorunluluğunu ifade etmektedirler. Ülkemizde de serbest muhasebeci mali müşavir olabilmek için en az ilgili lisans bölümlerinden mezun olma şartı aranmaktadır. Bunun yanı sıra Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) tarafından profesyonel muhasebe mesleğine başladıktan sonra en az 3 yıl olmak şartıyla staj ve eğitim zorunluluğu başlatılmıştır. Bu uygulama ülkemizde de söz konusudur (Çavunt, 2016: 21).

1.4.2. Türkiye’de Muhasebe Eğitiminin Yapısı

Türkiye’de muhasebe eğitimi, örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki farklı eğitim kurumları ile verilmektedir. Örgün eğitim kurumlarında muhasebe eğitimi ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında verilirken, yaygın eğitim kurumlarında muhasebe eğitimi ise meslek kuruluşları ve örgütleri aracılığıyla verilmektedir.

Türkiye’de muhasebe eğitimi ortaöğretim düzeyinde eski adı Ticaret Meslek Liseleri olan Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri, Çok Programlı Liseler, Mesleki Eğitim Merkezleri, Halk Eğitim Merkezleri, Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezleri ve Mesleki Açık Öğretim Lisesi’nde verilmektedir. Yükseköğretim kurumlarında ise, ön lisans düzeyinde Meslek Yüksek Okullarında, lisans düzeyinde ise, yüz yüze ve uzaktan eğitim veren devlet ve vakıf üniversitelerinde verilmektedir (Soylu, 2014: 12). Ayrıca yüksek lisans ve doktora kademelerinde de muhasebe eğitimi verilmektedir.

Aşağıdaki tabloda Türkiye eğitim kademelerine göre muhasebe eğitiminin genel ve özel amaçları verilmiştir.

Tablo 1: Muhasebe Eğitiminde Kademelere Göre Genel ve Özel Amaçlar.

Eğitim Kademesi	Genel Amaçlar	Özel Amaçlar
Orta Öğretim Kademesi	Piyasanın ihtiyaçlarına uygun bilimsel ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda gerekli mesleki yeterlikleri edinmiş nitelikli meslek elemanları yetiştirmektir.	Muhasebe ile ilgili temel bilgi ve becerileri, özel mesleki yeterlikleri sağlamak ve alanın gerekli kıldığı işleri yapabilmelerini sağlamaktır.
Lisans Kademesi	Konularla ilgili öğrencilerin genel bilgi sahibi olmalarını sağlamaktır.	Muhasebe verilerini, iş yaşamlarında kolaylıkla ve istenilen şekilde değerlendirebilecekleri mesleki ve bilimsel formasyonun sunulmasıdır.
Lisansüstü Kademesi (Yüksek Lisans)	Lisans düzeyinde öğrenilen bilgi ve yeteneklere ek olarak öğrencilere bu alanda daha kapsamlı bilgilerin sunulması ve bu alanda uzmanlaşmanın sağlanmasıdır.	Muhasebe alanında öğrencileri bilimsel çalışmalara yönlendirmek ve bu konuda yaratıcılıklarını arttıracak eğitimin verilmesidir.
Lisansüstü Kademesi (Doktora)	Konular ile ilgili kapsamlı bilgiye sahip öğrencilerin hem teori hem uygulamada ileri seviyede çalışmalar yapmasını ve bilgi edinmesini sağlamaktır.	Literatüre ve muhasebe bilimine katkı sunacak, çağdaş ve bilimsel yenilikleri yansıtmaya özelliği gösteren çalışmalar kazandırmaktır.

Kaynak: Cantürk, M., 2022:34.

Tablo 1’den hareketle örgün eğitimin içindeki kademelere göre muhasebe eğitimi amaçlarının farklılık gösterdiği, ortaöğretim yani lise seviyesindeki muhasebe eğitiminin daha temel bilgi ve becerileri kazandırmayı hedeflediği, lisans ve daha üstü eğitim

kademelerindeki konularda ise bilimsel ve teori uygulamalarının ileri seviyede olduğu söylenebilir.

1.4.2.1. Ortaöğretimde Muhasebe Eğitimi

Ortaöğretim kurumlarında yani lise seviyelerinde verilen muhasebe eğitiminde temel amaç, sektörün ihtiyaç duyduğu ara eleman ihtiyacını karşılamaktır. Bu taraftan bakıldığında zaman ortaöğretimde verilen muhasebe eğitimi, mesleki eğitim kapsamında daha çok uygulamaya dönüktür. Bundan ötürü teorik eğitimin verildiği yükseköğretimdeki eğitim ortaöğretim seviyesinde verilen eğitimden ayrılmaktadır (Yardım, 2009: 18).

Ülkemizde ortaöğretim düzeyinde muhasebe eğitimi, Milli Eğitim Bakanlığı, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlı Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri (MTAL), Çok Programlı Anadolu Liseleri (ÇPAL) ile Mesleki Eğitim Merkezlerinde (MEM) örgün eğitim (yüz yüze) olarak verilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı, Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan Mesleki Açık Öğretim Liseleri (MAÖL) tarafından ise yaygın eğitim verilmektedir. (MEB, 2018: 24; Soylu, 2014: 13).

ÇPAL'ler 1989 yılında eğitim sistemine dahil olmuş, nüfusun dağınık ve az olduğu yerleşim yerlerinde, piyasanın ihtiyaçlarına göre Genel, Mesleki ve Teknik programlarının bir arada uygulandığı ortaöğretim birimleridir. Bu okullarda da MTAL'lerde uygulanan Muhasebe ve Finansman öğretim programları aynı şekilde uygulanmakta ve öğrencilere hedeflenen aynı bilgi ve beceriler kazandırılmaktadır (Sürer, 2007: 25).

Ortaöğretim seviyesindeki muhasebe eğitiminde, 3568 sayılı Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunları hükümlerine göre kurulmuş Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) ve diğer örgütlerle eğitimde işbirliği yapılmasına yönelik faaliyetler arttırılmıştır. 1 Ocak 1994 tarihinden sonra ülkemizin tamamında uygulanmaya başlayan "Tek Düzen Muhasebe Sistemi" öncelikle ilk muhasebe eğitimi seviyesi olan Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin öğretim programlarına eklenmiş, ardından Mesleki Açık Öğretim Lisesinde yaygın eğitim olarak sunulmuştur (Soylu, 2014: 13).

İlköğretim kademesinin devamında da muhasebe eğitiminin dört yıl sürmesi planlanmış daha önceden 10.sınıf seviyesinde başlayan muhasebe meslek dersleri 2020 yılında değişen Çerçeve Öğretim Programı ile 9.sınıf seviyesinden başlamıştır. Bu noktada

9. sınıfta, muhasebe alanına ait temel mesleki becerileri içeren derslere, 10 ve 11. sınıflarda ise muhasebeyle ilgili mesleki becerileri kazandırmayı amaçlayan dersler verilmektedir. 12. Sınıfta ise, staj olarak adlandırılan işletmelerdeki mesleki eğitime ve seçmeli olarak muhasebe meslek derslerine yer verilmektedir (MEB, 2020). Bu eğitimin 12. yani son sınıfında 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu’yla MTAL, ÇPAL, MEM ve MAÖL Muhasebe ve Finansman alanında yüz yüze eğitim alan öğrencilerin kendilerine uygun iş yerlerinde daha önce teoride gördükleri muhasebe bilgileri ile uygulamalı bir şekilde eğitim almaları sağlanmıştır. Buna göre 12. Sınıf öğrencileri MTAL, ÇPAL ve MAÖL’de teorik eğitimi hafta içi iki gün alırlarken haftanın diğer üç günü ise işletmelerde mesleki eğitim (staj) görmektedirler. MEM’lerde öğrenciler 9. sınıftan itibaren teorik eğitimi haftanın bir ya da iki günü; işletmelerde mesleki eğitimi ise, dört ya da beş günü görmektedirler. Böylelikle muhasebe alanından mezun edilen öğrencilerin sektör ve piyasa tarafından aranan nitelikleri taşınması sağlanmaktadır (Çiftçi ve Çemrek, 2018: 196).

Ülkemizde Muhasebe ve Finansman alanı bulunan ortaöğretim kurumları sayısı Tablo 2’de gösterilirken, bu kurumların illere göre dağılımı ise Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 2: Türkiye’de Muhasebe ve Finansman Alanı Bulunan Ortaöğretim Kurumları Sayısı (2023).

ALAN ADI	MTAL	ÇPL	MEM	TOPLAM
Muhasebe ve Finansman	547	254	0	801

Kaynak: MTEGM, 2023: (<http://mtegm.meb.gov.tr/kurumlar/?ara>).

Tablo 2’ de görüldüğü üzere Mesleki Eğitim Merkezleri (MEM) ortaöğretim seviyesinde örgün eğitim vermemekle birlikte Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin (MTAL) toplam Muhasebe ve Finansman Alanına oranı % 68, Çok Programlı Liselerin (ÇPL) ise % 32 olduğu görülmektedir.

Türkiye’nin 81 ilinde Ortaöğretim kademesinde Muhasebe ve Finansman alanında eğitim sürdürülmektedir. Türkiye’de Muhasebe ve Finansman alanında eğitim veren toplam 801 eğitim kurumundan en fazla paya sahip olan illeri sırasıyla İstanbul (70), Ankara (37), İzmir (29), Konya (27), Antalya (25), Gaziantep (24) ve Denizli (23) illeridir. En az paya sahip olan iller ise sırasıyla Bayburt (1), Bingöl (2), Bitlis (2), Gümüşhane (2), Siirt (2), Kırıkkale (2), Iğdır (2) ve Yalova (2) illeridir (MTEGM, 2023: (<http://mtegm.meb.gov.tr/kurumlar/?ara>)).

Çalışmamıza konu olan illerimizden; Artvin, 6 kurum ile Türkiye payında 0,75%, Rize, 3 kurum ile Türkiye payında 0,37% ve Trabzon, 12 kurum ile Türkiye payında 1,50% yüzdelik oranı ile Muhasebe ve Finansman alanında ortaöğretim kademesinde eğitim veren kurumlara sahip olduğu belirlenmiştir.

1.4.2.2. Yükseköğretimde Muhasebe Eğitimi

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu 3. maddesinde yükseköğretim; “Milli eğitim sistemi içerisinde, ortaöğretime dayalı, en az dört yarıyılı kapsayan her kademedeki eğitim-öğretimin tamamıdır” şeklinde ifade edilmiştir. Aynı kanun maddesinde yükseköğretim kurumları ise üniversiteler, yüksek teknoloji enstitüleri ve bunlardaki yüksekokulları, meslek yüksekokulları, fakülteler, konservatuarlar, enstitüler ile uygulama ve araştırma merkezleridir. (Sözer vd., 2002: 44-45).

Yükseköğretim kurumları bünyesinde, lisans seviyesinde faaliyet gösteren dört yıllık fakülteler ile lisansüstünde; yüksek lisans ve doktora seviyesinde verilen eğitimlerin yanında ön lisans seviyesinde faaliyet gösteren iki yıl süreli meslek yüksekokulları muhasebe alanında sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücü yetiştirilmektedir (Cantürk, 2022:38).

Tablo 3: Türkiye’de Yükseköğretim Kurumları Birim Sayıları Dağılımı (2023).

Birim Türü	Devlet	Vakıf	Vakıf MYO	Toplam
ÜNİVERSİTE SAYISI	127	74	4	205
FAKÜLTE SAYISI	1502	489	0	1991
YÜKSEKOKUL SAYISI	265	89	0	354
MYO SAYISI	908	112	4	1024
ENSTİTÜ SAYISI	435	154	0	589

Kaynak: YÖK, 2023: (<https://istatistik.yok.gov.tr>).

Tablo 3’te görüldüğü üzere ülkemizde Devlet, Vakıf ve Vakıf MYO üniversiteleri olmak üzere toplamda aktif 205 üniversite bulunmaktadır. Bu 205 üniversitemizin bünyesinde toplamda 1991 fakülte, 354 yüksekokul, 1024 meslek yüksek okulu ve 589 enstitü yer almaktadır.

Ülkemizde adaylar, yükseköğretim programlarında eğitim alabilmek için öncelikle 12 yıllık zorunlu eğitimi tamamlamalıdır. Daha sonra ÖSYM (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi) tarafından yapılan YKS (Yükseköğretim Sınavı) sınavına girilmelidir. Adaylar bir üst eğitim kurumu olan üniversiteye yerleşebilmeleri için öncelikle TYT (Temel Yeterlilik Testi) sınavına girmelidir. Bu sınavdan 150 puan ve üstü alanlar ikinci sınav olan AYT (Alan

Yeterlilik Testi) sınavına girerek 4 yıllık eğitim veren üniversitelere girebilirler. Üniversitelerde 2 yıllık eğitim verilen ön lisans programlarına girebilmek için TYT sınavına girmek yeterli olurken lisans programı için AYT sınavına da girmek gereklidir.

Türkiye’de ön lisans seviyesinde verilen muhasebe eğitimi 2 yıl süreli MYO’ nun (Meslek Yüksekokulları) Muhasebe, Maliye, İşletme, Bankacılık ve Sigortacılık gibi programlardan oluşan “İktisadi ve İdari Programlar” bölümlerinde verilmektedir. Söz konusu bölümlerde Genel Muhasebe, Maliyet Muhasebesi, Şirketler Muhasebesi, Dış Ticaret İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi, Banka Muhasebesi ve Bilgisayarlı Muhasebe gibi dersler verilmektedir (Kutlu, 2010: 235-236).

Meslek yüksekokullarında en temel amaç, sektöre yetişmiş işgücü ve nitelikli ara eleman kazandırmaktır. Öyle ki Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümü gibi diğer MYO bünyesindeki ön lisans bölümlerinde yıllardır piyasanın ihtiyaç duyduğu ön muhasebe elemanlarını yetiştirmektedir (Tugay ve Ömürberk, 2014: 54).

Meslek Yüksekokullarının muhasebe bölümlerinden mezun olduktan sonra muhasebecilik mesleğinde uzmanlaşan, uzaktan ya da örgün eğitim ile lisans eğitimini tamamlayan pek çok muhasebe meslek mensubu bulunmaktadır. Bu nedenle, muhasebe öğrenimi gören meslek yüksekokulu öğrencilerinden piyasada muhasebe mesleğini icra edenlerinin sayısı önemli düzeydedir (Dalğar ve diğ, 2011:220)

Ülkemizde lisans düzeyinde muhasebe eğitimi, üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri, İşletme Fakülteleri, Uygulamalı Bilimler ve İktisat Fakültelerinde verilmektedir. Bu fakültelerin de genel olarak muhasebe dersleri; İşletme, İktisat ve Maliye gibi bölümlerde yer almaktadır.

Lisans düzeyinde muhasebe eğitiminde Genel Muhasebe, Maliyet Muhasebesi, Yönetim Muhasebesi, Muhasebe Denetimi, Envanter ve Bilanço, Şirketler Muhasebesi, Muhasebe Bilgi Sistemi, Mali Tablolar Analizi, Muhasebe Organizasyonu, Bilgisayarlı Muhasebe, Vergi Muhasebesi, Banka ve Sigorta Muhasebesi, Muhasebe Etiği, Enflasyon Muhasebesi, Muhasebe Uygulamaları, Muhasebe Standartları gibi dersler yer almaktadır (Gül, 2021:15).

Ülkemizde lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitiminde üniversitelerde muhasebe dersleri açısından önemli farklılıklar vardır. Devlet üniversitelerinde verilen zorunlu muhasebe ders saatleri, vakıf üniversitelerinde verilen ders saatlerinin iki katıdır. Devlet

üniversitelerinin tümünde seçmeli ders olarak muhasebe dersi var iken, vakıf üniversitelerinde bu derslerin olmadığı fakülteler tespit edilmiştir. Ayrıca önemli bir diğer farklılık ise üniversiteler ve öğrenciler arası uyumu zorlaştıran derslerin isimlerinin farklı olmasıdır. Uyumun sağlanması aynı zamanda muhasebe mesleğinde kaliteyi arttıracaktır. Bu kalite mesleki staj eğitimi ve sınavları açısından da önemlidir (Subaşı ve Demir, 2009:137).

Ülkemizde lisans düzeyindeki muhasebe eğitiminde, mesleki beceri ve genel bilgi becerileri ile ilgili dersler yeterli seviyededir. Ancak buna karşın ülkemizdeki muhasebe eğitiminde teknolojik beceriler ve mesleki etik ile ilgili derslerin yetersiz olduğu belirlenmiştir. Bunun için sadece muhasebe dersleri ile alakalı dersler değil bu dersleri tamamlayıcı nitelikte olan, ofis programları eğitimi, internet eğitimi, ERP yazılım eğitimi, muhasebe yazılım eğitimi, elektronik uygulamalar eğitimi ve genelleştirilmiş denetim yazılımları eğitimi gibi dersler de verilmelidir. Bu derslerin üniversitelerde öğrencilere sağlıklı bir şekilde verilebilmesi için gerekli teknolojik alt yapının oluşturulması gerekmektedir (Allahverdi ve Karaer, 2019: 270).

Ülkemizde lisansüstü eğitim, hem bilim insanı yetiştirme hem de ulusal bilim politikasının yürütülmesinde en önemli unsurlardandır. Bununla birlikte lisansüstü eğitimde temel amaç; bilgi üreten, eleştiren, ürettiği bilgiyi kullanan ve uygulamaya dökabilen bir düşünce tarzına sahip, bu düşünce tarzıyla problemlere çözümler sunabilen insan gücü sağlamaktır. Buradan hareketle lisansüstü eğitimin öncelikli olarak etkin bir şekilde planlanması ve yürütülmesi, bir ülkenin gelişmişlik seviyesi ile ilişkilidir (Alhas, 2006:28).

Lisansüstü eğitimde muhasebe derslerinin birçoğu, muhasebe finansman ve işletme anabilim dalları bünyesinde verilmektedir. Öğrencilerin muhasebe alanında uzmanlaşmalarına imkan sağlayan bu programlarda günün gereksinimlerine uygun ve özgün konuları içeren dersler verilmektedir. Söz konusu lisansüstü düzeydeki bu dersler, muhasebe alanındaki temel bilgilerden öte daha ileri düzeyde akademik bilgileri kapsamaktadır (Kutlu, 2010: 236).

Lisansüstü eğitim, yüksek lisans ve doktora olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Yüksek lisans ve doktora programlarında toplumun ihtiyacı olan bilim insanlarının nitelikli bir şekilde yetiştirilmesi temel amaçtır. Ülkemizde birçok üniversitede, muhasebe ve finansman ya da muhasebe ile finansmanın ayrı ayrı programları olmak üzere muhasebe ile ilgili yüksek lisans ve doktora programları bulunmaktadır. (Çemrek, 2017: 31).

Yüksek lisans ve doktora programlarında verilen muhasebe dersleri üniversiteler arasında farklılık göstermekle beraber, yüksek lisans programlarına bakıldığında genel olarak; Uluslararası Muhasebe Standartları, Finansal Yönetim, Sermaye Piyasaları, Muhasebe Denetimi, Türk Vergi Sistemi, Araştırma Yöntemleri, İşletme Birleşmeleri, Stratejik Yönetim Muhasebesi ve İşletme Ekonomisi gibi derslerden oluşmaktadır. Doktora programlarında ise İleri Maliyet Muhasebesi, Portföy Yönetimi, Finansal Tablolar Analizi, Muhasebede Etik, İleri Finansal Muhasebe, Uluslararası Finansal Kurumlar ve Vadeli İşlem Muhasebesi gibi dersler olarak sıralanmaktadır (Süer, 2007: 30-31).

Bir doktora programında YÖK (Yüksek Öğretim Kurulu) öncelikli şart olarak; lisansüstü eğitiminin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi adına bölümünde evrensel bilime katkı sağlamış yeterli sayıda öğretim üyesinin bulunmasını, programın devamlılığı için öğrenci talebinin ve bilimsel altyapı imkânlarının yeterli olmasını belirlemiştir. (Soylu, 2014: 14).

1.4.2.3. Diğer Özel ve Kamu Kurumlarınca Verilen Muhasebe Eğitimi

Örgün eğitim dışındaki eğitim türü olan yaygın eğitim; her yaştaki kişinin ihtiyacına uygun eğitimi, sosyo-ekonomik, kültürel ve eğitsel kurumlar aracılığıyla ihtiyaçlarına uygun bir şekilde, pratik yöntemlerle ve çeşitli programlarla sağlamak üzere örgün eğitime paralel ve onu tamamlayıcı özellikteki eğitimidir (Bozan, 1997:6).

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), Maliye Bakanlığı, Borsa İstanbul (BİST) gibi kurumlarda da yaygın eğitim kapsamında muhasebe eğitimi verilmektedir (Süer, 2007: 31). Ayrıca yaygın eğitim kapsamında özel veya kamu kurumlarınca, vakıf ve halk eğitim merkezleri aracılığı ile muhasebe ve bilgisayarlı muhasebe ile ilgili çalışmayı düşünen bireylere eğitim verilmektedir. Verilen bu eğitimler sonucunda kursiyerlere sertifikalar verilip eğitim belgelendirilmektedir (Çemrek, 2017: 33).

Aynı zamanda kurslar ve özel dershanelerde de bünyesinde muhasebe, bilgisayarlı muhasebe ile ilgili olarak piyasada aktif olarak çalışan veya çalışmayı düşünen kişilere eğitim verilmektedir. Verilen bu eğitim sonucunda katılım sağlayan kursiyerlere sertifika verilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi (METEM) ve Halk Eğitim Merkezlerinde muhasebe eğitimi almak isteyen kişilere kurslar düzenlenmektedir (Aksakaloğlu, 2013:68).

Yukarda bahsi geçen özel ve kamu kuruluşlarının dışında diğer meslek örgütleri ve düzenleyici kurumlar (BDDK, BARO, SPK vb.) tarafından yapılan sınavlarda kişilerin mesleki yeterliliğini ölçmekle birlikte yetkinliğini arttırmaktadır (Bayazıtlı ve Çelik, 2003:11).

Yaygın muhasebe eğitiminde şüphesiz en önemli gelişme online olarak gerçekleştirilecek uzaktan eğitim ile verilecek eğitimlerin geliştirilmesi ile olacaktır. Bunun gerçekleşmesi ise sağlıklı bir şekilde kurumsallaşmış eğitim kurumları, üniversiteler ve muhasebe firmaları sayesinde olacaktır (Bozan, 1997:6).

1.4.2.4. Profesyonel Muhasebe Meslek Mensubunun Muhasebe Eğitimi

Muhasebe meslek mensuplarının mesleki yeterliliklerinin ölçülmesi ile ilgili olarak yapılan uluslararası çalışmalara paralel olarak ulusal ölçekte yapılan çalışmalar ve uygulamalar mevcuttur. Bu çalışmaların en etkili TÜRMOB (Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği) bünyesinde yapılan serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavı ve yeminli mali müşavirlik sınavlarıdır. TÜRMOB'un tecrübesi ve geldiği nokta diğer meslek örgütleri için de örnek olacak düzeydedir (Bayazıtlı ve Çelik, 2003:11).

Ülkemizde muhasebe mesleği unvanının verilmesi ve mesleki yeterliliğinin ölçülmesi sınavı 1993 yılından itibaren TÜRMOB bünyesinde oluşturulan Temel Eğitim ve Staj Merkezi (TESMER) tarafından yapılmaktadır (Bayazıtlı ve Çelik, 2003:14).

TÜRMOB ve TESMER, mesleğe hazırlık eğitimi ile birlikte meslek mensuplarına da sürekli eğitim verme konusunda çalışmalar yürütmektedir. Bu kapsamda eğitim programları ve kurslar düzenlenmekte, odalar tarafından düzenlenen eğitim faaliyetlerine eğitmen ve eğitim notu desteği sağlanmakta, mesleki yayınlar yapılmaktadır. Bahsi geçen eğitim çalışmalarında aday muhasebe meslek mensuplarının mesleğe hazırlanması ve meslek mensuplarının da kendilerini geliştirmelerine katkıda bulunulmaya çalışılmaktadır (TESMER, 2009:5).

TESMER amaç olarak muhasebe meslek mensuplarıyla ve meslek mensubu olmak isteyenlere piyasanın koşullarına uygun güncel bilgi ve becerileri kazandırmak; meslek etiği ve disiplinine uygun muhasebeciler yetiştirmektir (Özdemir, 2003: 108). Bu bilgilerden hareketle muhasebe mesleğini icra edecek olanlara mesleğe hazırlık ve bununla beraber sürekli eğitim faaliyetleri yürütülmektedir. TESMER eğitim faaliyetlerini tamamlayıp

gerekli araç gereç ve dokümanları verdikten sonra yapmış olduğu sınavlar şu şekildedir. (Kaya, 2015: 36):

- Staja Giriş Sınavı,
- Staj Ara Değerlendirme ve Staj Bitirme Sınavı,
- SMMM (Serbest Muhasebeci Mali Müşavir) Sınavı,
- Özel SMMM Sınavı,
- YMM (Yeminli Mali Müşavir) Sınavı.

Serbest Muhasebeci Mali Müşavir olabilmenin özel koşulları 13.06.1989 tarih 3568 sayılı kanun olan “Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu” ile belirlenmiştir. İlgili kanunun 5. Maddesinde aşağıdaki koşulları sağlayan muhasebe meslek mensubu adayları Serbest Muhasebeci Mali Müşavir olma hakkı kazanabilecektir (Türmob, 2018:6). Bunlar;

“Madde 5 - A) Serbest muhasebeci mali müşavir olabilmek için aşağıdaki özel şartlar aranır.

a) Hukuk, iktisat, maliye, işletme, muhasebe, bankacılık, kamu yönetimi ve siyasal bilimler dallarında eğitim veren fakülte ve yüksekokullardan veya denkliği Yükseköğretim Kurumunca tasdik edilmiş yabancı yükseköğretim kurumlarından en az lisans seviyesinde mezun olmak veya diğer öğretim kurumlarından lisans seviyesinde mezun olmakla beraber bu fıkra da belirtilen bilim dallarından lisansüstü seviyesinde diploma almış olmak.

b) En az üç yıl staj yapmış olmak.

c) Serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavını kazanmış olmak.

Kanunları uyarınca vergi inceleme yetkisini almış ve mesleki yeterlilik sınavında başarılı olduktan sonra yeminli mali müşavirlik sınavını vermiş olanlarda, serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavını kazanmış olma şartı aranmaz.

d) Serbest muhasebeci mali müşavirlik ruhsatını almış olmak.”

Muhasebe meslek mensubu adayları ilgili kanun maddesindeki mezuniyet şartını tamamladıktan sonra SMMM Stajı en az 3 yıl bağımsız şekilde çalışan serbest muhasebeci mali müşavir veya yeminli mali müşavir yanında veya şirketlerinde yapmalıdır.

II. BÖLÜM

2. ULUSLARARASI MUHASEBE EĞİTİMİ STANDARTLARI ve KRİTERLERİ

Uluslararası Eğitim Standartları (IES), 2005 yılında IAESB (International Accounting Education Standards Board- Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kurulu) tarafından yayımlanmaya başlamıştır. Söz konusu standartlar, 2008 yılının sonuna kadar yayımlanmış ve sonrasında yürürlüğe girmiştir. Bu süre zarfında taslak metin aşamasında olan standartlar revize edilerek son halini almışlardır. 2015 yılı itibarıyla 8 standart uygulamaya konulmuş ve bu standartların ilk dördü, meslek mensup adaylarının eğitimleri ile ilgili çerçeveyi oluşturmaktadır. Beş, altı ve yedinci standartlar ise meslek mensubu adayların eğitimi sonrası için hazırlanmıştır. Sekizinci standart ise, denetim ile ilgili hazırlanmış standarttır. (Türker ve diğ., 2016:51). Tablo 4’de IAESB’nin yıllara göre standartları yürürlüğe koyduğu tarihler gösterilmiştir.

Tablo 4: Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartlarının Yürürlüğe Giriş Tarihleri.

Uluslararası Eğitim Standardı	Yürürlük Tarihi
UES 7, <i>Sürekli Mesleki Gelişim</i> (yeniden düzenlenmiş)	1 Ocak 2014
UES 1, <i>Muhasebe Mesleği Eğitim Programına Giriş Kuralları</i> (Revize)	1 Temmuz 2014
UES 2, <i>İlk Mesleki Gelişim – Teknik Yeterlilik</i> (Revize)	1 Temmuz 2015
UES 3, <i>İlk Mesleki Gelişim – Mesleki Beceriler</i> (Revize)	1 Temmuz 2015
UES 4, <i>İlk Mesleki Gelişim – Mesleki Değerler, Etik ve Tutumlar</i> (Revize)	1 Temmuz 2015
UES 5, <i>İlk Mesleki Gelişim – Staj</i> (Revize)	1 Temmuz 2015
UES 6, <i>İlk Mesleki Gelişim – Mesleki Yeterliliğin Değerlendirilmesi</i> (Revize)	1 Temmuz 2015
UES 8, <i>Finansal Tabloların Denetimlerinden Sorumlu Sözleşme Sorumlu Ortağı İçin Mesleki Yeterlilik</i> (Revize)	1 Temmuz 2016

Kaynak: Türker ve diğ. (2016:51).

Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları muhasebe eğitimine giriş koşullarından başlar ve devamında mesleki ahlak, yaşam boyu gelişim yani sürekli eğitim ve denetim gibi pek çok faktörü içine alır, muhasebe eğitimindeki değişim ve gelişmeler doğrultusunda nasıl

muhasebe meslek mensubu olunacağına dair yönlendirme yapar (Tazegül ve Karabayır, 2015: 16).

Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları, geleceğin muhasebe mesleğini icra etmek isteyenlerin en iyi eğitimi almalarını hedeflerken bunun yanı sıra hem öğrencilere hem de akademisyenlere katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Muhasebe Eğitimi Standartları, eğitim farklılıklarını en aza indirip uluslararası seviyede olmalıdır. Böylece alanında uzman muhasebeciler yaratılmalı ve dünyadaki muhasebe uygulama farklılıkları azaltılmalıdır (Kostadinovski ve diğ., 2013: 6).

Muhasebecilik sadece bir meslek olarak değil aynı zamanda eğitim ile de yakın ilişki içindedir. IES (Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları) de bu ilişki içinde muhasebecilerin bilgi, yetenek ve tutumlarını düzenleyen 8 standarttan oluşmaktadır (Pratama, 2015: 20-21).

Tablo 5: Muhasebede Bilgi, Yetenek ve Tutum

Sıra	Bilgi / Yetenek / Tutum
Bilgi	1. Muhasebe, Finans ve Diğer İlgili Birimler 2. Ticari Faaliyetler ve Organizasyon 3. Bilgi Teknolojisi
Yetenek	1. Entelektüel Beceri 2. Teknik ve işlevsel Beceriler 3. Kişisel Beceriler 4. Kişilerarası Beceri ve iletişim Becerileri 5. Organizasyon ve İş Yönetimi Becerileri
Tutum	6. Kamu Yararı Gözetme ve Sosyal Sorumluluğa Duyarlılık 7. Kişisel Gelişim ve Sürekli Öğrenme 8. Güvenilir, Sorumluluk Sahibi, Vakti İyi Kullanan, Karşılıklı Saygı, Yasalara ve Yönetmeliklere Uyan

Kaynak: Pratama, 2015: 21

Tablo 5'ten hareketle bu çalışmada Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları (IES) Bilgi, Yetenek ve Tutum Kriteri olmak üzere 3 kritere ayrılarak incelenecektir.

2.1. Bilgi Kriterine Göre Muhasebe Eğitimi Standartları

Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarının ilk 4'ü olan bu standartlar, muhasebe meslek mensuplarının eğitimiyle ilgilidir.

2.1.1. IES 1: Muhasebe Mesleği Eğitime Giriş Gerekleri Standardı

IES 1 yani Muhasebe Mesleği Eğitime Giriş Gerekleri Standardı, profesyonel olarak meslek eğitimi ile beraber uygulama deneyimi kazanmak için yani staj programlarına başlayabilmeleri için şart olan eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi ve yorumlanmasını ele almaktadır (IFAC, 2019: 26).

Standart amaç olarak adil bir şekilde kamu faydasını gözeten muhasebe meslek eğitim programlarına giriş koşullarını oluşturmayı hedeflemektedir. Aynı zamanda muhasebe meslek mensubu adayların alacakları bu eğitim programlarını bitirip başarılı olduktan sonra uzmanlaşabilmeleri, başlangıçta alınacak eğitim seviyesi ve bu eğitimlerin sürelerini belirlemektir (IFAC, 2019: 27; Öncü ve Aktaş, 2004: 156).

Buradaki temel unsur, muhasebe meslek mensubu adaylarında, muhasebe eğitiminden önce birtakım yeterliliklerin olması beklenmektedir. Yani, muhasebe eğitimi alacak bireylerin eğitimden önce muhasebe ile ilgili temel bilgi düzeyinin yeterli olması gerekmektedir. Bir meslekteki kalite ve gelişmişlik seviyesi, o mesleği yapacak veya icra edecek olan bireylerin kalite ve gelişmişliğiyle doğru orantılıdır. Bu doğrultuda Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarından ilki olan IES 1'de, profesyonel muhasebe uygulayıcısını yetiştirecek olan muhasebe eğitim programına katılacak kişiler temel muhasebe bilgisi sahibi olabileceği fakülte veya dengi yüksekokullardan mezun olmaları gerekmektedir (Gökten ve Gökten, 2016: 57).

Ülkemizde muhasebe mesleğine giriş şartları, 3568 sayılı Kanunda, 22 Mayıs 1992 tarihli yönetmeliğin 2. maddesinde belirtildiği şekilde uygulanmaya başlanmıştır. İlgili kanunun 4. maddesinde muhasebe meslek mensubu olabilmenin genel şartları, 5. maddesinde ise özel şartları ifade edilmiştir. 26 Temmuz 2008'de Resmî Gazete'de 5786 sayılı Kanun yayımlanarak yürürlüğe girmiş ve 3568 sayılı Kanun'da ihtiyaç duyulan değişiklikler gerçekleştirilmiştir. 5786 sayılı Kanun'da Serbest Muhasebeci olma hakkının kaldırılması, mesleğe sınavsız girişin mümkün olmadığı ve staj süresinin uzatılması gibi bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerde lise ve dengi okul mezunu olarak Serbest Muhasebeci olabilme hakkının kaldırılması böylelikle mesleğe sadece fakülte mezunlarının

girmesinin mümkün olması, mesleğin eğitim seviyesini yükseltmiş ve IFAC standartlarını aşmıştır (Özbirecikli ve Pastacıgil, 2009: 84-85). Çünkü IFAC, IES 1’de mesleğe giriş şartlarında yüksekokul mezunlarının girişinin mümkün olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Staj Yönetmeliği’nin 7. maddesinde staja başlamak için staja giriş sınavından 100 puan üzerinden 60 ve üzeri puan almış olması gerektiği düzenlenmiştir (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121225-8.htm> , 2023).

2.1.2. IES 2: Muhasebe Meslek Eğitimi Programlarının İçeriği

IES 2 yani Muhasebe Meslek Eğitimi Programlarının İçeriği standardında profesyonel olarak muhasebecilik mesleğini yapacak adayların öğrenmesi gereken dersleri ve teknik bileşenleri açıklanmaktadır.

Bu standardın temel amacı, sürekli değişen ve karmaşık halde olan bir çevrede meslek mensubu adaylarının etkili bir muhasebe uygulayıcısı olabilmeleri için gereken ileri düzey muhasebe meslek bilgisine sahip olmalarını sağlamaktadır (Öncü ve Aktaş, 2004: 157). Alanında etkili bir muhasebe meslek mensubu olabilmek için gereken bilgi ve yetenekler bu standartta yer almaktadır. IES 2 standardına göre, ileri düzeyde muhasebe eğitimi akademik bir eğitim kurumunda alınabilmesinin yanında derecelendirmenin yapılabileceği bir kursta da alınabilir. Ama her iki eğitim sonunda da eğitim programı içeriği ve süresi meslek mensubunun elde etmesi gereken bilgi ve yeteneği kapsayıcı şekilde olmalıdır (Tazegül ve Karabayır, 2015: 57).

Bu standart kapsamında, muhasebe eğitim programlarında Muhasebe ve Finans Bilgisi, İşletmecilik Bilgisi ve Bilgi Teknolojileri Bilgisi olmak üzere verilmesi gereken konular üç ana başlıkta toplanmaktadır (Can ve Demirci, 2016: 323-325; Zaif ve Ayanoğlu, 2007: 121; Baskan, 2019: 181-182;).

IES 2 ile ilgili yapılan bir araştırmada 13.06.1989 Tarih ve 20194 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu’nun 5.maddesinde belirtilmiş olan bölümlerin müfredatları IES 2’de yer alan konular ile karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda aşağıdaki tabloda IES 2 kapsamında verilmesi gereken dersler gösterilmiştir (Can ve Demirci, 2016: 326).

Tablo 6: Muhasebe ve Finans Ana Başlığı Altında Verilmesi Gereken Dersler.

Muhasebe Tarihi	Genel Muhasebe	Envanter ve Şirketler Muhasebesi
İşletme Bütçeleri	Vergi Hukuku	Uluslararası Denetim Standartları
Yönetim Muhasebesi	Maliyet Muhasebesi	Uluslararası Muhasebe Standartları
İş Hukuku	Türk Vergi Sistemi	Finansal Yönetim
Ticaret Hukuku	Muhasebe Denetimi	Mali Tablo Analizi
İş Etiği	Devlet Muhasebesi	Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar Muhasebesi
Sermaye Piyasaları		

Kaynak: Can ve Demirci, (2016: 326-327)

Tablo 6’da belirtildiği şekilde IES 2 kapsamında ders içeriklerinde yer alması gereken 19 muhasebe ve finansman dersi vardır. Bu derslerin arasında hukuk dersleri de olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 7: İşletmecilik Bilgisi Ana Başlığı Altında Verilmesi Gereken Dersler.

Makro İktisat	Mikro İktisat	Para ve Banka
Finansal Kurumlar	Araştırma Yöntemleri	İstatistik
Yöneylem Araştırmaları	İşletme Matematiği	Yönetim ve Organizasyon
Kurumsal Yönetim	Örgütsel Davranış	İnsan Kaynakları Yönetimi
Proje Yönetimi	Pazarlama	Stratejik Yönetim
Genel İşletmecilik	Uluslararası İşletmecilik ve Küreselleşme	Uluslararası Ticaret ve Finansman

Kaynak: Can ve Demirci, (2016:327)

Tablo 8: Bilgi Teknolojileri Ana Başlığı Altında Verilmesi Gereken Dersler

Temel Bilgi Teknolojileri Kullanımı	Bilgisayarlı Muhasebe
Kurumsal Kaynak Planlama (KKP)	Muhasebe Bilişim Sistemleri (MBS)

Kaynak: Can ve Demirci, (2016:327)

Tablo 8’de IES 2 standardının içindeki teknoloji kazanımlarının olduğu dersler listelenmiştir. Bu bilgi teknolojilerine ait dersler uygulama noktasında muhasebe eğitimine önemli katkı sağlamaktadır.

Tablo 6, 7 ve 8’de belirtilen dersler, içerikleri bakımından incelendiğinde Tablo 9’da belirtilen ana konulara sahip olduğu gözlemlenmiştir. Muhasebe meslek mensubu adaylar

tabloda belirtilen ana konulara sahip olarak profesyonel muhasebecilik mesleğinde önemli bir başarının temelini oluşturacaktır.

Muhasebe meslek mensuplarının çalışmalarını profesyonellikten ayrılmadan icra edebilmeleri için gereken bilginin sürekli olarak değişmesi veya genişlemesi meslek mensuplarının ihtiyaç duyduğu bilgi değişimlerini de gerekli kılmaktadır. Bu sebeple bu standart, muhasebe meslek mensuplarının mevcut bilgilerini sürekli güncelleyeceği varsayımıyla daha fazla konu başlıkları ile ortaya çıkmaktadır (Aydın, 2007: 80).

Tablo 9: Muhasebe ve Finans, İşletmecilik Bilgisi ile Bilgi Teknolojileri Ana Başlıkları Altında Verilmesi Gereken Ana Konular

ANA BAŞLIK	ANA KONULAR
Muhasebe ve Finans İle İlgili Konular	Finansal Muhasebe ve Raporlama, Yönetim Muhasebesi ve Kontrol, Vergi, İş ve Ticaret Hukuku, Denetim ve Güvence, Finans ve Finansal Yönetim, Mesleki Değerler ve Etik.
İşletmecilik Bilgisi İle İlgili Konular	Ekonomi, İş Çevreleri, Kurumsal Yönetim, Sayısal Yöntemler, İş Etiği, Finansal Piyasalar, Örgütsel Davranış, Yönetim ve Stratejik Karar Alma, Pazarlama, Uluslararası İşletmecilik ve Küreselleşme.
Bilgi Teknolojileri İle İlgili Konular	Temel Bilgi Teknolojileri, Bilgi Teknolojilerinin Kontrolü, Bilgi Teknolojilerinin Kontrol Bileşenleri, Bilgi Teknolojilerinde Kullanıcı Bileşenleri, Yöneticinin Rolü.

Kaynak: Can ve Demirci, (2016: 323-326)

2.1.3. IES 3: Mesleki Beceriler Standardı

IES 3 ile muhasebe meslek mensubu adaylarına, meslek mensubunda olması gereken nitelik ve yetkinliğine sahip olabilmeleri için mesleki becerilerin kazandırılması öngörülmektedir. Bu standart ile meslek mensuplarının işine, topluma, işverenlerine ve tüm paydaşlarına nasıl daha fazla faydalı olurum düşüncesi ile yükselen beklentiler, bu standardın oluşturulmasında ana etkindir (Öncü ve Aktaş, 2004: 159).

Standardın amacı, muhasebeciler mesleklerini profesyonel anlamda yapabilmeleri için bir muhasebecinin sergilemesi gereken mesleki becerileri ortaya koymaktır (IFAC, 2019: 44). Bu noktada muhasebe meslek mensuplarından arzulanan mesleğin gerekli kıldığı bilgilere sahip olmanın ötesinde bu bilgilerin kullanılması, analiz edilmesi ve yorumlanarak kararlar alınmasıdır. Ayrıca olaylar ve işlemler arasında bağlantılar kurma gibi özellikler de mesleğin gerektirdiği becerilerdir (Zaif ve Ayanoglu, 2007: 122).

IAESB tarafından ortaya konulmuş mesleki yeteneklerin kazandırılmasını içeren standart olan IES 3, 5 mesleki yetenekten oluşmaktadır. Bunlar zihinsel ve entelektüel yetenekler, örgüt-iş yetenekleri, kişisel yetenekler, teknik-işlevsel yetenekler ve bireylerarası-iletişim yetenekleridir (Okan Gökten ve Gökten, 2016: 57-58):

1. Zihinsel ve Entelektüel Yetenekler; meslek mensubunun araştırma yapması, sonuç odaklı düşünmesi ve vakaların sebep sonuç ilişkileri arasında bağlantı kurmayı gerektiren mesleki yetenektir.

2. Örgüt-iş yönetimi yeteneği; mesleki olarak çevresine yargılarda bulunup önderlik vazifesini üstlenmeyi ifade etmektedir.

3. Kişisel yetenekler; meslek mensubunun sürekli yeniliklere karşı açık olması ve gerçekleştirmesi şeklindeki yeteneklerini içermektedir.

4. Teknik-İşlevsel yetenekler; olayların oluşmuş nihai durumunu ortaya koyan yeteneklerdir. Raporlama ve risk analizi bu yeteneklere örnek olarak verilebilir.

5. Bireylerarası-İletişim yetenekleri ise, profesyonel meslek mensubunun takım halinde çalışabilmesi ve iş ortamlarına uyum sağlayabilmeleri gibi yetenekleri içermektedir.

Yukarda ifade edilen mesleki beceriler ile muhasebe meslek mensubuna profesyonel bakış açısıyla çok yönlü analiz, sentez ve değerlendirme yapma olanağı kazandırılmak istenmektedir. Böylece sektörün ortaya çıkardığı problemlerin çözümünde, meslek mensubunun analitik düşünmesi ile risk analizini daha doğru yapılacak, karar verilmesi ve uygulanması güvenilir olan bir ortam sağlanacaktır. (Tazegül ve Karabayır, 2015: 57).

2.1.4. IES 4: Mesleki Değerler Etik ve Tutum Standardı

IES 4, meslek mensuplarının, mesleki etikle beraber mesleki değerler ve tutumlara sahip olunmasını ifade eden standarttır (Çubukçu, 2012: 105). Yani meslek mensubu, muhasebe iş ve işlemlerini yerine getirirken sosyal sorumluluk bilinci ile hareket etmeli ve

mesleğin gerektirdiği ahlak ilkelerini benimsemiş olmalıdır. Bunun temel nedeni ise muhasebe meslek mensubunun sadece finansal raporlarını sunduğu işletmeye karşı değil toplumun her kesimine karşı sorumlu olmasıdır (Ayboğa, 2003: 332).

Mesleki değerler, etik ve tutumlar standardı amaç olarak, meslek mensubunun rolünü profesyonelce yerine getirebilmesi için sergileyeceği iş ahlakı, mesleki değerler ve mesleki tutumlarını ortaya koymayı hedeflemiştir (IFAC, 2019: 55). Bu amaç ile uygulanacak eğitim programlarından meslek mensubu adaylarının, eğitim programı boyunca kazanacakları yeterlilik ile mesleki değer, etik ve tutumlara ilişkin anlayışlarının oluşması beklenmektedir (Çemrek, 2017: 68). Bu durumun sağlanması için eğitim programlarının içeriği ahlaki değer yaklaşımı, dürüstlük, sorumluluk, güvenilirlik, tarafsızlık, profesyonel davranış, bağımsızlık, yasalar ile kamu beklentileri arasındaki bağı içeren ahlaki normları barındıracak şekilde oluşturulmalıdır (Zaif ve Ayanoglu, 2007: 122).

Etik kavramı, güçlü bir imaj veren fakat dünyada yaşanan büyük ve global muhasebe krizlerinde baş rol oynayan şirketlerin varlığı sebebiyle tekrardan çok önem kazanmıştır (Baskan, 2019: 182). Etik, çeşitli meslek kollarında tarafların uyması ve kaçınması gereken davranışlar bütünüdür (TDK, 2023: <https://sozluk.gov.tr/>). Dünyada yaşanan bu skandallar incelendiğinde, muhasebe meslek uygulayıcılarının maalesef bu davranışlardan kaçınmadıkları ve iş ahlakına uymadıkları görülmektedir. Bu durum da, IES 4 standardında ayrıntılı bir şekilde yer verilen etik kavramının ne derece önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

IES 4 standardı, muhasebecilik mesleğinin gereği olan ahlaki değerlerle ilgili düzenlemeleri içermektedir. Muhasebenin temel kavramlarından olan sosyal sorumluluk kavramı muhasebecinin bunu bir davranış şekli haline getirerek mesleğinde icra etmesi, bu standardın gerçekleşmesini sağlayacaktır. Sosyal sorumluluk ilkesini yerine getiren herhangi bir muhasebeci, vereceği kararlarda ve ortaya koyacağı bilgilerde sadece belli kişi ya da kurumun çıkarlarını değil toplumun tüm paydaşlarının çıkarlarını dikkate alacaktır (Akbaba, 2018:771).

2.2. Yetenek Kriterine Göre Muhasebe Eğitimi Standartları

Bu bölümde yetenek kriterine göre muhasebe eğitim standartları olan IES 5 ve IES 6 açıklanmıştır.

2.2.1. IES 5: Uygulama Deneyimi Gerekleri Standardı

Uluslararası muhasebe eğitim standartları çerçevesinde muhasebe meslek mensubu adaylarının uygulama deneyimi edinmesi amacıyla yapılacak çalışmalar, IES 5 koduyla yayınlanan Uygulama Deneyimi (Staj) Gerekleri standardı ile düzenlenmiştir (Öncü ve Aktaş, 2004: 162). Bu standardın amacı, teorik eğitimle kazanılan mesleki bilgilerin uygulama ile meslek mensuplarına kazandırılmasıdır. Profesyonel muhasebe eğitiminin devamı olan bu süreçte adayların mesleki yeterlik sınavı öncesi en az 3 yıl staj yapması öngörülmüştür. Yalnız adayların lisansüstü eğitimlerini tamamladıkları takdirde bu süre 12 ay kısaltılıp 2 yıldan fazla olmayacak şekilde bir program dahilinde staj yapması planlanmıştır (Zaif ve Ayanoğlu, 2007: 122-123). Söz konusu staj programı; aday meslek mensupları ve işverenlerle birlikte iki tarafın da faydalanabileceği biçimde oluşturulmalı, adaylara rehberlik etmeli, planlanan eğitimin niteliği ve kapsamı belirtilmeli ve belli aralıklarla gözden geçirilerek revize edilebilmelidir (IFAC, 2019: 70).

IES 5, mesleki yetkinliğin geliştirilmesi ile birlikte muhasebe hizmetlerinin gerçekleştirildiği ortamın tanınması, muhasebe departmanının işletmedeki diğer departmanlarla ilişkisinin görülmesi, işletmenin iç işleyişinin benimsenerek bu işleyişin geliştirilmesinde rol alınması, etik ilkeler, mesleki değer ve örnek davranışların iş hayatında yaşanıp sınanarak geliştirilmesi gibi imkânlardan yararlanılmasını da sağlamaktadır (Öncü ve Aktaş, 2004: 163). Ülkemizde 3568 ve 5786 sayılı Kanunlar ile muhasebe meslek mensubu adaylarının stajlarıyla ilgili ilkeler, stajların hedefleri, yanında staj yapılacak meslek mensupları, staj süresi ve uygulama deneyiminde olan adayın denetimiyle ilgili ilkeler, staja ne zaman başlanacağı ve staja devam gibi esaslar belirlenmiştir (Özbirecikli ve Pastacıgil, 2009: 92)

2.2.2. IES 6: Mesleki Yeterlilik ve Yetkinliğin Değerlendirilmesi Standardı

IES 6 standardı, mesleki bilgi ve beceri birikimi elde etmiş adayların bu teorik ve pratik bilgi ve becerileri ile ilgili yeterliliklerinin sınanmasına ilişkin düzenlemeleri içermektedir (IFAC, 2019: 78). Bu standardın amacı, temelde aday muhasebe meslek mensuplarının profesyonel olarak mesleklerini icra edebilmek için mesleki gelişimlerinin ilk

etabında yeterli bir mesleki yeterlilik gösterip göstermediğinin tespit edilmesidir (IFAC, 2019: 79). Kısacası bu standart IES 2, IES 3 ve IES 4 kapsamında elde edilen bilgi ve becerilerin yetkinliğinin sınanmasını yani ölçülmesini kapsamaktadır. Bu noktada muhasebe meslek mensuplarının yetkinliğinin sınanmasının kamuya, muhasebe meslek mensubu kalitesine ve mesleğin itibarına yönelik katkıları söz konusudur (Sarı Özgün, 2018: 54).

Bu standart, meslek mensubu adaylarının meslek mensubu olmadan önceki değerlendirilmelerinde olması gereken şartları belirlediğinden bazı kriterler içermektedir. Bu kriterler şu şekilde sıralanabilir (Özbircikli, 2007: 80):

1. Coğrafi yapı, mevcut kaynaklar, değerlendirilecek aday sayısı, adayların eğitim seviyeleri ve deneyimleri gibi değişkenler nedeniyle IFAC'a üye meslek kuruluşları kendilerine özgü değerlendirme yöntemlerini belirleyebilirler,

2. Yazılı veya sözlü olarak yapılabilecek sınavların, eğitim dönemi bitimine doğru veya eğitim döneminden sonra yapılması önerilmektedir,

3. Yapılacak sınavın sadece teorik bilgileri ölçecek şekilde yapılması, adayların yetkinliklerinin değerlendirilmesinde sağlıklı sonuçlar vermemektedir. Çünkü meslek mensubu adayları, teorik bilgileri ile birlikte şu konularda da yeterliliklerini ortaya koymak zorundadırlar:

- a. Eğitim programlarında yer alan belli başlı konularda teknik bilgiye sahip olma,
- b. Mevcut teknik bilgiyi pratik ve analitik şekilde uygulayabilme,
- c. Alternatif çözüm yollarını belirleyebilme,
- d. Birden çok bilinmeyenli problem ortaya çıktığında problemi tanımlayabilme,
- e. Etik çıkmazları belirleyebilme,
- f. Bilgi ve beceri çeşitliliğini bir araya getirip bütünleştirebilme,
- g. Edinilen bilgileri, problemlerle karşılaştığında çözüm için kullanabilme.

Yetenek ve yeterliğin son aşamada ölçüleceği değerlendirme uygulamaya yakın, güvenilir ve geçerli, mesleki bilgi, beceriler, değerler, meslek etiği ve mesleğe uygun davranışların tamamını içerecek biçimde olmalı ve bu süreçte adaylar cevaplarını bir forma kaydetmelidir (IFAC, 2019: 82-84)

Söz konusu mesleki yetkinlik ve yeterliğin değerlendirilmesi süreci, ülkemizde TÜRMOB bünyesinde faaliyetlerini sürdüren TESMER tarafından yürütülmektedir. TESMER, muhasebe meslek mensubu adaylarının aldığı eğitimleri teorik olarak değerlendirmekte, adayların uygulamadaki pratik kazanımlarını değerlendirmeye tabi tutmamaktadır (Çemrek, 2017: 69).

2.3. Tutum Kriterine Göre Muhasebe Eğitimi Standartları

Bu bölümde ise tutum kriterine göre muhasebe eğitim standartları olan IES 7 ve IES 8 açıklanmıştır

2.3.1. IES 7: Yaşam Boyu Öğrenme ve Mesleki Yeterliliğin Sürekli Geliştirilmesi Standardı

IES 7, muhasebe meslek mensupları için sürekli mesleki gelişim şartlarını belirler. Söz konusu standart, meslek mensuplarının kendi mesleklerinin gerekleri doğrultusunda istenilen düzeyde nitelikli bir hizmet sunabilmek adına belirli bir seviyede mesleki bilgi ve yeteneğe haiz olmaları gerektiği ve aynı zamanda devamlı olarak mesleki gelişim içerisinde bulunulmasının meslek mensubunun önemli bir görevi olduğu vurgulanmıştır (Turhan, 2016: 35).

Meslek mensuplarının mesleki yetkinliklerinin devamlı olarak iyileştirilmesinin vurgulayan IES 7, hayat boyu öğrenme hakkında devamlılığa yönlendirici bilgilerden oluşmaktadır (Tosunoğlu vd., 2018 :180). IES 7 ile birlikte sürekli olarak meslek mensuplarının yetkinliğinin sürdürülmesi ve gelişiminin sağlanması paydaşlara daha kaliteli hizmet sunulması ve son olarak meslek mensuplarına duyulması gereken kamu güveninin artırılması arzulanmıştır (IES, md:1,2017), (Sarı Özgün, 2018: 56). Başka bir ifade ile bu standart ve ilgili mesleki yeterlilik sınavından sahip olunan bilgilerin her daim güncel tutularak korunması ve meslek mensuplarının yeterliliğinin devamlılığının sağlanması amaçlanmıştır. Sürekli mesleki gelişme olarak ifade edilen bu uygulama IFAC üyesi tüm muhasebe meslek mensupları için zorunluluk arz etmektedir (Zaif ve Ayanoğlu, 2007: 123). IES 7 kapsamında üye kuruluşların aşağıdaki unsurları uygulamaları gerekmektedir (Şengel, 2010: 84):

- Meslek mensupları arasında, yaşam boyunca öğrenme sürecinin içselleştirilmesini teşvik etmek.

- Üye kuruluşların sürekli mesleki gelişim, kaynak ve fırsatlarına ulaşmalarını kolaylaştırmak.

- Kamu çıkarının korunması için ihtiyaç duyulan mesleki yeterliği korumak ve geliştirmek amacıyla kullanılabilecek kıstasları üye kuruluşların faydalanabileceği biçimde oluşturmak.

- Meslek mensuplarının mesleki yetkinliklerinin muhafazası ve sürekli geliştirilmesi süreçlerini takip etmek ve gereken yaptırımların uygulanmasını temin etmek.

2.3.2. IES 8: Profesyonel Denetçiler İçin Gerekli Yetkinlikler Standardı

IES 8, finansal tabloların denetimi faaliyetinde bulunan muhasebe meslek mensuplarının mesleki yetkinliklerini belirler. IES 8, denetçilik için ihtiyaç duyulan niteliklerin devamlılığının sağlanması ve geliştirilmesini amaçlamaktadır (Sarı Özgün, 2018: 59). Aynı şekilde söz konusu standart belli sektör ve çevrelerde istihdam edilen denetçiler için ihtiyaç duyulan yetenekleri de içermektedir (Tosunoğlu vd., 2018:180).

Son zamanlarda dünya çapında yaşanan muhasebe skandalları, denetimin önemini son derece arttırmıştır. Profesyonel denetçiler, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Uluslararası Denetim Standartlarına hakim olmalı ve bu standartlarla ilgili güncel gelişmeleri yakinen takip etmelidirler. Aynı zamanda profesyonel denetçi, diğer standartlarda belirtilen niteliklere haiz olmalı ve bu doğrultudaki unsurları dikkate almalıdır (Okan Gökten ve Gökten, 2016: 63-64).

Denetçi olunabilmesi için sahip olunması gereken bilginin, en az meslek yüksek okulu derecesinin yanı sıra bu alanda profesyonel eğitim programının da alınmış olması gerekmektedir. Bu süre zarfında denetçilerin, finansal raporlama ve finansal bilgi denetimi konusunda üst düzey bilgiye sahip ve bilgi teknolojileri alanında da yeterli düzeyde uzmanlık elde etmiş olmaları gerekmektedir (Uyar, 2008: 93).

III. BÖLÜM

3. İİBF İŞLETME BÖLÜMÜNDE VERİLEN MUHASEBE EĞİTİMİNİN ULUSLARARASI MUHASEBE EĞİTİMİ STANDARTLARI-2 KAPSAMINDA İNCELENMESİ

3.1. Çalışmanın Yöntemi

Bu bölümde araştırmanın amacı ve katkısı, bilgi toplama yöntemi, kapsamı ve sınırlılıkları ile verilerin analizinde kullanılan yöntemler açıklanmıştır.

3.1.1. Araştırmanın Amacı ve Katkısı

Bu çalışmada İİBF İşletme bölümünde verilen muhasebe eğitiminin Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları ile uyumunun değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu uyum düzeyinin bilinmesinin potansiyel muhasebe meslek mensuplarının mesleğe ne düzeyde hazır oldukları hakkında bilgi vereceği, söz konusu eğitimin ders içeriklerinde gerekli değişikliklerin yapılmasında rehberlik yapabileceği ve bu yönüyle literatüre katkısı olacağı düşüncesiyle bu konu araştırmaya değer bulunmuştur.

3.1.2. Araştırmanın Bilgi Toplama Yöntemi

Çalışmada anket yöntemi uygulanmıştır. Çalışma kapsamında hazırlanan anket, IES-2 kapsamında yapılan çalışmalar (Uyar, 2008; Kaya, 2015; Can ve Demirci, 2016; Çavunt, 2016; Özdoğan ve Mollaoğulları, 2019; Talayman, 2019; Kızılyalçın, 2020; Kozache, 2020; Tosunoğlu ve Cengiz, 2020; Aksu ve Gül, 2021) dikkate alınarak hazırlanmıştır. Söz konusu anket IES-2 standardına uygun soruların yanı sıra demografik soruları da içermektedir.

Ankette yer alan sorular IES-2'ye uygun olarak Muhasebe-Finansman, İşletmecilik Bilgisi ve Bilgi Teknolojileri olmak üzere üç boyut altında toplanmıştır. Ankette 5'li Likert ölçeği (5=Tamamen Katılıyorum, 4=Katılıyorum, 3=Kısmen Katılıyorum, 2=Katılmıyorum, 1=Tamamen Katılmıyorum) kullanılmıştır.

Anket uygulaması sonuçlarına güvenilirlik analizi yapılmış ve genel güvenilirlik katsayısı (Cronbach Alfa) $\alpha=0,94$ olarak hesaplanmıştır. Anketin üç boyutu dikkate alınarak yapılan güvenilirlik analizi sonuçları ise aşağıdaki gibidir:

Tablo 10: Cronbach Alfa Güvenilirlik Analizi

Boyutlar	Cronbach Alfa
Muhasebe ve Finans	0,869
İşletmecilik Bilgisi	0,907
Bilgi Teknolojileri	0,876

Tablo 10'a bakıldığında anketin muhasebe-finance boyutunun sonuçlarının güvenilirlik katsayısı 0,87, işletmecilik bilgisi boyutunun sonuçlarının güvenilirlik katsayısı 0,91 ve son olarak bilgi teknolojileri boyutunun sonuçlarının güvenilirlik katsayısı 0,88 olarak hesaplanmıştır. Literatüre göre bu oranlar yüksek güvenilirlik ($0,80 \leq \alpha \leq 1$) anlamına gelmektedir (İslamoğlu,2011:139). Buradan hareketle uygulanan anketin yüksek güvenilirliğe sahip olduğu ifade edilebilir.

3.1.3. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Çalışmanın evrenini “Artvin Çoruh Üniversitesi Hopa İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi”, “Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi” ve “Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi” nin 3. ve 4. sınıf İşletme Bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Sadece söz konusu üniversitelerin ilgili fakültesinde öğrenim gören 3. ve 4. Sınıf İşletme Bölümü öğrencilerinin çalışmada yer alması çalışmanın en önemli kısıtıdır.

Çalışmada kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu noktada örnekleme dahil edilecek bireylerden sadece ulaşılabilir olanların örnekleme dahil edilmesi, kolayda örnekleme ifade eder (Gegez, 2007: 249; Burns ve Bush 2015; 227).

Üniversitelerin İİBF İşletme Bölümlerinin Anakütle ve Örneklem Sayıları Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11: Üniversitelerin İİBF İşletme Bölümlerinin Anakütle ve Örneklem Sayıları

ÜNİVERSİTE / FAKÜLTE / BÖLÜM ADI	SINIF	Anakütle	Örneklem
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ/Hopa İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi/İşletme	(3.SINIF)	12	12
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ /İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi/İşletme		31	23
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ/İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi/İşletme		175	33
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ/Hopa İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi/İşletme	(4.SINIF)	8	8
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ /İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi/İşletme		18	18
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ /İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi/İşletme		158	65
TOPLAM		402	159

Tablo 11’de de görüldüğü üzere çalışmanın ana kütlesini söz konusu Fakültelerde eğitim gören 3. ve 4. sınıftan toplam 402 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmanın yapıldığı 2023 yılı itibariyle; 2011 yılında öğrenci kabul eden “Artvin Çoruh Üniversitesi Hopa İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi” İşletme bölümünün 3.sınıfında 12, 4.sınıfında ise 8 öğrenci eğitim görmektedir. 2009 yılında öğrenci kabul etmeye başlayan “Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi” İşletme bölümünde ise 3.sınıfta 31 öğrenci, 4.sınıfta ise 18 öğrenci eğitim görmektedir. 1979 yılından itibaren öğrenci kabul eden “Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi” İşletme bölümünün 3.sınıfında 175 öğrenci, 4.sınıfta ise 158 öğrenci eğitim görmektedir. Bunların içerisinde ankete katılım gösteren toplam 159 öğrenci çalışmanın örneklemi oluşturmaktadır.

3.1.4. Araştırma Verilerinin Analizi

Uygulanan anket sonucunda elde edilen verilerin öncelikli olarak normal dağılım gösterip göstermediği test edilmiştir. İlgili test olan Kolmogorov Smirnov Z Testi sonuçlarına göre elde edilen verilerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Kolmogorov Smirnov Z Testi sonuçları Ek-2’de yer almaktadır. Buradan hareketle ilgili

gruplar arasındaki farklılıkların tespit edilmesi için parametrik olmayan yöntemlerden Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis H testleri uygulanmıştır.

Mann-Whitney U Testi, parametrik olmayan t testidir. Bu test ile bağımsız iki grubun aynı dağılıma sahip ana kitlelerden gelip gelmediği test edilmektedir. Kruskal Wallis H Testi ise, üç ya da daha fazla grubun karşılaştırılmasında kullanılmaktadır (İslamoğlu, 2011:237; Altunışık vd.,2010:210). Bu çalışmada ikili gruplar arasında farklılıklar Mann-Whitney U testi ile üç ya da daha fazla grup arasındaki farklılıklar ise Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Grup ortalamaları dikkate alınarak yapılan Kruskal Wallis H testleri sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmesi için Post Hoc Testleri uygulanmıştır. Post Hoc testi olarak ikili karşılaştırmaları Bonferroni düzeltmesi esas alınarak yapılmıştır. Bu testler dahilinde çalışma kapsamındaki öğrencilerin demografik özelliklerine göre IES-2 kapsamındaki bilgi düzeylerinin farklılık gösterip göstermediği çift yönlü hipotez testleri ile sonuçların istatistiksel olarak anlamlılığı kontrol edilmiştir.

Söz konusu analizler yapılırken öncelikle ankette yer alan üç boyutun (Muhasebe ve Finans, İşletmecilik Bilgisi ve Bilgi Teknolojileri) grup ortalamaları dikkate alınarak ilgili analizler yapılmıştır. Sonrasında ise anketteki her bir soru için söz konusu analizler tekrarlanmıştır. Bu analizlerle çalışma kapsamındaki katılımcıların ankette yer alan ifadelere katılım düzeylerinin; cinsiyet, yaş, eğitim görülen üniversite, sınıf, mezun olunan lise türü, üniversiteye giriş puanı, tercih sıralaması ve mezuniyet sonrası muhasebe meslek mensubu olma düşüncesine göre farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir.

Araştırma kapsamında yapılan analizler öncesinde demografik sorular içerisinde yer alan “Üniversite Giriş Puanınız” sorusuna verilen cevapların uygun şekilde analiz edilebilmesi için şu şekilde gruplandırılmıştır:

Tablo 12: “Üniversite Giriş Puanınız” Sorusuna Verilen Cevabın Gruplandırılması.

Giriş Puanı	Kişi Sayısı
200-250 arası	47
251-300 arası	75
301 ve üzeri	37
Toplam	159

Yine araştırma kapsamında yapılacak testler öncesinde katılımcıların “Şu Anda Okumuş Olduğunuz Bölüm Tercih Sıralamasında Kaçınıcı Sıradaydı?” sorusuna verilen cevaplar incelenmiştir.

Tablo 13: “Şu Anda Okumuş Olduğunuz Bölüm Tercih Sıralamasında Kaçınıcı Sıradaydı?” Sorusuna Verilen Cevabın Gruplandırılması.

Tercih Sıralaması	Kişi Sayısı
İlk 5 Tercihi Olanlar	118
Diğerleri	41
Toplam	159

Katılımcıların okumuş oldukları bölümleri genellikle 1 ile 5. sırada tercih ettikleri tespit edilmiştir. Bu nedenle bu demografik soruya verilen cevaplar, Tablo 13’te görüldüğü üzere okuduğu bölüm ilk 5 tercihi olanlar ve diğerleri şeklinde gruplandırılmıştır.

Demografik sorulardan biri olan “Yaşınız?” sorusuna verilen cevaplar ise genellikle 21-23 yaş arasında yoğunlaştığı görülmüştür. Buradan hareketle yapılan analizlerde yaş faktörüne göre farklılıkların olup olmadığı test edilememiştir.

3.2. Çalışmanın Bulguları

Bu bölümde çalışma kapsamında yapılan anket uygulaması sonucu elde edilen verilerin öncelikle tanımlayıcı istatistikleri ve sonrasında ilgili test sonuçları yer almaktadır. İlgili istatistiki testler yapılırken ilk olarak ankette yer alan muhasebe ve finans, işletmecilik bilgisi ve bilgi teknolojileri boyutlarına ait soruların grup ortalamaları dikkate alınmıştır. Sonrasında ise, anketteki her bir sorunun analizi ilgili testler yardımıyla yapılmıştır. Bu analizler sonucunda elde edilen bulgular aşağıda sırasıyla yer almaktadır.

3.2.1. Tanımlayıcı İstatistikler

Bu bölümde öğrencilerin ankette yer alan ifadelere katılım düzeylerinin ortalamaları ve standart sapmaları yer almaktadır. Anket sonuçlarına ait tanımlayıcı istatistikler Tablo 14’te gösterilmiştir.

Tablo 14: Anket Sonuçlarına Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Soru İbaresı	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	Soru İbaresı	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
M1	3,0692	,84284	İ4	3,1572	,93141
M2	3,3082	,85647	İ5	3,4591	1,02958
M3	2,9686	,93742	İ6	2,6981	,94638
M4	2,9308	,85772	İ7	3,5031	,92691
M5	3,5535	,95233	İ8	3,1950	,93103
M6	3,2138	,92343	İ9	3,3459	,99992
M7	3,3396	,95354	İ10	3,1824	1,02411
M8	3,1069	,89719	İ11	3,3082	,98050
M9	3,1132	,98714	İ12	3,4717	1,01140
M10	3,4214	,97034	İ13	3,0943	,95991
M11	3,0692	,90091	B1	2,7610	1,11639
M12	2,9434	1,08643	B2	3,3396	1,23673
M13	2,6289	,89692	B3	2,9119	,97684
M14	2,6038	,94144	B4	3,5283	1,11271
M15	4,0377	1,16861	B5	3,4340	1,07638
M16	3,3836	,97305	B6	3,0314	1,07575
İ1	2,9874	,92769	B7	3,0503	1,06021
İ2	3,4717	,85545	B8	3,1635	1,15218
İ3	3,2390	,93090			

Tablo 14 incelendiğinde öğrencilerin tüm ifadelerine genel olarak orta düzeyde katılım gösterdikleri söylenebilir. Tablo 14’te M15 ibaresi ile yer alan “Lisans Eğitimi sürecinde (ara dönem, yaz dönemi vs.) bir muhasebe meslek mensubu yanında staj yapılmasının gerektiğini düşünüyorum.” ifadesine en yüksek düzeyde (4,0377) katılım gösterdikleri tespit edilmiştir. Bunun aksine Tablo 14’te M14 ibaresi ile yer alan “Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının uygulanışı hakkında yeterli bilgiye sahibim.” ifadesine öğrencilerin en düşük düzeyde (2,6038) katılım gösterdiği görülmüştür. Aritmetik ortalama düşükse, ilgili maddeye katılım düzeyi düşük, aritmetik ortalama yüksekse ilgili maddeye katılım düzeyi yüksek olduğu söylenebilir. Öğrencilerin ifadelerine katılım düzeylerinin standart sapmalarına bakıldığında ise, en düşük standart sapmanın (0,84284) Tablo 14’te M1 ibaresi ile yer alan “Muhasebe Sistemi Uygulamaları Genel Tebliği (MSUGT)-Tek Düzen Hesap Planının işleyişi hakkında yeterli bilgiye sahibim.” ifadesine ait olduğu belirlenmiştir. Anket sonuçlarına ait en yüksek standart sapmanın (1,23673) ise, Tablo 14’te B2 ibaresi ile

yer alan “Microsoft Office programlarını işletme faaliyetlerinin gerektirdiği şekilde kullanabilirim.” ifadesine ait olduğu tespit edilmiştir. Standart sapma düşükse, ilgili madde için katılımcıların eğilimlerinin birbirine yakın (homojen olduğunu), standart sapma yüksekse katılımcıların eğilimlerinin birbirinden uzaklaştığını (heterojen olduğunu) gösterir.

Bu sonuçlardan hareketle söz konusu bölümlerdeki muhasebe eğitimlerinin ilgili standartlar ile belirli ölçüde uyum sağladığı ifade edilebilir.

3.2.2. Grup Ortalamalarına (Medyanlarına) Göre Bulgular

Çalışma kapsamında uygulanan anket; IES 2’ye uygun olarak muhasebe ve finans, işletmecilik bilgisi ve bilgi teknolojileri olmak üzere üç boyut ile ilgili sorulardan oluşmaktadır. Buradan hareketle yapılan analizlerde öncelikli olarak katılımcıların bu üç boyut ile ilgili sorulara vermiş oldukları cevapların grup ortalamaları alınmış ve bu grup ortalamalarının katılımcıların demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir.

3.2.2.1. Cinsiyete Göre Bulgular

İlgili grup ortalamalarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği Tablo 15’te Mann Whitney U testi ile test edilmiştir.

Tablo 15: Cinsiyete Göre Bulgular.

	Cinsiyet	N	Sıralar Ortalaması	Sig.	Mann-Whitney U
Muhasebe ve Finans	Erkek	81	80,70	0,846	3102,500
	Kadın	78	79,28		
	Toplam	159			
İşletmecilik Bilgisi	Erkek	81	78,69	0,715	3053,000
	Kadın	78	81,36		
	Toplam	159			
Bilgi Teknolojileri	Erkek	81	86,94	0,052	2596,500
	Kadın	78	72,79		
	Toplam	159			

Tablo 15’te görüldüğü üzere tüm başlıklar altındaki cevapların anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür.

3.2.2.2. Eğitim Görülen Üniversiteye Göre Bulgular

Katılımcıların eğitim gördükleri üniversiteler dikkate alınarak grup ortalamalarının farklılık gösterip göstermediği Kruskal Wallis H testi ile test edilmiştir.

Tablo 16: Eğitim Görülen Üniversiteye Göre Bulgular.

	Eğitim Görülen Üniversite	N	Sıralar Ortalaması	Sig.	Kruskal Wallis Test
Muhasebe ve Finans	AÇÜ	20	56,35	0,024	7,492
	RTEÜ	41	76,15		
	KTÜ	98	86,44		
	Toplam	159			
İşletmecilik Bilgisi	AÇÜ	20	55,15	0,033	6,847
	RTEÜ	41	81,07		
	KTÜ	98	84,62		
	Toplam	159			
Bilgi Teknolojileri	AÇÜ	20	79,53	0,068	5,381
	RTEÜ	41	66,09		
	KTÜ	98	85,92		
	Toplam	159			

Tablo 16'dan hareketle, katılımcıların ankette yer alan sadece muhasebe finansman ve işletmecilik bilgisi boyutları ile ilgili cevaplarının anlamlı farklılıklar içerdiği ifade edilebilir. Tablo 16'ya bakıldığında katılımcıların muhasebe ve finans ile işletmecilik bilgisi grup sorularına verdikleri cevapların yüzde 5 anlamlılık düzeyinde istatistiki olarak farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu noktada iki alanda da katılımcıların bilgi düzeyleri dikkate alınarak üniversitelerin sıralanması istendiğinde ilk sırada Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ) sonrasında Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi (RTEÜ) ve Artvin Çoruh Üniversitesi (AÇÜ)'nin yer aldığı görülmüştür.

3.2.2.2.1. Üniversitelerin Muhasebe-Finansman Bilgisine Göre Farklılıkları (Post Hoc Testleri)

Eğitim görülen üniversiteler dikkate alınarak katılımcıların muhasebe ve finans alanında tespit edilen istatistiki farklılıklarıyla ilgili post hoc testleri uygulanmıştır.

Tablo 17: Üniversitelerin Muhasebe ve Finans Boyutuna Göre Farklılıkları (Post Hoc Testleri).

	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj. Sig.
RTEÜ-KTÜ	-10,292	8,557	-1,203	0,229	0,687
AÇÜ-RTEÜ	-19,796	12,549	-1,578	0,115	0,344
AÇÜ-KTÜ	-30,089	11,289	-2,665	0,008	,023

Tablo 17’te görüldüğü üzere bu alanda KTÜ ve AÇÜ arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

3.2.2.2.2. Üniversitelerin İşletmecilik Bilgisine Göre Farklılıkları (Post Hoc Testleri)

Eğitim görülen üniversiteler dikkate alınarak katılımcıların işletmecilik bilgisi alanında tespit edilen istatistiki farklılıklarıyla ilgili post hoc testleri uygulanmıştır.

Tablo 18: Üniversitelerin İşletmecilik Boyutuna Göre Farklılıkları (Post Hoc Testleri).

	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj. Sig.
RTEÜ-KTÜ	-3,549	8,557	-0,415	0,678	1,000
AÇÜ-RTEÜ	-25,923	12,548	-2,066	0,039	0,116
AÇÜ-KTÜ	-29,472	11,288	-2,611	0,009	0,027

Tablo 18’te görüldüğü üzere bu alanda da yine KTÜ ve AÇÜ arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

3.2.2.3. Sınıfa Göre Bulgular

Katılımcıların grup ortalamalarının okudukları sınıf seviyesine göre farklılık gösterip göstermediği Tablo 19’da Mann Whitney U testi ile test edilmiştir.

Tablo 19: Sınıfa Göre Bulgular.

	Sınıf	N	Sıralar Ortalaması	Sig.	Mann-Whitney U
Muhasebe ve Finans	3. Sınıf	68	70,29	0,021	2433,500
	4. Sınıf	91	87,26		
	Toplam	159			
İşletmecilik Bilgisi	3. Sınıf	68	74,79	0,217	2739,500

Tablo 19: Sınıfa Göre Bulgular (Devamı).

	4. Sınıf	91	83,90		
	Toplam	159			
Bilgi Teknolojileri	3. Sınıf	68	79,87	0,975	3085,000
	4. Sınıf	91	80,10		
	Toplam	159			

Katılımcıların sınıfları dikkate alınarak yapılan analizde sadece muhasebe ve finans alanında istatistiki olarak anlamlı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 19’da ilgili sıralar ortalaması değerlerine bakıldığında 4. sınıf öğrencilerinin muhasebe ve finans alanındaki bilgi düzeylerinin 3. sınıf öğrencilerine göre daha ileri düzeyde olduğu ifade edilebilir.

3.2.2.4. Mezun Olunan Liseye Göre Bulgular

Katılımcıların mezun olduğu liseler dikkate alınarak yapılan analizde farklılık gösterip göstermediği Kruskal Wallis H testi ile test edilmiştir

Tablo 20: Mezun Olunan Liseye Göre Bulgular.

	Mezun Olunan Lise	N	Sıralar Ortalaması	Sig.	Kruskal Wallis Test
Muhasebe ve Finans	Anadolu Lisesi	103	77,50	0,168	3,563
	Meslek Lisesi	34	92,72		
	Diğer	22	72,02		
	Toplam	159			
İşletmecilik Bilgisi	Anadolu Lisesi	103	79,14	0,942	0,120
	Meslek Lisesi	34	82,24		
	Diğer	22	80,59		
	Toplam	159			
Bilgi Teknolojileri	Anadolu Lisesi	103	73,67	0,023	7,506
	Meslek Lisesi	34	98,57		

Tablo 20: Mezun Olunan Liseye Göre Bulgular(Devamı).

	Diğer	22	80,91		
	Toplam	159			

Tablo 20'ye göre, yapılan analizde sadece bilgi teknolojileri alanında katılımcılar arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Bu noktada Tablo 20'de ilgili sonuçlara bakarak meslek lisesi mezunlarının bilgi teknolojileri alanındaki bilgi düzeylerinin diğer lise mezunlarına göre daha üst düzeyde olduğu söylenebilir.

3.2.2.5. Üniversiteye Giriş Puanına Göre Bulgular

Çalışma kapsamında yapılan ankette katılımcılara üniversiteye giriş puanları, açık uçlu soru şeklinde sorulmuş ve elde edilen cevaplar neticesinde katılımcılar 3 gruba ayrılmıştır. Üniversiteye giriş puanı; 200-250 olanlar ilk grupta, 251-300 olanlar ikinci grupta ve 301 ve üzeri puana sahip olanlar ise üçüncü grupta yer almıştır.

Tablo 21'de katılımcıların üniversiteye giriş puanları dikkate alınarak yapılan analizlerde ankette gruplar arası anlamlı farklılık olup olmadığını öğrenmek için Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır.

Tablo 21: Üniversiteye Giriş Puanına Göre Bulgular

	Üniversiteye Giriş Puanı	N	Sıralar Ortalaması	Sig.	Kruskal Wallis Test
Muhasebe ve Finans	200-250 Arası	47	72,95	0,173	3,508
	251-300 Arası	75	78,71		
	301 ve Üzeri	37	91,58		
	Toplam	159			
İşletmecilik Bilgisi	200-250 Arası	47	78,91	0,161	3,648
	251-300 Arası	75	74,65		
	301 ve Üzeri	37	92,22		
	Toplam	159			
Bilgi Teknolojileri	200-250 Arası	47	79,61	0,965	0,071
	251-300 Arası	75	79,38		

Tablo 21: Üniversiteye Giriş Puanına Göre Bulgular (Devamı).

	301 ve Üzeri	37	81,76		
	Toplam	159			

Katılımcıların üniversiteye giriş puanları dikkate alınarak yapılan analizlerde ankette yer alan üç boyutta da gruplar arası anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

3.2.2.6. Tercih Sırasına Göre Bulgular

Çalışma kapsamında yapılan anket uygulamasında katılımcılara “Şu anda okumuş olduğunuz bölüm tercih sıralamasında kaçınıcı sıradaydı?” sorusu sorulmuştur. Elde edilen sonuçlar analize uygun olması için ilk beş tercihi olanlar ve diğerleri şeklinde gruplandırılmıştır.

Tablo 22’de gruplar arası tercih sırasına göre anlamlı farklılık olup olmadığını test etmek için Mann Whitney U testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 22: Tercih Sırasına Göre Bulgular.

	Tercih Sırası	N	Sıralar Ortalaması	Sig.	Mann-Whitney U
Muhasebe ve Finans	İlk 5 Tercih	118	81,42	0,508	2251,000
	Diğerleri	41	75,90		
	Toplam	159			
İşletmecilik Bilgisi	İlk 5 Tercih	118	83,17	0,140	2044,500
	Diğerleri	41	70,87		
	Toplam	159			
Bilgi Teknolojileri	İlk 5 Tercih	118	81,08	0,614	2291,000
	Diğerleri	41	76,88		
	Toplam	159			

Tercih sırasına göre gruplar arası farklılıkların tespit edilmesi amacıyla yapılan analizlerde ankette yer alan üç alanda da gruplar arası anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

3.2.2.7. Meslek Mensubu Olma İsteğine Göre Bulgular

Çalışma kapsamında yapılan ankette katılımcılara “Evet” ya da “Hayır” şeklinde cevaplayacakları “Mezuniyet sonrası muhasebe meslek mensubu olmayı düşünüyor musunuz?” sorusu sorulmuştur.

Tablo 23’te elde edilen cevaplara göre katılımcıların anketteki boyutlara ait sorulara verdikleri cevapların farklılık gösterip göstermediği Mann Whitney U testi ile test edilmiştir.

Tablo 23: Meslek Mensubu Olma İsteğine Göre Bulgular.

	Meslek Mensubu Olma İsteği	N	Sıralar Ortalaması	Sig.	Mann-Whitney U
Muhasebe ve Finans	Evet	68	92,84	0,002	2221,000
	Hayır	91	70,41		
	Toplam	159			
İşletmecilik Bilgisi	Evet	68	80,60	0,886	3053,000
	Hayır	91	79,55		
	Toplam	159			
Bilgi Teknolojileri	Evet	68	79,71	0,946	3074,500
	Hayır	91	80,21		
	Toplam	159			

Bu kapsamda yapılan Mann Whitney U testi ile katılımcıların Tablo 23’te görüldüğü üzere sadece muhasebe ve finans alanına ait sorulara verdikleri cevapların anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür.

İlgili analizin sıralar ortalaması değerlerine bakıldığında meslek mensubu olmayı düşünen katılımcıların muhasebe ve finans alanıyla ilgili bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

3.2.3. Soru Bazlı Bulgular

Bu bölümde katılımcıların çalışma kapsamında uygulanan anketteki üç boyut ile ilgili anlamlı farklılık tespit edilen cevapları soru bazında analiz edilmiştir.

3.2.3.1. Üniversiteye Göre Bulgular

Katılımcıların eğitim gördükleri üniversiteye göre anketteki üç boyutla ilgili bilgi düzeylerinin anlamlı farklılık gösterip göstermediği Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Üniversiteye göre anlamlı farklılık olduğu tespit edilen muhasebe - finans ve işletmecilik boyutu ile ilgili soru bazlı bulgular aşağıda sırasıyla sunulmuştur.

3.2.3.1.1. Muhasebe-Finans Bilgisi Boyutunun Üniversiteye Göre Bulguları

Ankette yer alan muhasebe finans boyutu ile ilgili ifadeler katılımcıların verdikleri cevapların eğitim gördükleri üniversitelere göre farklılık gösterip göstermediği Kruskal Wallis H testi ile test edilmiş ve yüzde 5 anlamlılık düzeyinde farklılık gösteren ifadeler tespit edilmiş olup Tablo 24'te gösterilmiştir.

Tablo 24: Muhasebe ve Finans Bilgisi Boyutunun Üniversiteye Göre Bulguları.

	Üniversite	N	Sıralar Ortalaması	Sig.	Kruskal Wallis Test
M1	AÇÜ	20	61,30	0,061	5,586
	RTEÜ	41	77,61		
	KTÜ	98	84,82		
	Toplam	159			
M2	AÇÜ	20	68,00	0,338	2,171
	RTEÜ	41	78,29		
	KTÜ	98	83,16		
	Toplam	159			
M3	AÇÜ	20	69,15	0,332	2,206
	RTEÜ	41	76,55		
	KTÜ	98	83,66		
	Toplam	159			
M4	AÇÜ	20	89,30	0,410	1,782
	RTEÜ	41	83,27		
	KTÜ	98	76,73		
	Toplam	159			
M5	ÇÜ	20	75,80		0,346

Tablo 24: Muhasebe ve Finans Bilgisi Boyutunun Üniversiteye Göre Bulguları
(Devamı).

	RTEÜ	41	82,71	0,841	
	KTÜ	98	79,72		
	Toplam	159			
M6	AÇÜ	20	77,65	0,727	0,637
	RTEÜ	41	84,65		
	KTÜ	98	78,54		
	Toplam	159			
M7	AÇÜ	20	80,33	0,027	7,244
	RTEÜ	41	95,38		
	KTÜ	98	73,50		
	Toplam	159			
M8	AÇÜ	20	61,10	0,102	4,565
	RTEÜ	41	85,17		
	KTÜ	98	81,69		
	Toplam	159			
M9	AÇÜ	20	54,93	0,001	13,297
	RTEÜ	41	69,57		
	KTÜ	98	89,48		
	Toplam	159			
M10	AÇÜ	20	60,90	0,046	6,164
	RTEÜ	41	75,13		
	KTÜ	98	85,93		
	Toplam	159			
M11	AÇÜ	20	60,78	0,036	6,637
	RTEÜ	41	74,78		
	KTÜ	98	86,11		
	Toplam	159			
M12	AÇÜ	20	59,95		6,112

Tablo 24: Muhasebe ve Finans Bilgisi Boyutunun Üniversiteye Göre Bulguları
(Devamı).

	RTEÜ	41	75,91	0,047	
	KTÜ	98	85,80		
	Toplam	159			
M13	AÇÜ	20	64,93	0,088	4,861
	RTEÜ	41	73,85		
	KTÜ	98	85,65		
	Toplam	159			
M14	AÇÜ	20	64,50	0,001	14,887
	RTEÜ	41	62,59		
	KTÜ	98	90,45		
	Toplam	159			
M15	AÇÜ	20	67,75	0,069	5,355
	RTEÜ	41	92,24		
	KTÜ	98	77,38		
	Toplam	159			
M16	AÇÜ	20	73,70	0,018	8,076
	RTEÜ	41	65,17		
	KTÜ	98	87,49		
	Toplam	159			

Elde edilen bulgulara göre; çalışma kapsamındaki öğrencilerin katılım düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar tespit edilen ve yapılan test sonucunun Tablo 24'teki sıralar ortalaması değerlerine bakıldığında katılım düzeylerinin KTÜ, RTEÜ ve AÇÜ şeklinde azalış gösterdiği ifadeler şu şekildedir:

1. M1 kodlu “Muhasebe Sistemi Uygulamaları Genel Tebliği (MSUGT) - Tek Düzen Hesap Planının işleyişi hakkında yeterli bilgiye sahibim.” ifadesi,

2. M9 kodlu “İşletmelerin bağımsız denetim süreçleri hakkında bilgi sahibiyim.” ifadesi,

3. M10 kodlu “Muhasebe mesleğine ait mesleki etik ilkeleri hakkında bilgi sahibiyim.” ifadesi,

4. M11 kodlu “İş hukuku ile ilgili mevzuat bilgisine sahibim.” ifadesi,

5. M12 kodlu “Bir işletmenin ticari faaliyetlerini ticaret hukuku mevzuatına uygun bir şekilde yürütebilirim.” ifadesidir.

Tablo 24’teki sıralar ortalaması değerlerine bakıldığında katılım düzeylerinin KTÜ, AÇÜ ve RTEÜ şeklinde azalış gösterdiği ifadeler şu şekildedir:

1. M14 kodlu “Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının uygulanışı hakkında yeterli bilgiye sahibim.” ifadesi,

2. M16 kodlu “Muhasebe mesleği hakkında yeterli bilgiye sahibim.” ifadesi.

Son olarak Tablo 24’te M7 koduyla yer alan “Bir işletmenin alacağı finansal kararlarda hangi unsurların dikkate alınması gerektiğini bilirim.” ifadesine öğrencilerin eğitim gördükleri üniversitelere yapılan test sonucunun sıralar ortalaması değerlerine bakıldığında bu ifadeye katılım düzeylerinin RTEÜ, AÇÜ ve KTÜ şeklinde azalış gösterdiği görülmüştür.

3.2.3.1.2. İşletmecilik Bilgisi Boyutunun Üniversiteye Göre Bulguları

Çalışma kapsamında uygulanan anketin işletmecilik bilgisi boyutunda yer alan ifadelerle katılımcıların öğrenim gördükleri üniversitelere göre katılım düzeylerinde anlamlı farklılıkların olup olmadığı Kruskal Wallis H testi ile test edilmiştir. Test sonuçları Tablo 25’te gösterilmiştir.

Tablo 25: İşletmecilik Bilgisi Boyutunun Üniversiteye Göre Bulguları.

	Üniversite	N	Sıralar Ortalaması	Sig.	Kruskal Wallis Test
İ1	AÇÜ	20	73,58	0,435	1,667
	RTEÜ	41	74,83		
	KTÜ	98	83,47		
	Toplam	159			
İ2	AÇÜ	20	68,40	0,427	1,701
	RTEÜ	41	82,74		
	KTÜ	98	81,22		

Tablo 25: İşletmecilik Bilgisi Boyutunun Üniversiteye Göre Bulguları (Devamı).

	Toplam	159			
İ3	AÇÜ	20	67,33	0,178	3,450
	RTEÜ	41	74,87		
	KTÜ	98	84,73		
	Toplam	159			
İ4	AÇÜ	20	57,63	0,046	6,142
	RTEÜ	41	81,65		
	KTÜ	98	83,88		
	Toplam	159			
İ5	AÇÜ	20	53,80	0,009	9,373
	RTEÜ	41	90,40		
	KTÜ	98	80,99		
	Toplam	159			
İ6	AÇÜ	20	78,58	0,960	0,082
	RTEÜ	41	81,57		
	KTÜ	98	79,63		
	Toplam	159			
İ7	AÇÜ	20	67,58	0,099	4,615
	RTEÜ	41	91,28		
	KTÜ	98	77,82		
	Toplam	159			
İ8	AÇÜ	20	62,53	0,068	5,375
	RTEÜ	41	75,15		
	KTÜ	98	85,60		
	Toplam	159			
İ9	AÇÜ	20	58,13	0,039	6,487
	RTEÜ	41	77,78		
	KTÜ	98	85,39		
	Toplam	159			

Tablo 25: İşletmecilik Bilgisi Boyutunun Üniversiteye Göre Bulguları (Devamı).

İ10	AÇÜ	20	72,15	0,598	1,028
	RTEÜ	41	78,05		
	KTÜ	98	82,42		
	Toplam	159			
İ11	AÇÜ	20	67,83	0,401	1,827
	RTEÜ	41	80,17		
	KTÜ	98	82,41		
	Toplam	159			
İ12	AÇÜ	20	62,43	0,069	5,348
	RTEÜ	41	75,06		
	KTÜ	98	85,65		
	Toplam	159			
İ13	AÇÜ	20	62,80	0,073	5,238
	RTEÜ	41	75,10		
	KTÜ	98	85,56		
	Toplam	159			

Yapılan test sonucunda Tablo 25’te görüldüğü üzere katılımcıların öğrenim gördükleri üniversiteler dikkate alındığında ve yüzde 5 anlamlılık düzeyinde şu ifadelerle katılım düzeylerinde anlamlı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir:

1. İ4 kodlu “Kurumsal yönetimin ilkeleri ile ilgili bir işletmede neler yapılması gerektiği hakkında yeterli bilgiye sahibim.” ifadesi,

2. İ5 kodlu “İşletmelerdeki insan kaynakları yönetimi süreçleri hakkında yeterli bilgiye sahibim.” ifadesi,

3. İ9 kodlu “İşletmelerde sürdürülebilirlik kavramı ile ilgili olarak neler yapılması gerektiği hakkında bilgi sahibiyim.” ifadesi.

İ4 ve İ9 kodu ifadelerle ait Tablo 25’teki sıralar ortalaması değerlerine bakıldığında katılım düzeylerinin KTÜ, RTEÜ ve AÇÜ şeklinde giderek azaldığı görülmüştür. İ5 kodlu ifadeye ait Sıralar Ortalaması değerlerinin ise, RTEÜ, KTÜ ve AÇÜ şeklinde azalış gösterdiği belirlenmiştir.

3.2.3.2. Sınıfa Göre Bulgular

Katılımcıların bulundukları sınıflara göre anketteki üç alanla ilgili bilgi düzeylerinin anlamlı farklılık gösterip göstermediği Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Çalışmanın 3.2.2.3. bölümünde de belirtildiği gibi sadece muhasebe-finance bilgisi alanında farklılık tespit edildiğinden soru bazlı bulguların dağılımı da muhasebe-finance bilgisi alanında yapılmış, diğer alanlar için yapılmamıştır. Elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

3.2.3.2.1. Muhasebe-Finance Bilgisi Boyutunun Sınıf Seviyesine Göre Bulguları

Katılımcıların bulundukları sınıflar dikkate alınarak anketin muhasebe finansman bilgisi boyutuna ait ifadelerle katılım düzeylerinde farklılıkların olup olmadığı Mann Whitney U testi ile test edilmiştir. Test sonuçları Tablo 26’da gösterilmiştir.

Tablo 26: Muhasebe ve Finance Bilgisi Boyutunun Sınıf Seviyesine Göre Bulguları.

	Sınıf	N	Sıralar Ortalaması	Sig.	Mann-Whitney U
M1	3. Sınıf	68	81,00	0,792	3026,000
	4. Sınıf	91	79,25		
	Toplam	159			
M2	3. Sınıf	68	77,13	0,464	2898,500
	4. Sınıf	91	82,15		
	Toplam	159			
M3	3. Sınıf	68	76,42	0,368	2850,500
	4. Sınıf	91	82,68		
	Toplam	159			
M4	3. Sınıf	68	79,75	0,949	3077,000
	4. Sınıf	91	80,19		
	Toplam	159			
M5	3. Sınıf	68	77,16	0,479	2901,000
	4. Sınıf	91	82,12		
	Toplam	159			
M6	3. Sınıf	68	75,14	0,223	2763,500

Tablo 26: Muhasebe ve Finans Bilgisi Boyutunun Sınıf Seviyesine Göre Bulguları
(Devamı).

	4. Sınıf	91	83,63		
	Toplam	159			
M7	3. Sınıf	68	75,63	0,276	2797,000
	4. Sınıf	91	83,26		
	Toplam	159			
M8	3. Sınıf	68	70,97	0,023	2480,000
	4. Sınıf	91	86,75		
	Toplam	159			
M9	3. Sınıf	68	61,85	0,000	1859,500
	4. Sınıf	91	93,57		
	Toplam	159			
M10	3. Sınıf	68	71,72	0,038	2531,000
	4. Sınıf	91	86,19		
	Toplam	159			
M11	3. Sınıf	68	77,01	0,447	2891,000
	4. Sınıf	91	82,23		
	Toplam	159			
M12	3. Sınıf	68	75,62	0,281	2796,000
	4. Sınıf	91	83,27		
	Toplam	159			
M13	3. Sınıf	68	73,48	0,103	2650,500
	4. Sınıf	91	84,87		
	Toplam	159			
M14	3. Sınıf	68	69,44	0,008	2376,000
	4. Sınıf	91	87,89		
	Toplam	159			
M15	3. Sınıf	68	84,06	0,302	2818,000
	4. Sınıf	91	76,97		

Tablo 26: Muhasebe ve Finans Bilgisi Boyutunun Sınıf Seviyesine Göre Bulguları (Devamı).

	Toplam	159			
M16	3. Sınıf	68	72,99	0,079	2617,000
	4. Sınıf	91	85,24		
	Toplam	159			

Tablo 26’da yer alan test sonuçlarına yüzde 5 anlamlılık düzeyi dikkate alınarak bakıldığında katılımcıların sınıflarına göre şu ifadelere katılım düzeyleri arasında anlamlı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir:

1. M8 kodlu “Bir işletmede oluşturulacak etkin iç kontrol sisteminde yer alması gereken unsurlar hakkında bilgi sahibiyim.” ifadesi,
2. M9 kodlu “İşletmelerin bağımsız denetim süreçleri hakkında bilgi sahibiyim.” ifadesi,
3. M10 kodlu “Muhasebe mesleğine ait mesleki etik ilkeleri hakkında bilgi sahibiyim.” ifadesi,
4. M14 kodlu “Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının uygulanışı hakkında yeterli bilgiye sahibim.” ifadesi,
5. M16 kodlu “Muhasebe mesleği hakkında yeterli bilgiye sahibim.” ifadesi,

Yukarıda yer alan tüm ifadelerin Tablo 26’da yer alan sıralar ortalaması değerlerine bakıldığında dördüncü sınıf öğrencilerinin katılım düzeylerinin üçüncü sınıf öğrencilere göre daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

3.2.3.3. Mezun Olunan Liseye Göre Bulgular

Katılımcıların mezun oldukları liseye göre anketteki üç alanla ilgili bilgi düzeylerinin anlamlı farklılık gösterip göstermediği Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Çalışmanın 3.2.2.4. bölümünde Tablo 20’deki test sonuçlarına göre sadece bilgi teknolojileri alanında katılımcılar arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu nedenle soru bazı bulguların dağılımı da bilgi teknolojileri alanında yapılmış, diğer alanlar için yapılmamıştır. Elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

3.2.3.3.1. Bilgi Teknolojileri Bilgisi Boyutunun Lise Mezuniyetine Göre Bulguları

Çalışma kapsamında yapılan ankete katılan öğrencilerin mezun oldukları okul dikkate alınarak bilgi teknolojileri bilgisi boyutuna dair ifadelerle katılım düzeyleri arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığı Kruskal Wallis H testi ile test edilmiştir. Test sonuçları Tablo 27’de gösterilmiştir.

Tablo 27: Bilgi Teknolojileri Bilgisi Boyutunun Lise Mezuniyetine Göre Bulguları.

	Lise	N	Sıralar Ortalaması	Sig.	Kruskal Wallis Test
B1	Anadolu Lisesi	103	76,53	0,410	1,782
	Meslek Lisesi	34	86,28		
	Diğer	22	86,52		
	Toplam	159			
B2	Anadolu Lisesi	103	77,82	0,570	1,125
	Meslek Lisesi	34	87,15		
	Diğer	22	79,18		
	Toplam	159			
B3	Anadolu Lisesi	103	75,61	0,130	4,081
	Meslek Lisesi	34	93,12		
	Diğer	22	80,30		
	Toplam	159			
B4	Anadolu Lisesi	103	73,38	0,004	10,863
	Meslek Lisesi	34	102,16		
	Diğer	22	76,73		
	Toplam	159			
B5	Anadolu Lisesi	103	72,85	0,012	8,783
	Meslek Lisesi	34	98,32		
	Diğer	22	85,16		
	Toplam	159			
B6	Anadolu Lisesi	103	74,96	0,146	3,851
	Meslek Lisesi	34	90,54		

Tablo 27: Bilgi Teknolojileri Bilgisi Boyutunun Lise Mezuniyetine Göre Bulguları (Devamı).

	Diğer	22	87,32		
	Toplam	159			
B7	Anadolu Lisesi	103	73,39	0,003	11,499
	Meslek Lisesi	34	102,75		
	Diğer	22	75,77		
	Toplam	159			
B8	Anadolu Lisesi	103	78,88	0,850	0,325
	Meslek Lisesi	34	83,84		
	Diğer	22	79,32		
	Toplam	159			

Tablo 27 ile aşağıdaki şu üç ifadede istatistiki açılarından anlamlı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir:

1. B4 kodlu “Genel bilgisayar becerilerimin yeterli düzeyde olduğunu düşünüyorum.” ifadesi,
2. B5 kodlu “Bir işletmede kullanılabilecek bilgi teknolojileri (bilgisayar, akıllı telefon işletim sistemleri, ağlar, sunucular, bulut sistemi vs.) ile ilgili yeterli donanıma sahibim.” ifadesi,
3. B7 kodlu “İşletmelerin bilgi yönetim süreçleri (Bilginin hazırlanması, sisteme dahil edilmesi, saklanması, tekrar kullanılması ve sınıflandırılması) hakkında yeterli bilgiye sahibim.” ifadesi,

Bu ifadelerin Tablo 27’deki sıralar ortalaması değerlerine bakıldığında meslek lisesi mezunu olan öğrencilerin diğer öğrencilere göre söz konusu ifadelere katılım düzeylerinin daha yüksek olduğu ifade edilebilir.

3.2.3.4. Meslek Mensubu Olma İsteğine Göre Bulgular

Katılımcıların meslek mensubu olma isteklerine göre anketteki üç alanla ilgili bilgi düzeylerinin anlamlı farklılık gösterip göstermediği Mann-Whitney U testi ile analiz edilmiş çalışmanın 3.2.2.7. bölümünde Tablo 23’te gösterildiği gibi katılımcılar arasında sadece muhasebe- finans sorularında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle bu

bölümde soru bazlı bulguların dağılımı muhasebe-finans alanında yapılmış, diğer alanlar için yapılmamıştır.

3.2.3.4.1. Muhasebe-Finans Bilgisi Boyutunun Meslek Mensubu Olma İsteğine Göre Bulguları

Çalışma kapsamında uygulanan anketin muhasebe ve finans bilgisi boyutunda yer alan ifadeler katılımcıların muhasebe meslek mensubu olma isteklerine göre katılım düzeylerinde anlamlı farklılıkların olup olmadığı Mann Whitney U testi ile test edilmiştir. Test sonuçları Tablo 28’de gösterilmiştir.

Tablo 28: Muhasebe ve Finans Bilgisi Boyutunun Meslek Mensubu Olma İsteğine Göre Bulguları.

	Meslek Mensubu Olma İsteği	N	Sıralar Ortalaması	Sig.	Mann-Whitney U
M1	Evet	68	93,34	0,000	2187,000
	Hayır	91	70,03		
	Toplam	159			
M2	Evet	68	86,58	0,094	2646,500
	Hayır	91	75,08		
	Toplam	159			
M3	Evet	68	88,14	0,041	2540,500
	Hayır	91	73,92		
	Toplam	159			
M4	Evet	68	79,46	0,889	3057,000
	Hayır	91	80,41		
	Toplam	159			
M5	Evet	68	89,80	0,014	2427,500
	Hayır	91	72,68		
	Toplam	159			
M6	Evet	68	85,70	0,153	2706,500
	Hayır	91	75,74		
	Toplam	159			

Tablo 28: Muhasebe ve Finans Bilgisi Boyutunun Meslek Mensubu Olma İsteğine Göre Bulguları (Devamı).

M7	Evet	68	86,09	0,129	2680,000
	Hayır	91	75,45		
	Toplam	159			
M8	Evet	68	83,26	0,410	2872,000
	Hayır	91	77,56		
	Toplam	159			
M9	Evet	68	87,63	0,059	2575,500
	Hayır	91	74,30		
	Toplam	159			
M10	Evet	68	90,84	0,007	2357,000
	Hayır	91	71,90		
	Toplam	159			
M11	Evet	68	84,67	0,235	2776,500
	Hayır	91	76,51		
	Toplam	159			
M12	Evet	68	85,19	0,202	2741,000
	Hayır	91	76,12		
	Toplam	159			
M13	Evet	68	87,67	0,055	2572,500
	Hayır	91	74,27		
	Toplam	159			
M14	Evet	68	86,97	0,079	2620,000
	Hayır	91	74,79		
	Toplam	159			
M15	Evet	68	89,40	0,017	2455,000
	Hayır	91	72,98		
	Toplam	159			
M16	Evet	68	91,96	0,003	2280,500

Tablo 28: Muhasebe ve Finans Bilgisi Boyutunun Meslek Mensubu Olma İsteğine Göre Bulguları (Devamı).

	Hayır	91	71,06		
	Toplam	159			

Yapılan test sonucunda Tablo 28’da yer aldığı üzere katılımcıların muhasebe meslek mensubu olma istekleri dikkate alındığında ve yüzde 5 anlamlılık düzeyinde şu ifadelere katılım düzeylerinde anlamlı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir:

1. M1 kodlu “Muhasebe Sistemi Uygulamaları Genel Tebliği (MSUGT) – Tek Düzen Hesap Planının işleyişi hakkında yeterli bilgiye sahibim.” İfadesi,

2. M3 kodlu “Muhasebe tarihi hakkında yeterli bilgiye sahibim.” İfadesi,

3. M5 kodlu “Bir ürünün maliyetine etki eden unsurlarını bilirim o ürünün maliyetini hesaplayabilirim.” İfadesi,

4. M10 kodlu “Muhasebe mesleğine ait mesleki etik ilkeleri hakkında bilgi sahibiyim.” İfadesi,

5. M15 kodlu “Lisans Eğitimi sürecinde (ara dönem, yaz dönemi vs.) bir muhasebe meslek mensubu yanında staj yapılmasının gerektiğini düşünüyorum.” İfadesi,

6. M16 kodlu “Muhasebe mesleği hakkında yeterli bilgiye sahibim.” İfadesi,

İlgili ifadelerin Tablo 28’da yer alan sıralar ortalaması değerlerine bakıldığında meslek mensubu olmayı isteyen öğrencilerin söz konusu ifadelere katılım düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde her geçen gün yaşanan ekonomik ve teknolojik gelişmeler sermayenin hareketliliğini artırmakla birlikte uluslararası işletmelerin sayısını da artırmaktadır. Bu durum, işletmeler için değişen piyasa koşullarına uyum sağlayacak gerekli bilgi ve donanımına sahip yetişmiş muhasebe meslek mensubu ihtiyacını da beraberinde getirmektedir. Bu sebeple işletmelerin hem kendi hem de piyasa beklentilerine cevap verebilecek, güncel gelişmelere hakim ve aynı zamanda yeni gelişmelere uyum sağlayabilen potansiyel muhasebe meslek mensubunu adaylarının bu alanda almış oldukları eğitimlerin belirli standartlara uygun olması gerekmektedir.

Ülkemizde muhasebe eğitimi ortaöğretim seviyesinde başlayıp, ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitim ile yükseköğretim seviyesinde devam etmektedir. Bu noktada söz konusu muhasebe eğitiminin uluslararası standartlarla uyumlu olması önem arz etmektedir. Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları (IES) ile küresel anlamda uyumu yakalamak için muhasebe mesleğini icra edecek kişilerin bilgi, beceri, yetkinlik ve güncel kalabilmesi adına sürekli eğitimi destekleyecek standartlar oluşturulmuştur. Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) tarafından bu alanda geliştirilmiş 8 standart; muhasebe mesleğine giriş koşulları ile başlayıp meslek ahlakı, sürekli gelişim ve denetim gibi birçok alanda muhasebe mesleğini icra edecek kişilere yol göstermekte ve aynı zamanda eğitim verecek kurum ve kuruluşlara da rehberlik yapmaktadır.

Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları (IES) içerisinde yer alan Muhasebe Meslek Eğitimi Programlarının İçeriği (IES-2) standardında profesyonel olarak muhasebecilik mesleğini yapacak adayların öğrenmesi gereken dersler ve teknik bileşenleri açıklanmaktadır. Bu standarttan hareketle bu çalışmada IES-2 standardının üniversitelerdeki işletme bölümü ders içerikleri ile uyumunun değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu noktada çalışmanın geleceğin muhasebe meslek mensubu adaylarının günün ihtiyaç ve koşullarına ne düzeyde hazır oldukları hususunda yönlendirici olması, çalışmanın önemini oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında mevcut eğitim içeriklerinin günün ihtiyaçlarına ne düzeyde cevap verdiğinin belirlenmesi, çalışmanın literatüre katkısını oluşturmaktadır.

Çalışmamızda anket yöntemi uygulanmıştır. İlgili literatürden hareketle çalışma kapsamında oluşturulan anket; “Artvin Çoruh Üniversitesi Hopa İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi”, “Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi” ve

“Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi”nin 3. ve 4. sınıf İşletme Bölümü öğrencilerine uygulanmıştır.

Uygulanan anket sonucu elde edilen verilerle söz konusu üniversite ve bölümlerdeki muhasebe eğitimi ile Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standardı-2’nin ne düzeyde uyumlu olduğu incelenmiştir. Söz konusu anket; IES-2’ye uygun olarak Muhasebe ve Finans, İşletmecilik Bilgisi ve Bilgi Teknolojileri olmak üzere üç boyutlu olarak hazırlanmıştır. Ankette 5’li Likert ölçeği (5=Tamamen Katılıyorum, 4=Katılıyorum, 3=Kısmen Katılıyorum, 2= Katılmıyorum, 1=Tamamen Katılmıyorum) kullanılmıştır.

Söz konusu örnekleme uygulanan anket sonucunda elde edilen verilerin öncelikle tanımsal istatistikleri analiz edilmiştir. Söz konusu analize göre öğrencilerin tüm ifadelerle genel olarak orta düzeyde katılım gösterdikleri tespit edilmiştir. Ancak, “Lisans Eğitimi sürecinde (ara dönem, yaz dönemi vs.) bir muhasebe meslek mensubu yanında staj yapılmasının gerektiğini düşünüyorum.” ifadesine en yüksek düzeyde, “Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının uygulanışı hakkında yeterli bilgiye sahibim.” ifadesine ise en düşük düzeyde katılım gösterdikleri tespit edilmiştir. Aritmetik ortalama düşükse, ilgili maddeye katılım düzeyi düşük, aritmetik ortalama yüksekse ilgili maddeye katılım düzeyi yüksek olduğu söylenebilir. Öğrencilerin ifadelerle katılım düzeylerinin standart sapmalarına bakıldığında ise, en düşük standart sapmanın “Muhasebe Sistemi Uygulamaları Genel Tebliği (MSUGT)- Tek Düzen Hesap Planının işleyişi hakkında yeterli bilgiye sahibim.” ifadesine, en yüksek standart sapmanın ise “Microsoft Office programlarını işletme faaliyetlerinin gerektirdiği şekilde kullanabilirim.” ifadesine ait olduğu belirlenmiştir. Standart sapma düşükse, ilgili madde için katılımcıların eğilimlerinin birbirine yakın (homojen olduğunu), standart sapma yüksekse katılımcıların eğilimlerinin birbirinden uzaklaştığını (heterojen olduğunu) gösterir.

Daha sonra anket uygulamasıyla elde edilen verilerin analizi, ankette yer alan üç boyutun grup ortalamaları dikkate alınarak cinsiyete, eğitim görülen üniversiteye, sınıfa, mezun olunan liseye, üniversiteye giriş puanına, üniversite tercih sırasına, meslek mensubu olma isteğine göre yapılmıştır. Sonrasında ise ankette yer alan ifadelerle göre katılım düzeylerinde anlamlı farklılık tespit edilen bulguların analizi anketteki her bir soru için tekrarlanmıştır. Bu analizlerde çalışma kapsamındaki katılımcıların ankette yer alan ifadelerle katılım düzeylerinde cinsiyet, üniversiteye giriş puanı ve üniversite tercih sırasına

göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Eğitim görülen üniversiteye göre yapılan analizde, muhasebe-finance ve işletmecilik boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Sınıfa göre yapılan analizde, sadece muhasebe ve finans alanında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Mezun olunan liseye göre yapılan analizde, sadece bilgi teknolojileri alanında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Meslek mensubu olma isteğine göre yapılan analizde sadece muhasebe ve finans sorularında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Çalışmada yapılan analizlerle tespit edilen bulgulara göre, söz konusu üniversitelerin ilgili fakültelerinin işletme bölümlerinde yer alan muhasebe eğitimlerinin IES-2 standartları ile uyumunun orta düzeyde olduğu, üniversitelerin kuruluş yılı itibarıyla kazandıkları eğitim tecrübesinin standartlara uyumu etkilediği sonucuna varılmıştır. Ayrıca, öğrencilerin muhasebe meslek mensubu olma yönündeki hedeflerinin muhasebe ve finans derslerindeki başarıyı etkilediği, çalışma yapılan üniversitelerde bilgi teknolojileri alanında verilen eğitimin yeterli olmadığı ve öğrencilerin mezun olduğu liseye göre bu konuda bilgi düzeylerinin farklı olduğu, meslek lisesi mezunlarının bu konuda daha başarılı olduğu gözlemlenmiştir. Bu nedenle, bilgi teknolojileri alanında uygulamalı eğitimin verilmesinin ve öğrencilerin lisans eğitimi sırasında bir muhasebe meslek mensubu yanında staj yapmasının muhasebe eğitimine katkı sağlayacağı kanaatine varılmıştır.

Bu çalışmanın aynı konuda yapılan diğer çalışmalardan farkı, daha önce inceleme yapılmamış olan üç üniversitede, IES 2 kapsamında verilmesi gereken derslerin “Muhasebe ve Finans”, “İşletmecilik” ve “Bilgi Teknolojileri” olmak üzere üç boyutlu ve karşılaştırmalı olarak incelenmesidir. Çalışma kapsamında oluşturulan anketin sadece ilgili üniversite, fakülte ve bölümlerde eğitim gören 3. ve 4. sınıf öğrencilerine uygulanması, çalışmanın en önemli kısıtıdır. Daha farklı ve geniş örneklerle bu konuda farklı çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Akbaba, A. N. B. (2018). “Muhasebede Etik, Mesleki Değerler, Etik ve Tutum, IES 4 Kapsamında İnceleme”. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20, 762-778.
- Akbulut, H., Pekkaya, M., ve Aksakaloğlu, H. (2014). Meslek Mensuplarının Bakış Açısıyla Ticaret Meslek Liselerindeki Muhasebe Eğitimi: Bursa İli Üzerine Bir Uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (62), 73-92.
- Akdoğan, N. ve Aydın, H. (1987). Muhasebe Teorileri. Ankara: *Gazi Üniversitesi Yayınları*. s: 4, 131.
- Aksakaloğlu, H. (2013). *Ticaret Meslek Liselerinde Verilen Muhasebe Eğitiminin Muhasebecilik Mesleğine Uygunluğu: Bursa İl Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak.
- Aksu, İ. ve Gül, M. (2021) “İşletme Bölümü Müfredatlarının Uluslararası Muhasebe Eğitim Standardı IES 2 Açısından İncelenmesi.” *Teoriden Pratiğe Muhasebe Eğitimi* (pp.43-64) <https://www.researchgate.net/publication/355476680>
- Alhas, A. (2006). *Lisansüstü Eğitim Yapmakta Olan Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmenlerinin Lisansüstü Eğitime Bakış Açıları (Ankara İli Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Allahverdi, M., Karaer, M., (2019). “E-Dönüşümün Muhasebe Mesleği Yeterlilikleri Üzerindeki Etkileri ve Türkiye’de Lisans Düzeyi Muhasebe Eğitiminin Mesleki Yeterlilikler Açısından Analizi”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 2019/ 21(1), 246-273.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2010). “*Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı*”, İstanbul (6. Baskı), Sakarya Yayıncılık.
- Atasel, O. Y., ve Şeker, Y. (2017). “Uluslararası Eğitim Standartları ve Uygulama Açıklamaları Kapsamında Türkiye’de Muhasebe Meslek Sınavları ve Eğitimlerinde Bilgi Teknolojilerine Yeterli Önem Veriliyor Mu?”. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları*. II. International Academic Research Congress, Antalya.

Atmaca, M. (2010). *Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına ve Vergi Yasalarına Göre Düzenlenen Temel Mali Tabloların Finansal Analiz Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi ve Türkiye Uygulaması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ayboğa, H. (2003). Globalleşme Sürecinde Ülkemizde Muhasebe Mesleği ve Meslek Mensuplarının Eğitimi. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 18(1): 327-359.

Aydın, S. (2007). *Muhasebe Eğitiminin İşletme Beklentilerini Karşılama Derecesinin Ölçülmesi ve Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarına Uygunluğunun Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Baskan, T. D. (2019). Uluslararası Eğitim Standartlarının (IES) Genel Çerçeve Değerlendirilmesi ve Ülkemizde Etkinliğinin Tartışılması. *Journal of International Management, Educational and Economics Perspectives*. 7(2): 178-186.

Bayazıtlı, E. (2000). “Türkiye’de Muhasebe Eğitimi”. Gelecek MÖDAV 2008/1 104 Süleyman Uyar Yüzyılda Muhasebe Eğitimi, *TÜRMOB Yayınları*: 19, Editör: Recep Pekdemir, 39-5

Bayazıtlı, E. ve Çelik, O. (2003), “Profesyonel Muhasebe Mesleğinde Mesleğin Yeterliliğinin Ölçülmesi ve Bu Konudaki IFAC Kuralları”. *VI. Türkiye Muhasebe Denetimi Sempozyumu*, Belek/Antalya, 16-20.
http://archive.ismmmo.org.tr/docs/SEMPOZYUMLAR/SEMPOZYUM_06/1oturum/03ErcanBayazitliOrhanCelik.pdf

Bozan, O. (1997), “*Muhasebe Meslek Eğitiminin Ticaret Meslek Liseleri Açısından İncelenmesi*”, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Burns, C. A. ve Bush, F. R. (2015). “*Pazarlama Araştırması*”, Ankara (7. Basımdan Çeviri), Nobel Akademik Yayıncılık.

Can, A. V., ve Demirci, Ş. D. (2016). Uluslararası Muhasebe Eğitim Standardı 2 Muhasebe Eğitim Programlarının İçeriğine Uyum: Sakarya Üniversitesi Örneği. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 12(12), 319-338.

Cantürk, M. (2022). *Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitiminin Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Açısından Değerlendirilmesi: Gaziantep İli Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.

Celucci, R. (2011). The International Accounting Standards Board. *Neimann Business Review*. 39(2): 15-29.

Çakır, N., Canbaz, S., ve Gümüş, S. (2014), “Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Muhasebe Eğitimindeki Algı ve Beklentilerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma: Uzunköprü MYO Örneği”, *Uluslararası Hakemli Pazarlama ve Pazar Araştırmaları Dergisi*, 2014/2 (1), s. 78-94.

Çavunt, H. (2016), *Lisans ve Önlisans Düzeyinde Verilen Muhasebe Derslerinin Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları-2 (UES-2) Kapsamında İncelenmesi*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya.

Çelik, O. ve Ecer, A. (2009). Efficiency in accounting education: evidence from Turkish Universities. *Critical Perspectives on Accounting*, 20(5), 614-634.

Çemrek, N. (2017). *Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitiminin İncelenmesi: Muğla Meslek Liseleri Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çiftçi, Y. ve Çemrek, N. (2018). Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi: Muğla İli’ndeki Meslek Liseleri Üzerine Bir Araştırma. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 11(1): 192-208.

Crawford, L., Helliard, C., Monk, E. ve Veneziani, M. (2014). “International Accounting Education Standards Board: Organisational Legitimacy Within The Field Of Professional Accountancy Education”, *Accounting Forum*, s. 67-89.

Çubukçu, S. (2012). Uluslararası muhasebe eğitimi standartları komitesi düzenlemeleri çerçevesinde etik eğitime ilişkin durum analizi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 103-116.

Çürük, T. ve Doğan, Z. (2001), Muhasebe Eğitiminin İşletmelerin Taleplerini Karşılama Düzeyi: Türkiye Örneği. *ODTÜ Gelişim Dergisi*, 2001/28 (3), 281-310.

- Dalğar, H., Çelik, İ. ve Mortaş, M. (2011),” Muhasebe Öğrenimi Gören Öğrencilerin TMS/TFRS Hakkındaki Farkındalıklarına Yönelik Bir Araştırma”, *Süleyman Demirel Üniversitesi, İ.İ.B.F Dergisi*, Cilt:16, Sayı:1, s:217-230.
- Daştan, A. ve Bellikli, U. (2016). Türkiye’de Muhasebe Eğitiminin "IEPS 2: Muhasebe Meslek Mensupları İçin Bilgi Teknolojisi" Kapsamında Değerlendirilmesi. *TISK Academy/TISK Akademi*. 11(21). 172-193.
- Dinç, E., (2008), “Meslek Seçiminde Etkili Faktörlerin İncelenmesi: Meslek Yüksek Okulu- Muhasebe Programı Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:16, Sayı:2, s.90-106.
- Elmacı, O. ve Sevim, Ş., (2013), “Muhasebe Eğitiminde Hedef 2023: Stratejik Yol Haritası”, *32. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Konya, s.255-272.
- Eren, T., Salur, M. N., ve İyibildiren, M. (2020). Muhasebe Eğitiminde Bilgi Teknolojisi Kullanımı: Türkiye’deki Üniversiteler Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 22(4), 648-668.
- Eren, Ü. T. (2021). Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları 2 Çerçevesinde Muhasebe Mesleğine Girişte Eğitim Şartının Değerlendirilmesi: Konya Örneği. *Mali Çözüm Dergisi*, 31, 37-58.
- Erdoğan, S., Sel, B. Ç., & Arslan, M. C. (2019). Accounting Education in America and Asia Continents. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (2019).
- Ergüden, E., Kaya, C. T., ve Sayar, A. Z. (2016). Muhasebe Eğitiminin Yeniden Sekillendirilmesine Bütünsel Bir Bakış (A Holistic Look at Restructuring Accounting Education). *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 2(1), 124-135.
- Gegez, E. A. (2007). “Pazarlama Araştırmaları”, İstanbul, (2. Baskı), Beta Basım Yayın Dağıtım.
- Gençtürk, M., Demir, Y. ve Çarıkçı, O., (2008), “Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Muhasebe-Finans Eğitimine Bakış Açıkları ve Farkındalıkları Üzerine Bir Uygulama” *Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Cilt:13, Sayı:1, s.208-228.

Gökçen, G., Ataman, B., Cebeci, Y., & Cavlak, H. (2015). Türkiye’deki Devlet Üniversitelerinin Lisans Programlarındaki Muhasebe Standartları Eğitimi Üzerine Bir Araştırma. *Öneri Dergisi*, 11(44), 121-145.

Gökten Okan, P. ve Gökten, S. (2016). “Uluslararası Eğitim Standartlarına Genel Bakış: Geçerliliğinin Türkiye Açısından Değerlendirilmesi.”, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(6), 49-66.

Güdelci, E. N. (2019). Uluslararası Muhasebe Standartlarının Tarihi Gelişim Sürecinde Etkili Olan Uluslararası ve Ulusal Kuruluşlar. *Uluslararası Ekonomi, Siyaset, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*. 2(3): 199-214.

Gül, M. (2021). *Dünyanın Önde Gelen Üniversitelerinde Muhasebe Eğitiminin İncelenmesi ve Türkiye Üniversiteleri ile Karşılaştırılması*. (Yayımlanmış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.

Güney, A. (2017). Muhasebe Eğitiminde Eğitim Standartlarının Önemi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 6(2). 241-248.

Hacirüstemoğlu, R. (2009). Türkiye’de Muhasebe Eğ İtmi İçin On Yıllık Hedefler. *World of Accounting Science*, 11(3).

Hatunoğlu, Z. (2010). Muhasebe Eğitiminde Bilgi Teknolojisi Kullanımının Sunum Kalitesine Olan Etkilerinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. 30. 190-200.

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121225-8.htm>, 2023.

IFAC. (2016). “International Federation of Accountants”, www.ifac.org, 2016.

IFAC. (2019). Handbook of International Education Pronouncements. New York.

İslamoğlu, A. H. (2011). “*Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*”, İstanbul, (2. Baskı), Beta Basım Yayın Dağıtım.

Jackling, B., Howieson, B. & Natoli, R. (2012). “Some Implications of IFRS Adoption for Accounting Education, *Australian Accounting Review*, Vol. 22., Issue: 4.

Kara, S., Tuna, M., ve Hitay, K. (2016). Üniversitelerde Uluslararası Muhasebe Standartları Eğitimi ve Balıkesir Üniversitesi'nde Bir Araştırma. *Journal of Alanya Faculty of Business/Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 8(1).

Karaca, N., Sürmeli, D., ve Hoccoğlu, S. (2016). Türkiye’de Lisans Düzeyinde Verilen Muhasebe Eğitiminin Muhasebe Alanında Yaşanan Gelişmeler Işığında Değerlendirilmesi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 12(12), 270-281.

Karakaya, D.F. (2014). “İşletme Lisans Öğrencilerinin Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları Hakkındaki İlgi Düzeyleri, Beklentileri ve Farkındalıkları: Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Örneği”, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(2): 156-174.

Kaya, Y. (2015), *Türkiye’de Verilen Muhasebe Eğitiminin Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarını Karşılama Düzeyi: Kafkas Üniversitesi’nde Bir Uygulama*, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Kars.

Kızıl, C., Çetin, A. T. ve Bulunmaz, A. (2014). “Accounting Education Approach in the Context of New Turkish Commercial Code and Turkish Accounting Standards”. *Emerging Markets Journal*, 4(1): 72-84.

Kızılyalçın, A. (2020). Türkiye’deki Üniversitelerde Bulunan İşletme Bölümleri Ders Programlarının Uluslararası Muhasebe Eğitim Standardı UMES-2 Bağlamında İncelenmesi ve Uyumlaştırılması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 85, 129-152.

Kiracı, M. ve Köse, T. (2002). “IASB, FASB ve TMMOB’teki Muhasebe Standartları Oluşturma Süreci ve Uyumlaştırma”. *Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (31 Haziran 2002)

Kocamaz, H. (2012). “Uluslararası Muhasebe Standartlarının Dünyada ve Türkiye’de Oluşum ve Gelişim Süreci”, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*; 2(2): 105-120.

Kostadinovski, A., Dimitrova, J. ve Svrtinev, V. G., “International Education Standards For Professional Accountants”, *University Goce Delchev Journal of Economics Faculty*, 2013, s. 1-6.

Kozache, A. N. J. (2020). *İşletme Lisans Öğrencilerinin Muhasebe Eğitime Bakış Açıkları ve Muhasebe Eğitiminden Beklentileri: Kerkük Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesinde Bir Araştırma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

KPMG and American Accounting Association, (2011). “2011 KPMG/AAA IFRS in the Accounting Curriculum Survey”, KPMG Official Website (Amr.KPMG.com), https://clients.amr.kpmg.com/facultyportal/NR/rdonlyres/2F117EDE-EE64--4C87--9EEE-F02DAF3B7A09/0/2011KPMG_IFRS_FacultySurvey.ppt.

Kutlu, H. A. (2010). Muhasebe Eğitiminin Nitelikli İşgücü Yetiştirme Açısından Değerlendirilmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. (46): 232-246.

Leone, M. (2008). ‘Dying for a Date’. Available at: http://www.cfo.com/article.cfm/11566491/c_2984368/?f=

MEB. (2018). Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü. Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi. No 1.

MEB. (2020). Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı. <http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?d=Y1VXamJMTVRsQlRWZ0NZkROUFFXVTc4TkglS2d6bXpyWEMxSnkrNXk1UT0=&da=UXpiL1RtMTNBNlFuRHRJOEdod1dhZitoUmtudm1xclFOYytXNjhtZ1V6RzcyL0hLOW1GSk1YWEadhQzNDZ0Z6a1dqN0ZxYngvYjAxZ3RHT1JYdjdJble9PQ==&iq=bDQxb29HUUdtS3RmSWRwSXlnZkVTWEtVNnFyRUNrQ1VIVVlxlJiT1RNTEN4bE5kMXhvUm9SWURYVTNyUjBkWGRjVDRiWTJFajdkTWs5dHErSW1nV3c9PQ==>, (10.04.2023).

Mintz, S.M. (2009). ‘The Impact of IFRS on Accounting Professionals and Accounting Education’, *Today's CPA*, November/December: 24–7.

MTEGM. (2023). Okul/Alan/Dal Arama. <http://mtegm.meb.gov.tr/kurumlar/?ara>, (10.04.2023).

Munter, P. & Reckers, M.J. (2009). ‘IFRS and Collegiate Accounting Curricula in the United States: 2008 A Survey of the Current State of Education Conducted by KPMG and the Education Committee of the American Accounting Association’, *Issues in Accounting Education*, Vol. 24 Issue: 2, p.131.

Öncü, S. ve Aktaş, R. (2004). Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları. *XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu* (ss.151-170). Antalya. 19-23 Mayıs 2004.

- Özbirecikli, M. (2007). Ana Hatlarıyla IFAC Muhasebeci Eğitimi Standartları. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. (33): 73-80.
- Özbirecikli, M. ve Pastacıgil, A. (2009). Türkiye’de Muhasebeci Eğitiminin Gelişim Süreci: IFAC Standartları ile Mukayeseli Bir İnceleme. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. (41): 82-97.
- Özbirecikli, M., & Şen, İ. K. (2018). The Education-Related Developments In Accounting Profession In Turkey: A Comparative Review With International Education Standards. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20, 266-293.
- Özdemir, E. (2003). *Muhasebe Eğitiminde Karşılaşılan Güçlükler ve Muhasebecilik Mesleğinin Sorunları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özdoğan, B. ve Mollaoğulları, B. F. (2019). Devlet Üniversitelerinde Verilen Muhasebe Eğitimi ile Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Üzerine Mukayeseli Bir İnceleme: Ege Bölgesi Örneği. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 21 (4), 1037-1060. DOI: 10.31460/mbdd.584982
- Özdoğan, S. T. (1978). “*Muhasebe Öğretim Metodları El Kitabı*”. Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu Yayınları, Ankara.
- Özsoy, C. (2007). *Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin İktisadi Kalkınmadaki Yeri ve Önemi*. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1780.
- Öztürk, E. (2015). Muhasebedeki Değerleme Yaklaşımları Üzerine Kültürel Bir Değerlendirme, *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studied*, (1)3: 17 – 33.
- Öztürk, E., ve Fındık, H. (2016). Türkiye’deki Muhasebe Eğitiminin Uluslararası Muhasebe Standartları ile Uyumlaştırılması Sürecinde Karşılaşılan Adaptasyon Problemlerinin Muhasebe Alt Kültür Değerleri Çerçevesinde Tartışılması. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 9(3), 241-256.
- Öztürk, M. S., ve Erdoğan, M. (2017). Batı Akdeniz Bölgesinde Yer Alan Üniversitelerdeki Muhasebe Eğitime Yönelik Bir Araştırma-An Analysis On Accounting Education Of West Mediterranean Region Universities. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(21), 162-174.

Pratama, A. (2015), “Bridging The Gap Between Academicians and Practitioners on Accountant Competencies: An Analysis Of International Education Standards (IES) Implementation On Indonesia’s Accounting Education”, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2015, s. 19-26.

Saito, M., Sekar, M. & Hiramatsu K. (2013).“Students’ Motivation to Study Accounting Subjects: Difference Between Japan andIndonesia”, *Journal of Modern Accounting and Auditing*, 9(8): 1018-1031

Sarı Özgün, H. (2018), ‘*Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Çerçevesinde Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Kullanımını Etkileyen Faktörler ve ADIM Üniversitelerinde Bir Uygulama*’, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Denizli.

Serçemeli, M. (2017). En Çok Atıf Yapılan Uluslararası Muhasebe Eğitimi Literatür İncelemesi (2012–2016). Sosyal Araştırmalar, 770. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Kongresi*, İstanbul.

Sevilengül, O. (1998). Tekdüzen Muhasebe Sistemi ile Uyumlun Genel Muhasebe, Vergi Kanunlarındaki Değişiklikler Yansıtılmış 7. Baskı, *Gazi Kitabevi*, Ankara, 11.

Sevilengül, O. (2005). “*Tek Düzen Muhasebe Sistemi ile Uyumlu Genel Muhasebe*”. Ankara: Gazi Kitabevi.

Soylu, S. (2014). *Mesleki Açık Öğretim Lisesi Muhasebe Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Sözer, A. N., Tütüncü, Ö., Doğan, Ö. İ., Gencel, U., Gül, H., Tenikler, G., Tarlan, D., Aksaraylı, M., Eser, D., Şeçer, B., Yağcı, K., Topoyan, M. ve Devedakan, N. (2002). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde Lisansüstü Eğitim Kalitesinin Arttırılmasına Yönelik Bir Alan Araştırması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 4(2): 41-65.

Subaşı, Ş. ve Demir, B. (2009). “Fakültelerin İşletme Bölümlerinde Verilen Muhasebe Derslerinin Durum Analizi”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 2009/1, 127-137.

Süer, H. M. (2007). *Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi, Muhasebe Eğitiminden Beklentiler ve Karşılaşılan Sorunlar*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi.

Şengel, S. (2010), ‘Sürekli Muhasebe Eğitiminin Önemi ve Bir Değerlendirme’, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, S.47, (81-94).

Talayman, H. (2019). *Türkiye’de Lisans Düzeyinde Verilen Muhasebe Eğitiminin İes 2 Öğrenim Çıktılarını Karşılama Düzeyi: Bir Araştırma*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.

Tazegül, A. ve Karabayır, M.E. “Muhasebe Eğitim Standartlarının Lisans Eğitiminde Gerçekleşme Durumu: “Öğrenci Kazanımları Değerlendirme Çalışması”, 34. *Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Antalya 2015, s. 1-22.

TDK. (2023). Güncel Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr> , (13.05.2023).

Tekşen, Ö., Tekin, M. ve Gençtürk, M. (2010). Muhasebe Eğitiminin Değerlendirilmesi: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi’ne Bağlı Meslek Yüksekokulları Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. (46): 100-112.

TESMER (Temel Eğitim ve Staj Merkezi) Faaliyet Raporu (1 Ocak – 31 Aralık 2009).

Tosunoğlu, B., Cengiz, S. ve Anadolu, Z.(2018), “Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Kapsamında Muhasebe Eğitiminin Türkiye’deki Akademisyenler ve Muhasebe Meslek Mensupları Açısından İncelenmesi”, *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2018, 5(2), s. 179-192.

Tosunoğlu, B., ve Cengiz, S. (2020). Türkiye’de Muhasebe Eğitimi: Lisans Müfredatının İncelenmesi ve Gelişmeler Kapsamında Değerlendirilmesi. *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 6(2), 194-214.

Tugay, O. ve Ömürberk, V. (2014). Meslek Yüksekokullarında Verilen Muhasebe Derslerinin Uygulamada Kullanılma Düzeyi ve Yeterliliği Üzerine Bir Araştırma. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 7(3): 53-74.

Turhan, G. (2016), ‘İşletme Lisans Öğrencilerinin Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları Hakkındaki İlgi Düzeyleri, Beklentileri ve Farkındalıkları: Balıkesir

Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Örneği’, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir.

Türegün, N., ve Kaya, C. T. (2019). Küreselleşmenin Türkiye’deki Yükseköğretim ve Muhasebe Eğitimi Üzerindeki Etkileri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (2), 335-341.

Türker, M., Türker, İ. ve Şimşek, A., (2016).” Uluslararası Eğitim Bildirileri El Kitabı”, *TÜRMOB Yayınları*, Sayı:482, Şubat.

TÜRMOB, (2018).” Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu.https://www.turmobil.org.tr/Arsiv/FCKEditor/userfiles/file/3568%20SAYILI%20YASA/3568Say%C4%B1liYasa_14_11_2018.pdf

Uyar, S., (2008). “Uluslararası Eğitim Standartları (IES) ve Akdeniz Üniversitesi’nde Muhasebe Eğitimi”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, Cilt:10, Sayı:1, S:79-109.

Ünal, O. ve Doğanay, M. (2009). “Lisans Düzeyindeki Muhasebe Eğitiminin Etkinliği: Sayıştay Özelinde Ampirik Bir Çalışma”. *Sayıştay Dergisi*, (74-75): 177-138.

Wells, P., Gerbic, P., Kranenburg, I. & Bygrave, J. (2009). "Professional Skills and Capabilities of Accounting Graduates: The New Zealand Expectation Gap?", *Accounting Education: An International Journal*, September–December, 18(4–5):403–420.

World Bank. (2005). *Financial Sector Assessment A Handbook*. Washington: The World Bank.

Yanık, R. (2013). “Muhasebe Lisans Eğitiminin Eğitim Sürecinde ve Süreç Sonrasında Edinilmesinin Mukayeseli Olarak Değerlendirilmesine İlişkin Bir Uygulama Örneği”. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2): 199-213.

Yanık, A., Yıldız, F., Kara, E. ve Günce, N. (2013). Muhasebe Eğitimi Gören Önlisans Öğrencilerinin Muhasebe Standartları Hakkındaki Algıları Üzerine Bir Araştırma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. (36): 243-252.

Yardım, E. (2009). *Ortaöğretimde Muhasebe Eğitiminin MEGEP ile Yeniden Yapılandırılması Sonrası Öğrenci ve İşveren Memnuniyetinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yardımcıoğlu, M. ve Büyüksalvarcı, A. (2007). Muhasebe Eğitiminde Meslek Yüksekokullarının Yeterliliği ve Tercih Edilme Sebepleri: Selçuk Üniversitesinde Bir Uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (36), 173-178. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/mufad/issue/35607/395633>

Yaşar, R. Ş. (2019), ‘Kalıpların Dışına Çıkmak: Yetkinlik Odaklı Muhasebe Eğitimi’, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, S.81, (85-100).

Yazıcı, M. (2021). Türkiye’de Muhasebe Eğitiminin Tarihsel Gelişimi ve Geleceğe Bakış. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi* (Özel Sayı), 7-10.

Yereli, A. N., Kayalı, C., Özdoğan, B., Gacar, A. ve Ata, F. İ. (2010), “Uluslararası Muhasebe Eğitimi Literatür Taraması: 1997-2008 Dönemi”, *Ege Akademik Bakış Dergisi*, Vol. 10, No:3, pp. 885-910.

Yıldız, F. ve Yanık, A. (2013).“Yükseköğretimde Öğrenim Gören Öğrencilerin Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları Hakkındaki Algıları: Ampirik Çalışma”,*Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17: 205-220.

Yılmaz, A. (2019). *Türkiye’de Verilen Muhasebe Eğitiminin Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarını Karşılama Düzeyi Akademisyenler ve Meslek Mensupları Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi, Giresun.

Yılmaz, S. ve Cığır, A. (2004). Küreselleşme ve Önlisans Muhasebe Eğitiminde Kalite Arayışı. XXIII. *Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Antalya.

YÖK. (2023). Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. <https://istatistik.yok.gov.tr>, (07.05.2023).

Yusof, R.- Yusof, N.- Matnoh, M. (2016). “Compliance Level of International Education Standards (IES) 2 Among The Professional Accountants Bodies”, *International Journal of Accounting*, 1(2), s. 58-64.

Yücenurşen, M., Bezirci, M., Özpeynirci, R., & Peker, A. A. (2016). Accounting education and quality dimensions: A field research in Turkey Muhasebe eğitimi ve kalite boyutları: Türkiye alan araştırması. *Journal of Human Sciences*, 13(1), 296-308.

Zaif, F., ve Ayanoğlu, Y. (2007). Muhasebe Eğitiminde Kalitenin Arttırılmasında Ders Programlarının Önemi: Türkiye’de Bir İnceleme. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 115-136.

EKLER

EK-1: Anket Formu

Değerli Katılımcı;

Bu anket formu, Artvin Çoruh Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yürütülmekte olan “İİBF İşletme Bölümünde Verilen Muhasebe Eğitiminin Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları-2 Kapsamında İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tez çalışması için hazırlanmıştır.

Çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik sorular, ikinci bölümde ise ilgili literatür taraması sonucunda tez konusu ile ilgili oluşturulan ölçek yer almaktadır.

Bu anket formuna vereceğiniz samimi ve doğru cevaplar yapılan bu bilimsel çalışmanın sonuçları için son derece önemlidir. Sizlerden edinilecek bilgiler saklı tutulacaktır. Katkılarınız için teşekkür ederiz.

Selçuk KALYONCU
Yüksek Lisans Öğrencisi

1.BÖLÜM DEMOGRAFİK SORULAR	
1. Cinsiyetiniz	Erkek..... Kadın.....
2. Yaşınız	
3.Okumuş Olduğunuz Üniversite	
4. Sınıfınız	
5. Mezun Olduğunuz Lise Türü	Anadolu Lisesi..... Meslek Lisesi Diğer.....
6. Üniversiteye Giriş Puanınız	
7.Şu Anda Okumuş Olduğunuz Bölüm Tercih Sıralamasında Kaçınıcı Sıradaydı	
8. Mezuniyet sonrası Muhasebe Meslek Mensubu olmayı düşünüyor musunuz?	Evet..... Hayır.....

2. BÖLÜM Lütfen aşağıdaki ifadelere katılım düzeyinizi belirtiniz.	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
MUHASEBE VE FİNANS İLE İLGİLİ SORULAR					
1- Muhasebe Sistemi Uygulamaları Genel Tebliği (MSUGT) -Tek Düzen Hesap Planının işleyişi hakkında yeterli bilgiye sahibim.					
2- Bir işletmenin temel finansal tablolarını (bilanço ve gelir tablosu) düzenleyebilirim.					
3- Muhasebe tarihi hakkında yeterli bilgiye sahibim.					
4- Türk Vergi Sisteminin işleyişi hakkında yeterli bilgiye sahibim.					
5- Bir ürünün maliyetine etki eden unsurlarını bilirsem o ürünün maliyetini hesaplayabilirim.					
6- Bir işletmenin finansal tablolarını analiz edebilirim.					
7- Bir işletmenin alacağı finansal kararlarda hangi unsurların dikkate alınması gerektiğini bilirim.					
8- Bir işletmede oluşturulacak etkin iç kontrol sisteminde yer alması gereken unsurlar hakkında bilgi sahibiyim.					
9- İşletmelerin bağımsız denetim süreçleri hakkında bilgi sahibiyim.					
10- Muhasebe mesleğine ait mesleki etik ilkeleri hakkında bilgi sahibiyim.					
11- İş hukuku ile ilgili mevzuat bilgisine sahibim.					
12- Bir işletmenin ticari faaliyetlerini ticaret hukuku mevzuatına uygun bir şekilde yürütebilirim.					
13- Kamu muhasebesi sistemi hakkında yeterli bilgiye sahibim.					
14- Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının uygulanışı hakkında yeterli bilgiye sahibim.					
15- Lisans Eğitimi sürecinde (ara dönem, yaz dönemi vs.) bir muhasebe meslek mensubu yanında staj yapılmasının gerektiğini düşünüyorum.					

16- Muhasebe mesleği hakkında yeterli bilgiye sahibim.					
İŞLETMECİLİK BİLGİSİ İLE İLGİLİ SORULAR					
17- Makro ekonomik kavramlar hakkında yeterli bilgiye sahibim.					
18- İşletmelerin alacakları ekonomik kararlarda hangideğişkenlerin etkili olduğunu biliyorum.					
19- Finansal piyasaların işleyişi hakkında bilgi sahibiyim.					
20- Kurumsal yönetimin ilkeleri ile ilgili bir işletmede neler yapılması gerektiği hakkında yeterli bilgiye sahibim.					
21- İşletmelerdeki insan kaynakları yönetimi süreçleri hakkında yeterli bilgiye sahibim.					
22- İşletmelerde gerekli olabilecek istatistiki yöntemleri uygulayabilirim.					
23- İşletmelerin ilişkili olduğu çevreler hakkında bilgi sahibiyim.					
24- Bir işletmede gerçekleştirilecek projenin süreçleri hakkında yeterli bilgiye sahibim.					
25- İşletmelerde sürdürülebilirlik kavramı ile ilgili olarak neler yapılması gerektiği hakkında bilgi sahibiyim.					
26- Uluslararası ekonomik gelişmelerin işletmelere olan etkilerini yorumlayabilirim.					
27- Bir işletmede olması gereken örgütsel davranış unsurları hakkında yeterli bilgiye sahibim.					
28- Bir işletmede pazarlama bölümünün sorumlulukları hakkında yeterli bilgiye sahibim.					
29- Uluslararası işletmelerin, paydaşları ile olan ilişkileri hakkında bilgi sahibiyim.					
BİLGİ TEKNOLOJİLERİ İLE İLGİLİ SORULAR					
30- İşletmelerde kullanılmakta olan muhasebe paket programları hakkında yeterli bilgiye sahibim.					
31- Microsoft Office programlarını işletme faaliyetlerinin gerektirdiği şekilde kullanabilirim.					
32- Kurumsal Kaynak Planlaması Sistemlerinin (muhasebe, finans, üretim planlama, stok yönetimi, pazarlama, kalite yönetimi, insan kaynakları, bakım ve onarım yönetimi ile ilgili bilgisayar programlarını içeren bütünleşik sistemler) geliştirilmesi sürecinde rol oynayan faktörler hakkında yeterli bilgiye sahibim.					

33- Genel bilgisayar becerilerimin yeterli düzeyde olduğunu düşünüyorum					
34- Bir işletmede kullanılabilecek bilgi teknolojileri (bilgisayar, akıllı telefon işletim sistemleri, ağlar, sunucular, bulut sistemi vs.) ile ilgili yeterli donanıma sahibim.					
35- İşletmelerin bilgi teknolojileri ile ilgili karşılaşabilecekleririsklere (Siber tehdit ve siber saldırı, sorunlu web siteleri, zararlı yazılımlar ve veri sızması gibi durumların işletme verilerine zarar vermesi gibi) karşı gerekli bilgilere sahibim.					
36- İşletmelerin bilgi yönetim süreçleri (Bilginin hazırlanması, sisteme dahil edilmesi, saklanması, tekrar kullanılması ve sınıflandırılması) hakkında yeterli bilgiye sahibim.					
37- İşletmelere ait mobil uygulamaların geliştirilmesinde aktif rol alabilirim.					

EK-2: Kolmogorov-Smirnov Z Testi Sonuçları

Sorular	Kolmogorov-Smirnov^a		
	Statistic	df	Sig.
M1	,287	159	,000
M2	,221	159	,000
M3	,224	159	,000
M4	,262	159	,000
M5	,221	159	,000
M6	,227	159	,000
M7	,215	159	,000
M8	,227	159	,000
M9	,199	159	,000
M10	,221	159	,000
M11	,260	159	,000
M12	,184	159	,000
M13	,226	159	,000
M14	,224	159	,000
M15	,285	159	,000
M16	,219	159	,000
İ1	,243	159	,000
İ2	,254	159	,000
İ3	,230	159	,000
İ4	,221	159	,000
İ5	,216	159	,000
İ6	,210	159	,000
İ7	,213	159	,000
İ8	,237	159	,000
İ9	,196	159	,000
İ10	,225	159	,000
İ11	,196	159	,000

İ12	,228	159	,000
İ13	,244	159	,000
B1	,176	159	,000
B2	,174	159	,000
B3	,203	159	,000
B4	,174	159	,000
B5	,191	159	,000
B6	,185	159	,000
B7	,186	159	,000
B8	,192	159	,000

Evrak Tarih ve Sayısı: 01.11.2022-68734

T.C.
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu

Sayı : E-18457941-050.99-68734
Konu : Etik Kurul Kararı (Münevver KATKAT
ÖZÇELİK ve Selçuk KALYONCU)

01.11.2022

HOPA İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

İlgi : 18.10.2022 tarihli ve E.67308 sayılı yazınız.

Fakülteniz İşletme Bölümü öğretim üyelerinden Doç. Dr. Münevver KATKAT ÖZÇELİK'in tez danışmanlığını yürüttüğü yüksek lisans öğrencisi Selçuk KALYONCU'ya ait "*İşletme Bölümü Müfredatının Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları-2 Kapsamında İncelenmesi*" başlıklı çalışma Üniversitemiz Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 31 Ekim 2022 tarihinde yapmış olduğu toplantısında incelenmiş olup, oybirliği ile etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Hüseyin PEKER
Kurul Başkanı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : *BSU3U2B6M3* Pin Kodu : 37642
Telefon: +90 466 215 10 00
e-Posta: artvincoruh@artvin.edu.tr Web: http://www.artvin.edu.tr/
Kep Adresi: artvincoruhmi@hs01.kep.tr

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/artvin-coruh-universitesi-ebys>

Bilgi için: Hakan KAYA
Unvanı: Bilgisayar İşletmeni

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı	Selçuk KALYONCU			
Doğum Yeri				
Doğum Tarihi				
Medeni Durumu				
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim				
Ortaöğretim				
Lise	Ümraniye 75. Yıl Cumhuriyet Ticaret Meslek Lisesi	Anadolu Meslek Lisesi Programı	İstanbul / Ümraniye	2002 (Mezun)
Lisans-1	Gazi Üniversitesi/ Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi/ Muhasebe ve Finansman Öğretmenliği	Yükseköğretim Programı	Ankara	2009 (Mezun)
Lisans-2	Anadolu Üniversitesi /İşletme Fakültesi/ İşletme	AÖF Programı	Eskişehir	2010 (Mezun)
Yüksek Lisans	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü/ İşletme (YL) (Tezsiz)	Lisansüstü Eğitim Programı	Rize	2018 (Mezun)
İş Deneyimi	*2010-2012 yılları arası Ağrı/Merkez Semerkant Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (Öğretmen)-MEB *2012-2015 yılları arası Rize Merkez Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (Öğretmen)-MEB *2015-2023 yılları arası Rize/İyidere Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (Müdür Yardımcısı)-MEB *2023- Halen Devam Ediyor Rize/Derepaşarı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü (Şube Müdürlüğü Görevlendirmesi)-MEB			
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Doç. Dr. Münevver KATKAT ÖZÇELİK Artvin Çoruh Üniversitesi – Hopa İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi- Muhasebe Finansman Ana Bilim Dalı			
E- Posta				

Yayınlar	<u>Kitap Bölümü Çalışması:</u> Kitap Adı: Muhasebe Alanında Yaşanan Gelişmelere Bilimsel Yaklaşımlar Bölüm Adı: Otel İşletmelerinde İç Kontrol Sistemi Nasıl Olmalı? Doğu Karadeniz Bölgesinde Beş Yıldızlı Bir Otel Örneği. Çalışma Ortağı: Doç.Dr. Serkan AKÇAY (Artvin Çoruh Üniversitesi-Hopa İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi) Editör: Dr. Şahin KARABULUT Yayın Evi: Gazi Kitabevi, Aralık 2021, ISBN: 978-625-8443-14-1
-----------------	---

